

MÓRA FERENC

NÁDIHEGEDŰ

B U D A P E S T

GENIUS-LANTOS KIADÁS

Fenntartunk minden jogot, a fordításét is.

Copyright by Genius-Lantos, Budapest

MÁRIÁCSKA A SAKALÓBAN

A Máriácska, mielőtt a sakalóba került volna, szép csipkés teritőn állt az éjjeli szekrényen. Úgy érezhette magát, mint az oltáron, mert gyertyával is udvaroltunk neki, kettővel, kis törpe tartókban és sokszor égtek a sápadt gyertyák piros hajnalokig a Szűz szobra előtt. Mert íróasztalom nem volt még akkoriban, a módját pedig, a közmondás szerint, mindennek meg kell adni, hát ott írogattam a szekrényke jó hideg kövén, kis asámolyon kuporogva a két asszony között. A földi asszony, az enyém, szundikáló cica módjára pihegett, rózsásan virágozván a fehér ágyban s aranyzuhatagos fejét ha megcirókáltam, szememet mindig félve és szégyenlősen sütöttem le az égi asszonynak a kígyót taposó márvány lábaihoz. Mert idegen volt még akkor tőlem a gonosz humor, amelynek a kígyó láttára az jut eszébe, hogy ha a jó Isten nem az almát veti tilalom alá a paradicsomban, hanem a kígyót, akkor Ádám, amennyire Évát ismerjük, a kígyót is megeszi. Liliomok nyíltak és Mária-énekek muzsikáltak akkor huszonháromszentendős szívemben, mint Szent Eleknek a legenda aureá-ban és tudom, hogy a ten-

geren evezők csillaga senkire se mosolygott még oly szépen e világon, mint akkorában énrám, boldog Robinzónra, aki a kis nemenjtovább ucca virágos szigetén (két szoba, közepén a konyha) füttyörészve kopácsoltam fehér csónakot az ismeretlen fekete vizekre.

Kipp-kopp, kipp-kopp, bölcsőt is kopácsoltam aztán és az első pólyában a Máriácskának mutattam be először Pankát, mint ahogy ő mutatta be fehér gerlice-áldozatát az Urnak a jeruzsálemi templomban, az én kisdeák-koromban. (Most bemutatja-e még, nem tudom, mert divatja van az iskolás bibliának is és a tízparancsolat se egészen az már, mint aminek én tanultam.)

És valahányszor este, az ólomszérűkről hazaszabadulva, a karomra kaptam a gyereket, mindig odaálltam vele a Máriácska elé, nem úgy nézvéen már rá, mint a jázmin-szagú tavaszi éjeken, inkább bizodalmas szeretettel, mint házi tűzhelye penáteseire a római. És meghittén nézett ránk vissza δ is és márvány-szája nevetésre lágyult, mikor a gyerek szirom-kacsói elkapkodták előle a bordó-rózsákat, amikkel eltakartam lábai alatt a kigyót.

És aztán jött az áll-a-Baba-áll-időszak és jött az első lépés, a happá-pá-apa-korszak és Jött a sűrű bugyi-váltások és sarokbatérdeltetések fejezete, amiről ma mar csak a legszűkebb családi körben mérünk emlékezni. Akkor volt az, hogy

szép fekete *hajája* volt apunak és *sakaló*-nak hívtuk a szoba sarkát és *bli* volt a neve a vizecskének és *té* a tejecskének. És akkor volt az, hogy amikor apu egyszer váratlanul benyitott a szobába, Panka ült a *szőjég*-en és két gömbölyű térde közé szorítván, igen szigorú szavakkal piccs-paccsolta a Máriácskát:

— Piccs-paccs, Májjácska, majs a sakalóba, nem ségyelled magad, hogy nem tuds a bugyikára vigyázsnil

Megriadtam egy kicsit, de láttam, hogy az istenanya mosolyog.

És Máriácskának nagyon sokáig nem volt azután nyugta, táncolni is meg kellett neki tanulni és rántást kavarni is későbben és — ó, istenem, — kis porcellánbabákat szoptatni is. Lehet, hogy ez nagy bűn volt, de anyu minden este leimádkozta gyöngyház-olvasóján és apu az újságba is kiírta és vannak bűnök, amelyeket tapsikolva néznek még a legmordabb arkangyalok is. És én tudom, hogy Máriácska életének ezek voltak a legboldogabb esztendei és azután is mindig ezekről álmodott a sakalóban.

Mert egyszer aztán végkép odakerült. Lecsorbultak összekulcsolt kezei, az orrocskája is letörött és a kígyó is elszabadult a lábai alól. (Ezt csak én tudom, aki sok álmatlan éjszakán hallottam csúszkálni a gonosz kísértőt fejem alatt és lábaim fölött.) Csonka volt már egészen az istenanya szobra, — de istenem, mennyi csonka

szobrot őrizgetünk itt belül is, szívünk sarkai-
ban, száналomból, megszokásból, félelemből, til-
dom is én, miből.

És jöttek a nagy, új babák, a könyvek, a ka-
nyarók, a difteritiszek, hajak megfehéredése és
szívek elfeketedése, örömök ritka pillangói és gon-
dok sűrű denevérei, háborúk tüzei és forradal-
mak pernyéi. Máriácska, állván porosan és el-
feledetten a sakalóban, hallója és látója volt min-
deneknek, de kimaradván már életünk közösségé-
ből, közönséges szobor némaságával fogta össze ki-
csorbult ajkait.

Ma éjszaka azonban megszólalt. A földi asz-
szony, az enyém, jeges pólyái között gyötrődven
párnái parazsán, ahogy az orvosságért nyúltam,
az ijedt ember kapkodásával leütöttem az égi asz-
szonyt a polcra. Mintha sikoltott volna, amikor
az éjjeliszekrény kövéhez ütődött és darabokra
tört, — mert íme húsz év multán derült ki,
hogy a Máriácska nem is márvány volt, hanem
gipsz. Ahogy nézegetem a cserepeit, úgy érzem,
mintha embert öltem volna és befelé folyó köny-
nyekkel barkácsolom neki a fejfát.

Tetszik tudni: mi ez. Mindenki látja: kettőspont. Vagy ahogy a régi világban mondták: popoat. Ha igaz: Barcafalvi Szabó Dávid adta neki: ezt a szép nevet. Az is lehet: más találta ki. Néhai jó Dugonics András: attól kitelt. Azért: nem esküszöm mag rá. Hamisan esküdni: csak tudva érdemes. Nekem pedig nem kenyerem: a nyelvészkedés. De emlékszem: a kör rádiuszát Dugonics mondta: küllőnek. Akkor a diaméter: vagyis a kétszeres rádiusz: küküllő. S ha a küllőből lehet: küküllő; a pontból is lehet: popont.

Ez a popont maholnap: egyeduralkodója lesz a magyar írásnak. Mint Mózes kígyója a Fáraó kígyóit: megeszi a többi írásjelet. Elemészi szülőjét: a jó öreg pontot. Elnyeli törvényes hitvesét: a pontos vesszőt. Mint valami dióspatkót: bekapja a kérdőjelet. Nem ijed meg a felkiáltójel nyársától: bekebelezi a többi után. A gondolatjelnek: azt mondja: hamm. Bizonyára azért: hogy Írásainkban: jele se legyen a gondolatnak. Az idézőjelről: nem is szólok. Az már: nincs. Pedig az idézés: nem ment ki a divatból hazánk irodalmában. De az idézőjel: kiment.

Ellenben: az arcátlan kettőspont: oda is betolakszik: a bol: semmi keresnivalója: semmiféle írásjelnek. Teszem: éppen az előző mondatba is. Kötözködő természetű ember ezen: megütközhetnék. Azt mondhatná: ebbe bele lehet bolondulni. S azt javasolhatná: író urak: mars vissza: az elemibe. Ott tanítják azt a bölcsességet: hova: mikor: milyen: írásjel dukál.

Én: nem vagyok kötözködő ember. Én rajtam: fát lehet hasogatni. Aki nem hiszi: adjon hozzá fát. A szó köztünk maradjon: ezt a feleségem diktálta bele. Engem: agyon lehet bombázni. Persze: csak kettős-pontokkal. Én: meg se nyikkanok akkor se. Mert én: filozóf vagyok. A filozóf: mindent megért. Én megértettem: még Berchthold grófot is. Azt hitte: megsegít bennünket Prek bib Doda. Albán herceg volt: magyarul kecskepásztor. Biztosat: senki se tud. Látni: senki S8 látta. Ez az egy igaz barátunk volt: széles e világon. Ezt is: Berchthold gróf találta ki. Akárki mit mond: nagy ember volt az.

Berchtholdra azt mondtam: ebből háború lesz. A kettőspont tirannizmusára azt mondom: ebből forradalom lesz. Aki megéri: meglátja. A kettőspont: tünet. A kettőspont azt mondja a világnak: én egyéniség vagyok. A kettőspont azt mondja: vagyok valaki: tudok valamit. A kettőspont: érdeklődést akar kelteni. Ha mással nem lehet: legalább: ezzel. A kettőspont: üres kocsma cégére.

De gondolom: elég is lehet: ennyi. Nemcsak

kettőspont van a világon: Hanem: zárójel is. Aki forradalmat emleget: belekerül. Ami azt illeti: meg is érdepli. A forradalom: szörnyű dolog. Nemcsak: a történelemben: a helyesírásban is. Olyan: mint ez a cikk. Ezt is: kínszenvedés volt írni. Szedni: purgatórium. Olvasni: pokol. Pedig ebben legalább: kettőspont van. De a forradalomban: még az sincs. Azaz, hogy: már az sincs. Könyv: amelyben semmi interpunkció: bolondok bibliája lenne.

MADÁRIJESZTŐ

Hazudnék, ha azt mondanám, hogy életemben mindig szerettem volna madárijesztő lenni. Míg a hajam fekete volt és a szívem piros, egész más ambíciók sustorogtak bennem. Költő, próféta, vallásalapító, népek előálmodó ja, hős a carlylei katekizmus szerint: ilyen bolondságokkal voltam vemhes a húszas évek elején. Elég rongyos voltam hozzá és eleget éheztem, csak az búcsított el néha, hogy se a tüdővészhez nem volt tehetségem, se az epilepsziához. Balsorsom cethalnak való tüdőt adott és bocskorszíjból szerkesztette meg az idegeimet.

A húszas évek végén tudós szerettem volna lenni, csillagász, vagy alchimista, büszke lettem volna rá, ha megoldom azt a kérdést, hogy mért csavarodik a karó körül jobbra a komló, balra a bab, de beértem volna azzal is, ha én találom meg az Attila sírját. A realisabb álmokat az ősz hajszálak hozták meg a harmincas években. Akkor lapszerkesztő, voltam, vezércikkeket írtam Kossuth Ferencről és míg a homlokom álmosan bukott a papírra, a lelkem egy kalózhajón kapitánykodott a trópusok alatt, halomra rabolta az asszo-

nyokat, milliókat kockázott el a parti városok matróz-lebujáiban és ördögi kacajjal vágta bele a tollat a mettőr szívébe, aki azt állította, hogy mindig a vezércikk miatt késik el a lap.

Látnivaló, hogy az álmaim vadak voltak, de ártatlanok. Se hadvezér, se politikus soha nem akartam lenni. Remete igen, de már akkor beleérttem a negyvenbe és különben is másodmagammal léptem volna remetepályára Tahiti déli partján. Szép lett volna egész nap aludni a pandanuszok koronájában, este virágsziromba öltöznünk, kékszínű janthina-csigákkal megdobálnunk egymást a parton, lubickolnunk a meleg habokban, utána kiülni a korall-szirtekre, banánt enni, amit a paradicsomban a jó és gonosz tudás fájának neveztek és röpökdő lampiriszek foszforfényénél olvasni a Legenda aureát.

Szép lett volna, de jött ez a megkeveredett világ, amely mindenféle pályától elvette az ember kedvét. Azt hiszem, még remete se lehettem volna, ha be nem lépek a »remeték tanácsa«-ba. Akkor támadt az a gondolatom, hogy ezen a világon semminek se érdemes lenni, csak madárijesztőnek.

Pestről jöttem hazafelé, leszerelt katonákkal egy vonaton, a zsebeimben mindenféle státus-titkokkal, amik igen fájdtották a fejemet. Töprengve néztem ki a kocsi törött ablakán a novemberi ködbe, mikor a pákai vasúti bakter kukorica-földjéről felém nevetett a madárijesztő. Az arcát

ugyan nem láttam, mert a madárijesztőben az a legszebb, hogy nem tart fejet, de cilinderral és frakkal is lehet nevetni s a madárijesztőnek cilindere és frakkja volt; diplomata rangot viselhetett a madárijesztők társadalmában. Az bizonyos, hogy volt benne valami fölényes bölcsesség, ahogy ott állt a napáldozat borulatában a tarló közepén s cilinderét ingatta és frakkja ujját lóbálta a szélben:

— Hová rohantok úgy, ti ostoba emberek?, Hiszen úgyse éritek utói a tegnapot és úgyis utolér benneteket a holnap!

Sokat eszembe jutott azóta a fejetlen filozófus és gonosz órák szakadékain az a remény segített át, hogy talán mire életem hajlatára érek, akad egy praktikus majoros, aki hátralevő napjaimra felfogad madárijesztőnek. Hiszen én magamtól is tudom mozgatni a karjaimat és göröngyöt is tudok fogni a tolvaj csókákra. Istennem, milyen boldogság lesz az! Érezni, hogy most már nekem is van közöm a nemzetföntartó elemhez, mert közhaszonra váló produktív munkát végzek, mikor távortartom az ég madarait a vetéstől. Fürdeni a harmatban szőke hajnalokon, állni kitért karokkal a déli verőn, nézni az égi mezőn felhők legelő nyáját, lábamnál a tikszemvirágok kék szemét, beszélgetni a vándor szelekkel, az aranyhasú gyíkokkal, a tücskökkel és vadméhekkkel, de némává meredni, ha emberi láb csoszog a vadzabos ösvényen és halkán elfordulni,

ha két fejet takar be egy napernyő a rozsok között. Megelevenedni, mikor a nap aludni megy a messzi nyárfák mögé és reszkető kék párába vész óriás árnyékom vége és a fekete éjszakában fölnyulni kezemmel az aranyló csillagok közé és ujjam hegyével fényes csikókat hasítani a sötétség bársonyán. Hallgatni az éjszaka titkos neszeit, a homok ropogását hazajáró lelkek lába alatt, álmatlan király sátrában kun menyecske lihegését a halmon, királygyilkos kunok lova nyihogását a rekettyésben, kóbor ebek rémült csaholását, vadludak szélkiáltását s mikor már rúdjaival fordul lefele a Göncöl-ezekére, hajnalt kukorító kakasok harsány feleselését. Teleszívni magam a nyár lelkével, a magánosság ködpántlikáiba öltözni az őszi tarlón s lassankint belesüppedni a hóba, hogy Szilveszterre csak a fej búbja maradjon ki belőle, éppen csak annyi, amin megülhet egy komor varjupap, míg elmondja a circumdederuntot:

— Kár, kár...

Ma reggelig nem ismertem nekemvalóbb életpályát a madárijesztőénél, de ma hetipiac volt és a kukucska-piacon egy szegényember eladott egy madárijesztőt, amely szépen ki volt kefélve és csinosítva. Alighanem lopta, mert nagyon olcsón adta. A testét kapanyélnek vették meg ötezer koronáért, a kalapját kalapnak ötszáz koronáért és a frakkját bélésjtekrégyezerharomszjazért.

Madárijesztőnek se érdemes már lenni ebben a világban.

A KIRAKAT

Sokdolgú ember vagyok, nem is szájatató természetű, azért az uccán én nem igen szoktam ácsorogni. Hanem ha játékos-bolt előtt viszem el az utam, annak a kirakata előtt mindig megállok. Elhitem magammal, hogy a járkálás kívántatja meg velem ezt a kis pihenőt, pedig tisztában vagyok vele, hogy egész másról van itt szó.

Az én gyerekkorom úgy telt el, hogy még csak nem is láttam boltból került gyerekjátékot. Nem mondhatnám, hogy proletárgyerek voltam — a mi uccánkban, ahol én nevelkedtem, még tán ma se ismerik a proletár szót, — de a mi akkori szegénységünkhöz képest még a mai proletár is nábob. A Jézuska ugyan már akkor is tudta, mi az ő hivatala karácsony éjszakáján, de a mi házunkat mindig kifelejtette. (Nem tudom, azért-e, mert nem volt rajta házszám, vagy azért, mert olyan kicsi volt az ajtónk, hogy úgyse fért γοῖαα be rajta karácsonyfával.)

Elég az hozzá, hogy az én játékos-ládám az az árok volt, amelyik a házunk végében húzódott. Nyár derekáig ugyan tele volt szép zöld, békanyálas pocsolyavízzel, de mikor azt a káni-

kula kiszárította, sok mindenféle kincset lehetett ott találni. Fazékfület, kantafeneket, pipakupakot, cérnagurigát, üvegcserepet, mit. Egyszer egy üveg-dugót is találtam, amely Ferenc Józsefet ábrázolta s az öreg király képe nekem azóta mindig ebben a formában jelenik meg. Ez különösen kedves játékom volt, míg a fél feje le nem hasadt, akkor elcseréltem egy cserebogárért. Ezekből látnivaló, hogy játék dolgában az én gyerekoromat nem nagyon kényeztette el a sors. Hát ezért ácsorgók én deres fejjel a játékos-boltok előtt; kárpótolom magam a játéktalan múltért. Persze, szégyenlem magam emiatt a tisztos koromhoz nem illő bűnös szenvedélyem miatt, de hát a szenvedély ellen hiábavaló minden küzdelem. Ha én valami új játékot látok a kirakatsban, akkor egy pillanatra mindig hosszúinges kisgyerekeknek érzem magam és a szívemen nőtt fejfák alól mindig föltapsikol az öröm.

Hát valamelyik délben, ahogy odaérek a játékos-bolt elé, az andalgó-sarokra, látom ám, hogy a konkurrensok megelőztek. Két kimondhatatlan rongyos kislány áll a kirakat előtt, a legfelső lépcsőn, a maszatos kis orruk rányomva az üvegre, amit már beharmatosított szájacskájuk forró lehelete a hideg esőben. Egyik az egyik sarokban ágaskodik, másik a másikban, a mezítelen lábuk vörös, mint a cékla, de a hangjuk vidám-tiszta, mint a rigóé.

— Úgy ám, de nekem négy babám van, ne-

ked meg csak három — mondja a nagyobb, aki már túl lehet az öt éven.

— Az ám, de ne félj, az enyimeknek meg piros pántlika van a nyakában, — vágja vissza a kisebb.

No, gondoltam magamban, ezekből a kis rongyélusokból se nézné ki az ember, hogy ennyi bábujok van. Az is lehet, hogy csak a szájuk jár. Hiszen a gyerekek borzasztó hazugok, majdnem olyanok, mint a felnőttek.

— Nekem két házam is van, osztán katonák is strázsálnak előtte, oszt nemzetiszín masnijuk is van nekik, — ezt megint a kicsi mondja s most már kezdek észbe kapni. Mert csakugyan látom magam is, hogy rózsaszín házacskák előtt fából faragott katonák meredtkegnek a kirakatban, szuronyosak, puskásak, kokárdásak, — ej, de jó, hogy az az ántánt nem járatos erre, mindjárt leszereltetné őket, hogy fel ne borítsák az európai egyensúlyt.

Csak hogy már beszél a nagyobbka csöppség. Azzal szúrja szívéen a másikat, hogy neki meg négy lova van és azoknak farka is, meg sörénye is.

— Nekem meg tehenem van, egy, kettő, három ... sok ! — csattan fel diadalmasan a kicsi.

— Az se igaz ám, — pöntyög a nagyobb, — mert csak két tehen a tied, a harmadik nem az.

— De igenis az, — erősködik a kicsi, — nem is adom neked, tudod-e?

A nagyobb odasomfordál a kicsihez és taszít rajta egyet.

— Hát látod-e, hogy az enyim, te béka!

A kicsi méregbe jön és úgy könyököli oldalba a nagyot, hogy visszagurul a sarokba.

— Így ni, — teszi a csípője helyére a kezét a diadal gesztusával. — Most már a tehén mind az enyim, meg a ló is, meg a házak is, mert mind az én oldalamon vannak, tudod-e, oszt a te oldaladon meg nincs más, csak az a pisze baba.

És mikor megint a nagyobb taszítja vissza a kicsit és körömmel, szikrázó szemmel esnek egymásnak, mint a vadmacska-fiókok, akkor már tisztán látom, hogy ez a két isten-szegénykéje elosztotta egymás közt a kirakatot innen az uccáról, hogy ami a jobboldalon van, azt az egyik nézheti, ami a balon, azt a másik. És most neki-vadulva ki tudnák egymás szemét szedni azért az illúzióért, amelyik mind a kettőjüknek egyformán elérhetetlen messze van az üveg mögött.

Arról aztán éri nem tehetek, ha az emberi együgyűségnek ez a kis képe az olvasónak a magyar politikusokat juttatja eszébe és egy kicsit talán az országot is, amely egyedül való szegénységében nem tudja mással mulatni magát, mint hogy hol beveri a szöget a kukoricamorzsoló-

székbe, hol kiszedi belőle. A politikusok pedig szikrázó szemmel, csattogó foggal, tépő körömmel állnak a hatalom kirakata előtt és véresre marcangolják egymást az illúzióért, a látszatáért a hatalomnak, amely bent, az ántánt boltjában mindnyájunknak egyformán elérhetetlen mesíze van su üveg mögött.

EGY CETHAL TÖRTÉNETE

A cethal, midőn még csak cethalacska volt és végiglátott alig húsz méter hosszúságú testén, bizonyosan tisztos öregségről álmodozott, amikor majd jól megérdemelt nyugalomban él a tengerek mélyén a korallpalotában és elgyönyörködik kis unokái gyermeki huncutságain. Talán gyöngéd lírai természet is tartózkodott a cethalban és álmai voltak a vizek színén úszkáló vas-cethalokról, talán ifjú szívében már arra is gondolt, hogy egyszer még el is hódíthat azokból egyet. A ravasz öreg főka bácsik és a nagyfogu rozmár nénik, akik már tapasztaltabbak voltak a világi hamisságokban, kajánul vigyorogtak ilyenkor, de a cethalacska lehúzódott a tengeri szekfüvek és anemonék közé, a tengerfenék virágos mezejére és lila janthinacsigák vérével nagy bőrmoszatokra leveleket írogatott a vas-cethal hajadonoknak. Ám haladtak az évek és a habok, nőtt, növekedett a cethalacska, már cethalnyi cethallá serdült s elfeledte a bohó gyermekkori álmokat. Kezdett elhájasodni a szíve, elnémult benne a lira csengése s ha a tengerbe süllyedt ősváros harangja meg-

kondult, bosszankodva észrevételezte, hogy ez az ostobaság mindig elzavarja a kövér tengeri pókokat és a ropogós testű csikócákat. A cethal határozottan tekintélyes alakjává kezdett válni a vízi társadalomnak, térfogatban és morális súlyban egyaránt. Közgazdasági pályára adta magát, csak nagyobb halakra vadászgatott és előkelőbb körökben különösen azáltal ébresztett rokonszenvet maga iránt, hogy a közmorál nevében minden alkalommal hevesen kikelt a delfinek ellen. Farkával és szusszanásaival egyaránt keményen ostromolta ezt a könnyelmű népséget, amely egyebet se tud, mint pajkosan ficáncolni, örülni a napsugárnak és minden társadalmi illendőség tengeri-kutyába vételével még a víz színére is kiszökik, nyilván erkölcstelen habléányokra lesvén. Amint hire és hasa egyformán megnövekedett a cethalnak, előkelő összeköttetései megszerezték neki a tanácsosi rangot a vízügyi minisztérium puhány-osztályában s karrierjéhez semmi se hiányzott már, csak egy szerencsés házasság. A vas-cethalak többé eszébe se jutottak neki, sőt ama fehérhúsú cethalkiszszonyok sem, akik mider-készítéssel foglalkoztak a tengeri kígyó divatszalonjában és hősünkkel sok kellemes órát töltöttek a mohos hajóromok közt, miközben hol kigyúltak, hol kialudtak a lampyriszek és noctilucák zöld lámpái. A kiforrott jellemű cethal az asztriga-szárnalákkal együtt ifjúkori szerelmeit is víznek eresztette és megkérte egy élemedett cethal kezét. Az élemedett cethal egy guta-

ütésben meghalt kagylótenyésztő r.-t. igazgatójának özvegye volt, aki igen kiterjedt heringmezők és kaheljau-ültetvények felett rendelkezett s hervadt ajkait állandóan bíborcsigával elevenítette. Az élemedett cethal igent mondott s inkább hiúságból, mint szégyenlősségből moszat-fátyolt tűzvén arcára, terjedelmes birtokán körúszásra indult jövendőbelijével. Éppen az atlanti kábel körül jártak és arról tanácskoztak, hogy a mai gazdasági viszonyok közt legokosabb volna bérbeadni a birtokot valami becsületes fizéternek, vagy más tengeri izmaelitának, amikor hirtelen sutorogni kezdett körülöttük a víz! S nagy fekete árnyék jelent meg fölöttük. Hősünknek hirtelen fölillant a szeme, már amennyire behízott pillái engedték, lomha vére mind a szívébe tódult s »vas-cethal, vas-cethal!« kiáltással utána vetette magát a suhanó karcsú árnyéknak. Az árnyék megállt, egyet villant, egyet durrant s hősünk egy halk sóhajjal bucsut vévén a tengerek minden hering-mezőitől, mint döglött cethal úszott a vizek sivatagán. Fölpuffadt teste most vetődött szárazra a holland partokon. Gyászjelentését az amszterdami lapok írták meg, azon nem minden alap nélkül való véleményüknek adván kifejezést, hogy alighanem a háborúnak egy eddig ismeretlen áldozata lappang s rothadt húshegyben: a cethalat bizonyára ellenséges tengeraltjárónak nézte valamely búvárhajó abban az időben, amikor a Tirpitz szakállá azt hitte, hogy őt Neptunus viseli.

A krónikás pedig, aki sohase látott tengert, meghatva nézi a képes újságban a különös fotográfiát és azt szerkeszti föléje epitáfiumnak, hogy lám, a cethali sors is csak olyan ostoba, mint az emberi sors.

SZÁNKÓÚT

— Tekintetes úr, möhetünk, — kocog be a hályogos szemű tanyaablakon a kocsis s egy miatyánknyi idő múlva már benne ülök a kis parasztszánkóban. Csak éppen hogy belegyűröm még a lelkem legfelső fiókjába ezt a tanyai délestet: a nádas házat, e régi kalendáriumi fametszetet; a havas udvart a Bundással, meg a Bogárral; a kis szobát a búboskemencével, amely nekem mindig a nagymamákat juttatja eszembe kedves, tartós, szelíd melegével; a szerecsen-Máriát a falon és az ösztövér cicát a padkán, ahogy hunyorgó pillái mögül asszonyszemmel nézi és finom kis orrával kelleetlenül szimatolja a városi szagú urakat; a rubinszinü bort a vastag poharakban; a nagy sétálóju schwarzwaldi órát a kanapé fölött, ahogy ezörcsögve nyeli az időt — sa lovacska már vigan poroszkál a dülőút bepillédzett pocso-lyáin.

— Megállj! — szól utánunk a gazda és oda-
csúszkál a ködben a kocsihoz. Gyanakszik, hogy
élhetetlen ember vagyok én, csöndes, gyámolta-
lan öreg gyerek, azért maga csavar bele a láb-
tasakba, beletemet a bundába és a zsebembe esem-

pészvén egy marék rövidszivart, fölhatalmazza a lovacskát a megindulásra.

A rövid szivar, igen hát az jó, mert anélkül nagyon hosszú volna az élet, de mi az ördögnek a bunda, meg a lábzsák? Másfélórai útra, olvadáson nap estelén, mikor langyos déli szél fekete párducfoltokat pettyezett már a búzamezők havába. Mindegy no. Ha már benne vagyunk, mégis nagy úr vagyok én most, — mondom magamban. Filozopter-korom jut eszembe, az akkori téli vasárnap-esték, mikor gyöngytyúkuccai odúmban a petróleumlámpán kellett melengetnem az összegémberedett kezemet, hogy írni tudjak szívem forróságáról a kis szőke lánynak. S lám, most itt ülök egy igazi bundában, mint egy igazi úr s alázatos szelídséggel érzem, hogy mégis csak szép az élet. A bor teszi, vagy a bunda? — kérdem magamtól, lehunytt szemmel szédelegvén az álom és öntudat határmesgyéjén. Azt hiszem, inkább a bunda. A bor, a kedves rubintszínű bor is megtette a magáét, áldom érte: elfelejtette velem egy délutánra a napok keresztjére szegzett nyomorult voltomat. De a nagy varázsló mégis csak a bunda, amely nem tudom, hány állat melegével veszi körül minden porcikámat és elhitei velem, hogy én most nem én vagyok, hanem egy muszka herceg és nem 1924-et írnak, hanem 1824-et. Már az arcom is egészen belesüppedt, csak a szemöldökömre tudnak rászállani az éjszakában libegő dérpillécskék, — és mentül lejjebb kushadok az

ülésben, lelkem annál fenhéjazóbban emeli fel a fejét. Gögös és brutális vagyok, mint egy valószínű Vasziljevics Iván és biztatom az imsik-et ott a bakon, hogy sebesebben gyerünk, mert már szeretném hallani a korbácsok csattogását szűz leányok fehér vállán. Szamárság, — rezzenek fel, — hiszen ez irodalom, ez Puskin, ördög vigye a könyveket, utálat, hogy még a pusztai éjszakába is beletolakszanak. De azért ahogy a bakterház mellett elsiklik a szán, félrebillenő fejjel arra gondolok, hogy abban a kaukázusi hercegnő lakik, most ott vár a jegenyék alatt és ajkával olvasztja föl a jeget a malachit-padon, amelyiken az ölembe fogom ültetni és akkor addig sírunk egymás vállán, a kaukázusi hercegnő, meg én, míg mindaketten meghalunk és...

— Tekintetős úr, van-e nála valami lüvő szerszám?

A kocsis kérdezi ezt és ijedten vágom föl a fejem a bundából. Állunk a puszta közepén, tüsszög a lovacska és furcsa árnyékok imbolyognak a havon.

— Van — mondom haragosan és nyereségtől megriad a kocsis és trappol már megint a lovacska.

Azt hiszem pedig, én most nem is haragszom, csak félek. Mért kérdezte a kocsis, hogy van-e nálam revolver? Megkérdézem tőle? Nem, az nem jó less, mert akkor kikottyantom, hogy a bicskám

is kint felejtettem a tanyán és olyan védtelen vagyok, mint a bárány.

Pedig csakugyan sivatag vidéken járunk. Az hogy vihog a szél, porka havakat vágván az arcomba, mint betyárkodó inasgyerek! Rózsa Sándorék lelke kacarász benne, tán valamelyik ősemé is köztük? Összebb húzom magamon a bundát, de már nem melegít. A szél mindenütt befurakszik rajta. Haramiak módjára rázzák fekete karjaikat az akácok. Valahol riadt paripa horkol, lovacsánk hegyezi a fülét. Furcsán zörgő nádas mellett futunk, a kocsis megcsípi az ostorvéggel a lovacska hasát, — mért sietteti, istenem? Vonyítást hallok messziről, de közlelről érzem valaminek a lihegő futását. Ha meg mernék fordulni, megláthatnám, mi az. Farkasfalka? Robinsont látom az öreg Vasárnapi Könyvtárban, ahogy kapaszkodik a fára a bestiák elöl. Félcipőben vagyok, tudnék benne mászni, — ej, de ez az átkozott lábzsák, meg ez a bunda! A hold véres ostyája felbukik az ég alján, kicsike, betöredezett szélű és úgy libeg, mintha a Gulliver brobdignakbéli óriásai fűjnék rá a szelet.

Megborzongva ágaskodom fel és előrehajolva belenézek a kocsis arcába. Olyan, mintha eltorzult volna a réműlettől.

— Látja? — mutatok rá a holdra.

— Látom — mondja ásítva. — A körtöltés lámpája.

Úgy. Hát akkor itthon vagyunk. Megnyu-

godva igazgatom el magamon a bundát — milyen könnyű vele bánni! — előkaparászok két szivart, rágyújtunk és mosolyogva kérdezem:

— Igaz ni, hát mit akart odakint a lüvőszerszámmal?

— Hát a Setét Veronék tanyája mellett gyötünk el. Gondoltam, jó lenne egyet durrantani, hagy önné Veront az avas. Biztosan bombának hitte vóna.

TEDEUM

A liget fái csöndesen aludtak a holdfényben, mikor közékük suhantak a falópók és leemelték a vállukról az ásót.

Öreges adóalanyok voltak, egyik kis-ezüstöt, másik nagy-ezüstöt viselt a halántékán, de aranygyapjas rendje egyiknek se volt, sőt még szarvasbőr-kesztyűje se. Közönséges, de egészen közönséges emberek voltak, akiktől távol volt minden olyan gondolat, hogy a fák lelke télen lehúzódik a földbe, fölkeresi a szénné vált erdőket s az elsüllyedt világrészekben megeleveníti a halott siggillariákat és lepidodendronokat. ők csak azt tudják, szemügyre vévén az asszonyfehér-bőrű nyírfák karcsúságát, hogy azokból csak egy-két gyújtat tüzelő telnék, — az ördög szerencsétlenkedjék ennyiért. Ha már lop az ember, okosan lopjon és érdemeset. De az öreg gledicsia se jó, β haragosfekete óriás, ennek még álmában is fenyegető dárda minden karja, szegény tolvaj-ember ásójával ebbe belekötni nem lehet. Kemény és merev királyok a tölgyek, talán ha királyok lopnának fát, azoknak jussuk volna órájuk emelni a fejszét; az életükben könnyelmű orgona-dámák pedig halottul nem adnak egyebet hitvány targallynál.

— A fenyő lesz a legkiadósabb, — mondták a lopók és nekieresztették az ásót ez előkelő idegeneknek, akik száműzettek a bércekről és komoran tengetik életüket a homokon, a néhai hegyormok elporlott tetemén. Nem nagyon élnek a nyári napragyogásban sem a gögös és zárkózott arisztokraták, de mímelik az életet a tél ködében is, mert tradícióik így követelik.

A lopók ugyan aligha forgattak fejükben eféle bolondos gondolatokat, de annyit tudtak, hogy a fenyő nem kúsztatja mélyre a gyökerét, ennél fogva az anyaföldtől való elszakítása gyors és könnyű munka. Hangtalanul, de igen energikusan dolgoztak, nem fogta el őket szelíd mélabú arra a gondolatra, hogy ez a szegény fenyő sohasem fog többet megható beszédet hallani a madarak és fák napján, — némi megindulást csak akkor éreztek, mikor a liget szélében léptek kopogtak az aszfalton s nekik vissza kellett fojtaniok a szívük mélyéből feltörekvő káromkodást.

Hanem aztán, mikor kidőlt a fa és maguk után vonszolván a hóban a halott fenyőt, szerencsésen kiértek vele a liget mögé, ahol az árnyékba bujtatva várakozott a tetemszállító kézikordé, akkor megemelték a sapkát és nagyon mélyről füstölt ki szájukból a fohász:

— Hála istennek, ezzel is készen vagyunk!

S bár ez a fohász olyan fészekből röpített az ég felé, amelynek melegében a káromkodások is kikelnek, én nem tudom, hogy a jó isten, akinek

dolga számontartani a fák, hangyák, emberek és minden egyéb teremtett állatok ügyeit-bajait, nem kegyesebben engedte-e színe elé az öreg falópók fohását, mint mikor hadvezérek, békekötők és egyéb világhatalmasok jelentését teszik az asztalára a szolgálattevő kerubimok:

— Hála istennek, ezzel is készen vagyunk I

Egy új planétát be lehetne már népesíteni a tízesztendős háború halottai val és életuntjaival s a világhatalmasok még mindig nem akarják azt mondani, hogy hála istennek, most már készen vannak vele. Nekik még több kell, nekik e megátkozott világrész minden életrevaló férfianak rothadó teteme kell, nekik minden virágzó asszony meddsége kell, nekik lemészárolt nemzedékek után megfertőzött generációk egész sora kell, nekik olyan tengere kell a vérnek és könnynek, amely még az Ararátot is tizenöt könyöknyivel felülhaladja, míg bíborruhákban, márványfalak között elmondják a Tedeumot.

A falópók fohászához nem kellett ennyi. Ahhoz csak egy szál fenyő kellett, amelynek füstös, nyers tűzénél egy-két napig melegszik a gyerek és felforr a zsírtalan, sóttalan leves.

Tudom, hogy a csillagok felett lakó úr ezt a fohászt tette mosolyogva a keblébe.

LELKÜNK ÜDVE

Úgy értem a lelkünk-e, hogy a mienk, újságíróké. S nem veszem senkinek rossz néven, ha elneveti magát rajta és azt mondja, hogy de most már csakugyan elvesz a világ, ha már az újságírók is a lelkük üdvössége iránt érdeklődnek. Lehetne pedig bennük annyi szemérem, hogy ezt rábíznák a sajtótörvényre, amely úgyis tisztán csak arra való találmány, hogy az újságírók mennybeli jussára vigyázzon.

Igaz, hogy annak is hiába való az igyekezete, mert már az is kérdéses, hogy az újságírónak egyáltalán van-e lelke? Ha e tekintetben rendelnének el népszavazást Magyarországon, az alighanem balul ütne ki a sajtóra. Ami pedig azt illeti, hogy ha véletlenül mégis szorult volna bele valami kis lélek, hová kerül az a nagy deleatur után, az nem is kérdés. Az szent bizonyos, hogy neki semmi keresni valója azon a boldogságos helyen, ahová a rendes emberek reménykednek. Ott örök harmónia van s oda a gondviselés be nem eresztheti az örök kontrabontot. Nem is jó arra gondolni, mi lenne a mennyországból, ha újságíró szabadulna bele. Ha mindenáron a lelke sorsával akar fog-

lalkozni a sajtó, akkor odalent kereskedjen. Ott bizonyosan extra szurkot főznek a számára a Belial katlanában.

Hát ami engem illet, aki valamennyire magam is érdekelve vagyok, sajnos, én se igen biztathatom jóval a fajtánkat. Én már elolvastam az Adamus Weber Centum fontes-k is, aki nagyon tudós norinbergai doktor volt a maga idejében, úgy kétszázötven esztendővel ezelőtt, ő tőle tudom, hogy a lelkek odafönt pirosban járnak, héberül beszélnek, — no azért nem kell rosszat gondolni, nem szombaton tartják a vasárnapjukat — és megteszik a disznóhúst is. (Lásd pag. 42., tudom én, mi illik, ha az ember tudós dolgokkal foglalkozik.) Sajnos, arról egy szót se szól Adamus Weber, hogy melyik traktusban laknak az újságírók. Igaz ugyan, hogy az ő idejében nem is voltak még újságírók, csak a postamesterek és a patkoló kovácsok terjesztették az európai pletykákat. (A szó köztünk maradjon, tovább is éltek akkor az emberek, már akit időnek előtte agyon nem vertek, mint amióta az újságírás ki van találva.) Swedenborg mennyei topográfiája is hiányos e tekintetben, sőt maga Mark Twain se riporterkedte ki az ügyet, pedig ő szép darab másvilágot bejárt Stormfield kapitánnyal s még azt is megmondja a járatanoknak, hogy hol lehet odaát tollat venni. Már t. i. szárnynak való tollat. Az íráshoz való toll-szerszám ő nála se tartozik a túlvilági élet rekvizitumai közé. Mark Twain nagy humorista

volt, de odáig még az ő humora se ment, hogy újságírókkal találkozott volna a mennyországban.

Nem is humorista az, aki még a sajtó számára is helyet biztosít az örök világosság hegyem, hanem pap, — igaz, hogy csak amerikai pap. Mr. Mortimernek hívják azt a baltimorei tisztelendőt, aki — így olvasom — a minap prédikációt mondott a sajtóról és azt a gyülekezet nagyobb épülésére, ezzel a fohással fejezte be:

— Adj, uram, örök nyugodalmat az újságíró lelkének, amely az örök nyugtalanságban legközelebb van te hozzád! Adj örök üdvösséget azoknak, akik abban is hasonlók te hozzád, hogy mindenütt ott vannak és mindent tudnak!

(Sajnálom, de hiába tetszik odagondolni, hogy mindent rosszul tudnak Rev. Mortimer nem így mondta).

. . . Isten látja a lelkemet, a jenki pap nélkül mostanában igazán nem jutott volna eszembe az a kérdés, hogy hát az én esendő lelkemért imádkozik-e valaki én helyettem? Mert a jó szándék ha megvolna is bennem, mikor adnak nekem olyan áldott pillanatot ezek a megátkozott évek, hogy kinyissam az ajtót a lelkemnek és azt mondjam neki: menj, te szegény gályarab és borulj az ölébe annak, aki az élethez szegezett téged, ő tudja, miért és várd meg ott lehajtott fejjel, hogy keze elsimogassa rólad a szegek és bilincsek véres nyomát! A nappal nem való erre, mert akkor zárva van az ég hideg-kék kapuja, éjszaka

pedig, mikor föl lehetne kapaszkodni a csillagok aranyablakába és oda omolni az egyedülvaló Igazlító lábai elé, a nappalok gondjától elgyötört fej fáradtan bukik meddő búzamezőmre, a félig felszántott papírra. Lelkem veszendő üdvösségét dajkálja-e hát valaki helyettem?

Dajkálja hát, tudom. Tudom, kis lányom két összekulesolt keze, két egymáshoz lapuló lilium-szirom sokszor befödte már az én bűnös fejemet az ítélet nehéz kardja előtt. Fáj virágasszonyom szemének halkán csordogáló könnyében, tudom, sokszor kialudt már a kherub pallosának lángja. És tudom, hogy valahol messze, messze egy nagyon kicsi öregasszony, aki csak álmában él már, minden éjszaka fölhúzza az ünneplő papucsát, fölköti a régi gyászkendőjét, amelyekben az urát eltemette, aztán beletakargatja a kötőcskéjébe az én forradásos lelkemet, úgy kattyog el vele a jó isten elé és azt mondja neki:

— Édes istenkém, ne haragudj erre az én rossz kis fiamra, hiszen te teremtetted olyan gyámtalankának, hogy semmire nem való a világon, csak éppen az írásra.

Mind tudom én ezt és tudom azt is, hogy a jó Isten elnézi nekem azt, hogy ez a tudat ér nekem annyit, mint a lelkem üdvössége. De hát a többiek? A fiúk, öregek és fiatalok, tépett, csapzott gályatársaim a tinta-tengeren? E szegény, magános lelkek, akik mellé nem rendeltettek őrangyalok, hogy szívük selymeivel simogassák fe-

keze sebeik fekete sírját? Ő értük imádkozik-e itt valaki, úgy, mint odaát, a föld másik oldalán? El lehet-e képzelni, hogy a magyar glóbuson is megteremnek az ilyen kegyes lelkek, akik még az újságírókat is pártfogásukba veszik az Isten előtt?

El hát. Csak éppen, hogy magyarra fordítják az öreg kveker imádságát, valahogy ilyenformán:

— Adj, uram, örök nyugodalmat az újságírónak, de most mindjárt! És ha már te se mered őket magadhoz venni, legalább tedd őket magadhoz hasonlóvá annyiban, hogy őket se lehessen látni sehol se és ők se vegyenek tudomást semmiről se, ammen!

INFLUENZA

Elfoglalt ember vagyok s nincs időm még az olyan szerény szórakozásokra se, mint az álmodás, meg a levélírás. Gondolom, mindenki elismeri, hogy ezek igazán nagyon szerény szórakozások s amellet meg is felelnek az én kereseti viszonyaimnak és közpolgári állásomnak. Hiszen sose álmodom magam autóra, csak villanyosra, arra is csak a szakaszhatárig és a levélírás se olyan költséges foglalkozás már, mint ezelőtt volt. Nem is beszélve azokról a tékozló esztendőkről, mikor a szíve vérével irt az ember, néha négy-öt levelet is naponta, — elképesztő volt, hogy micsoda fosztogatást vitt yégheï a természetben. Irt rózsaszíromra, csillagokra, bárányfelhőkre, istennyilákra, mikor mi esett a kezeügyébe: a fő az volt, hogy valami olyaru írjon, ami nyilvánvalóan nem erre rendeltetett.

Most már csak töltőtollal ír az ember és csak papírra és arra is leginkább csak akkor, ha beteg. Ezt én úgy szoktam csinálni, hogy minden levelet, amit kapok, beeresztgetek az íróasztalom alsó nagy fiókjába, a limbusba és mikor az már annyira tele van, mint a pokol tornáca kkeekkel és se kihúzni, so botolni nem lehet: akkor én

megbetegszem és elkezdek válaszokat írni. Erre a célra rendszeren az influenzát szoktam választani, mert az nagyon akcióképes nyavalya, vannak hangukatvariációi is, hol sírhatnakja van az embernek, hol káromkodhatnakja, ami arányosan elosztva, színessé és változatossá teszi a stílust és végre, mert az influenza az a betegség, amit mindaddig nem vesz komolyan az ember, míg bele nem hal, de akkor meg már nem órá tartozik. Elég az hozzá, hogy most már tizedik napja influenzában fekszem, sőt eljutottam abba a stádiumba, amikor már dunszttal is gyógyítanak az embert, ha az embernek a férfiónérzet azt nem diktálná, hogy beforduljon a fal felé és komor fejcsóválással jelentse ki, hogy »nem én, ha csak ő engem meg nem esz, most már majd etessétek meg a vendégekkel a halott-toromon, ha addig sajnáltatok tőlem, míg egészséges voltam.« A férfiónérzet csak azt engedi meg, hogy a ház ura olyankor kapjon be egy-két fél őszibarackot, amikor a ház úrnője kimegy a másik szobába, letörölni bűnbánó könnyeit. Ez mindig így szokott lenni s mire a készlet kifogy — nem a bűnbánat könnyei, hanem az őszibarackok — akkorra rendszeren a limbus is kiürül s én egy esztendőre kileveleztem magamat. Az idén azonban nagyon komplikált a helyzet — nekünk már csak hámozott szilvánk van s a feleségem kénytelen volt barátnőivel felvenni a kereskedelmi tárgyalásokat az őszibarack behozatal tekintetében, — de én a

limbushoz még hozzá se nyúltam. Az influenzám sablonos lefolyásának az első éjszaka óta útját állja egy élöm, amiből a feleségem rázott föl.

— Mit álmodtál, lelkem? Szívszaggatóan zokogtál, nézd, csupa könny a párnád.

— Rettenetes volt. Elő akartak léptetni az ötödik fizetési osztályba.

Elképzelheti minden feleség, aki még nem méltóságos asszony, hogy milyen értetlenül nézett rám a feleségem. Aztán nyúlt a hőmérőért és ke-reste a pulzusomat.

— Szegénykém, még mindig lázad van, — nyugodott meg.

— Persze, hogy lázam van. Neked is az volna, ha osztálykülönbözeti vizsgát kellett volna tenned.

— Hogy-hogy?

— Álmomban azt kívánták tőlem, hogy csináljak olvashatatlan aláírást. Ha sikerül, akkor beírják a bizonyítványomba, hogy »felsőbb fizetési osztályba felléphet.«

— Érdekes. És ez a valóságban is így van?

— Hát ez alighanem így van. Kísérd figyelemmel egy pár napig a postámat, majd meglátod, hogy a méltóságos úr az olvashatatlan aláírásnál kezdődik.

— Azt hiszem, drágám — mosolyodott el a feleségem, — te már akkor régen szentséges úr lehetnél.

— Tévedés! Nem a kézírásnak kell olvashatlannak lenni, hanem az aláírásnak!

Az asszony elkomolyodott és végre megkérdezte, nem haragudnék-e meg, ha kéme valamire? Persze már akkor kért is.

— Nézd, most ráérsz, naponta egy órát próbálghatnád az olvashatatlan aláírást.

A tehetetlen influenzás embert mindenre rá lehet venni. Egész nap azzal játszottam, hogy olvashatatlan krikszkrakszokat csináltam. Mit lehet tudni, mi érheti még az embert, — hát ez ne legyen akadálya az államtitkárságomnak, vagy a miniszterségemnek.

— No most már tegyünk gyakorlati próbát, — kaptam másnap a parancsot. — Légy szíves a házmesternének irai egy cédulát, hogy keddre jegyezzen be bennünket a mosókonyhába. Aztán a mézárosnak is írd, hogy máskor ne küldjön olyan bönys húst. Megállj, majd eszembe jut még egy-két feladat, tudod, csak úgy gyakorlatképpen.

És eszébe jutott még neki a kalapos, a suszter, a szemetes, az üveges, a fészülőnő, a cukrász, a lisztes, a tejesember, a csirkéskofa, a pántlikásbolt, a tyúkszemvágó és a kártyavető asszony. (Csak a női ruha-szalón nem jutott eszébe, mert akós asszony inkább lemond a méltóságos címről, minthogy az urával írasson levelet a szabójának.) És mikor mindezt a sok olvashatatlan aláírást elkövettem, akkor nekem is eszembe jutott a gyógyszerész. Írtam neki, hogy még a dicodid

nevű influenza-ijesztőt is próbáljuk meg, mert azt olyan jó szernek mondják, hogy az mentesíti az embert minden náthától, — tíz esztendőre visszamenően.

Hát elmentek az összes levelek és visszajöttek az összes levelek. Egy szót nem tudtak belőlük elolvasni sehol, csak az aláírást. Ezt még a patikáros is kijelentette. Attól félek, a másvilágra átléphetek, de az ötödik fizetési osztályba soha.

DAL A FEHÉRRUHÁS KISLÁNYRÓL

Igazság szerint a dalt nem a fehérruhás kislányról kellene írnom, se nem hozzá, hanem neki. (Mutassuk meg, hogy értünk a szabatosághoz is; az ember sohse tudhassa, mivel szerez érdemet az akadémiusságra.)

Talán legjobb lesz, ha röviden előre bocsátom a tényállás-t. Világos, hogy ha ilyen szép tekintélyes szót használok, arra nekem okom van. Az ok pedig az, hogy az is tekintély, aki itt szőnyegen forog, már amennyiben forog az ember, mikor jubileumot ül. Harminc, negyven, ötvenéves jubileumot, az egészen mindegy, mert az mind egyformán nagyon szép. Különösen as ilyen világban, mikor már egyéves jubileumot is látunk. Igaz, hogy aki azt ülte, az miniszter rolt s ezen a pályán sokkal indokoltabb a sietség, mint például a toronyőri állásban.

Az is mindegy, hogy ki a jubiláns. Akárki, akármi, egészen bizonyos, hogy derék ember, kiváló ember, nagy ember, máskép nem jubilálnák meg. Érdekes, de még sohse hallottam, hogy jubilanst azzal köszöntöttük volna:

— A szó köztünk maradjon, az úr nagyon

panci-manci ember, nem is igen lehet tudni, mit jubilálunk rajta, de ha már benne vagyunk, Isten éltesse az urat az emberi kor legvégső határáig!

Tehát arról van szó, hogy egy nagy ember a szolgálati jubileumát üli. Egy nagy tanfelügyelő, vagy egy nagy temetkezési társulati elnök, vagy egy nagy dohánygyár-igazgató. Tán maradjunk ennél az utolsónál, mert nekem ez a legszimpatikusabb foglalkozás s van is ebben a szakmában egy olyan kedves jó barátom, hogy oda nem adnám három tankerületért. Már most nekem ehhez a jubiláló nagy emberhez kellene ódát írnom. A rendezőbizottsági elnök kért meg rá piros pecsétetes levélben s azt is elárulom, hogy az ódámhoz ő szolgáltatja a fehérruhás kislányt, aki most múlt hétesztendős, de máris úgyszaval, mint Jászai Mari. Megküldte a vidéki lap-társnak azt a számát is, amelyből ihletet meríthetek, mert megtudhatom belőle, hogy a jubiléum érdemei bokrosak és hervadhatatlanok. Ami ugyan nem nagy kunszt, mert az ilyen érdemek mindig ércnél maradandóbbak, már pedig az érc nem szokott elhervadni.

Hát hiszen, ami az ihletet illeti, azon nem is múlna a dolog. Emlékszem egy-két mesterfogásra még prologvarga koromból s az se lenne olyan nagy baj, ha már kitanultam volna ebből a csiriz-szagú művészetből. Hogy a királyok ellen elkövetett bűneimet jóvátegyem, nagyobb tanul-

mányt készülök írni öfelségéről, ötödik Ferdinándról, az anyagot már összegyűjtöttem hozzá, van benne egy nyaláb óda, amelyet régi derék piaristák és postamesterek költöttek erről a nagy királyunkról, nevezvén őt egy szusszal honnunk hajnalcsillagánuk és fenkölt oroszlány-nak. Azt hiszem, senki se vádolna plágiummal, ha én ezeket a szüzengeteket és kebelhangzatokat megtalpalnám és nincs az a jubiláns, aki megharagudna érte, ha egy fehérruhás kislány hajnalcsillagnak és fenkölt oroszlánnak nevezné.

Írnám is én azóta a prologust régen, csak ne ijesztettek volna rám azzal a hétesztendő kis Jászai Marival. De most már mindig arra kell gondolnom, hogy hogy megrontom én annak az ártatlan kis léleknek egy-két hetét a rigmusba szedett babérral, borostyánnal, meg egyéb klasszikus zöldséggel, aminek hírét se hallotta soha. Menne hancúrozni a zöld gyepre, szeretne főzőcskét játszani a babáival, heverne az eperfa alatt, elbambulna a ringó ágak fölött suhanó felhőkön s talán, mikor anyu egész biztosan nem néz oda, még az ujjacskáját is a szájába kapná, — de neki tanulni kell, még pedig azt kell tanulni, hogy »kis gyermekajkról hála zeng feléd, nagy férfiú« és hogy »hazánk befényli glóriás fejed«. Már mint a tűzoltófőparancsnok bácsi, vagy a dohánygyárigazgató bácsi feje. De hát mi köze egy ilyen buksi kis fitty-firittynek azokhoz a derék öreg kopasz fejekhez és áldásdús tevékenysé-

gükhöz és miért kelljen neki kiállni a bácsik és nénik elé és ott addig kárálni, míg bele nem sül és ríva nem fakad, vagy végig nem hadarja a botokud szavakat, mint egy kis fehér kakadu, aki egy igét se ért abból, amit mond? Nem, én ilyen gonosz cselekedetben nem leszek részes és ha én csinálnám a törvényt, én megtiltanám ezt a heródeskedést.

Gondolom, lesz, aki azt mondja erre, hogy a fehérruhás kislány Ősi tradíció. Hát azt én is tudom a történelemből is, meg a Makart festményéből is, hogy mikor ötödik Károly császár azt a híres bevonulást tartotta Antwerpenbe, akkor ott kislányok is fogadták, de olyan anyányi kislányok és azok a maguk tulajdon fehér bőrén kívül semmibe se voltak öltözve. Úgy mondják, hogy ez az antwerpeni divat igen tetszett a kegyes császárnak és lehet, hogy most is volna olyan fenkölt oroszlán, akinek tetszene. De hát ez egészen más volt, az antwerpeni diez-lányokban már nem tett kárt a nyilvános szereplés és nyilván maguknak is örömük telt benne. De azt nem hiszem el senkinek, hogy a mi fehérruhás kislányaink maguktól kívánkoznának jubiláris diszver-slőknek és vasúti perrondiszeknek. Nem is Antwerpent juttatja nekem eszembe a nagyok mulat-ságára szolgáló játékgyerek, hanem Velencét. Ott csinálták meg a dogeváros fénykorában, hogy a tavasz ünnepén egy mezítelen kisgyereket tetőtől talpig bevontak arannyal s egész nap úgy hurcolták

szerte a városban, mint az üdeség szimbólumát. A gyermek mosolygott és csókokat dobált, a szülők boldogok voltak, az ucca ujongott s mire le szállt az est, a gyerek haldoklott a természet ellenére rátapasztott aranybőrben, amely pórusait elzárta a levegőtől. Ezt a történetet ajánlanám én figyelmébe mindenkinek, akinek kedvére vannak a gyerekek a nyilvános szereplés aranypólyaiban. Különbözik tudok én ennél hitelesebb történetet is, innen hazulról valót. Az én kislányomnak az a fátum jutott, hogy már a bölcsőjében téma-gyerek legyen. Az életének ezen a korszakán minden baj nélkül átesett, hiszen még olvasni meg nem tanult, nem tudott róla, hogy ő az apja Írásainak a szenvedő alanya versben és prózában. Mindig nagyon csacsija családfő voltam és minden családi titkunkat kifecsegtem az újságban, de az mind nem dúlta fői annyira a családi tűzhelyet, mint a Panka első fehérruhás kislánysága. Pedig az nem is jubileum volt, csak iskolai ünnep. De borzasztó nagy iskolai ünnep, mert még a II. B-ből is ott volt rajta a néni. Nyolcsoros verset két hétig tanultunk. Játékból, az udvaron félóra alatt megtanulta volna, de ehhez két hét kellett, mert erre büszkéek akartunk lenni. Nem szólok az anyja rettegéséről, hogy szép lesz-e a gyerek, hogy bátor lesz-e, hogy sikkes lesz-e, hogy győzi-e hanggal, hogy koszorúba fonják-e a haját, vagy fűrtökbe hullámosítják és nem szólok a fehér ruha és fehér cipő okozta gondokról,

amelyek némely részben rám is nehezedtek. (Ennyit se panaszképpen mondok, jó világ volt az, annyi idő alatt megirt az ember egy pár kis cipőt, hogy most a cipőfűzőt se írja meg azalatt.) Az ünnep félkilenckor kezdődött, nyolcra ólt kellett lenni az iskolában, ennél fogva félhétkor fel kellett kelni. Természetes tehát, hogy előtte való este alig fogtuk le a szemünket. Panka azzal riasztott föl bennünket:

— Apu, nincs még félhét?

Fölcsavarom a villanyt, nézem az órát: fél-tizenkettő.

— Nincs, lelkecském. Aludj szépen, még soká lesz reggel.

Öt perc múlva alszunk. Tíz perc múlva csörömpöl a Panka kis ágyán a rostély:

— Apu, már világosodik.

— Ördögözik, kislányom, — mondom csökenő kedéllyel. — Csak aludd ki magad jól, mert másképp megakadsz a versmondásban.

Persze ez olyan okos biztatás volt, hogy az utolsó álompillangót is kiverte a gyerek szeméből. Kis életének talán ez volt az első töprengése: mi lesz abból, ha ő nem tudja elmondani a verset? Mikor megint megszólalt, akkor már tele volt a hangja könnyel:

— Apu!

A felelet ezúttal abszolút rövid volt:

— Na?!

— Nincs még félhét?

— Nincs. Még csak félnégy.

Kis ideig csönd. Aztán újra kezdődik:

— Apu!

— A jó Isten áldjon meg, kislányom, mi lelt már megint?

— Szeretném megpróbálni, hogy tudom-e a verset.

Hát mit tehesen ilyenkor az ember? Fölcsavarja a villanyt, fölül az ágyban anyával együtt és hajnali négy órakor dühös áhítattal hallgatja a gyermekét, aki fölállva a nyoszolyáján, hálóingben verset mond a bociról, aki nem akarja megenni a sós kenyeret.

No de aztán utána nagyon jót aludtunk. Olyan jót, hogy föl se ébredtünk nyolcig. Mire az iskolába értünk, akkorra a boci rég megette a sóskenyeret az egész publikummal együtt, beleértve a II. B-beli nénit is. A gyerek egész nap sírt, az anyja egész héten haragudott, amit én nemcsak mint férj, szenvedtem meg, hanem mint ember is. Tudniillik az én feleségem, mikor haragszik, paradicsomlevest főz és sárgarépát.

Panka nem volt többet fehérruhás kislány és nincs az a nagy ember, akiről én verset faragjak, ha fehérruhás kislánynak kell elmondani. De ha a rendezőbizottság nagyon köti magát hozzám és a fehér ruhához, üsse kő, szót érthetünk egymással, öltöztessenek fehérbe valami megyei hajdút, vagy vasúti portást és én akkora prológot csördíték, hogy még két jubiléumot kell hozzá keresni, mert azt egy ember ki nem bírja.

TANULMÁNY AZ E M B E R E V É S R Ó L

Amerikai magyar újságokban olvasom, hogy Új-Guinea kormányzó-tanácsa, vagy mije, felkötött egy tucat pápuát, akik nagy vétekben találták: emberhúst ettek. Ellenséget, jóbarátot, rossz szomszédot, sógort, komát, atyafit, mikor mi kerülközött. Ha egyéb csemege nem akadt, megették a saját testvéreiket is.

Az amerikai kollégák igen fel vannak háborodva, én inkább csak meglepődöm a híren. Annak idején én is olvastam a tengerész Festetich gróf változatos nászútját a polinéziai szigeteken és én is kifutottam vele együtt a kunyhóból, ahol pálmalevelekkel betakarva, szép pirosra sülték a batátával garnírozott embercombok.

De hát ez régen volt, van ennek már húsz esztendeje is, s azóta nem mászkáltam az ausztráliai kannibálok közt. Új-Guineáról meg igazán nem gondoltam volna ilyen illetlenséget. Bíró Lajos miatt szerettem mindig Új-Guineát, s úgy gondoltam rá, mint egy szép vad tartományra, ahol az emberek egész élete azzal telik el, hogy heveinek a banán-fák alatt és várják, hogy a szá-

jukba nőjön a szép sárga banán-uborka. Sőt keblem mélyén azt a gondolatot is ápolitam, hogy ha egyszer nagyon beleutálok az írásba és nagyon megdühösítenek a sajtóhibák, akkor megpróbálom kitudni, hogy hol kell vízumot szerezni Új-Guineába és beállok öreg pápuának... De most már ezt a szép álmomat is elvitte az ördög, Tíz-ezer koronára van biztosítva az életem s árvám-nak és özvegyemnek ezt az egyetlen várandóságát nem tehetem kockára azzal, hogy emberevők közé menjek, holott azt határozottan tiltja az életbiztosítási kötvényem. A szél fújjon el a talpuk alatt ezeknek a pápuáknak, de haragszom is rájuk! Ámbár én magam is hibás vagyok, mert mi a macskának kell nekem újságot olvasnom? Ha azt nem teszem, akkor nem tudom meg, hogy a pápua polgár is arra spekulál már, miképp lehetne egy kis jutányos emberhúst keríteni a bográcsba, hanem megmaradok abban a hiszemben, hogy a kannibalizmus a mi időnkben már tisztán Európára szorítkozik, illetve a fehér fajra, az úgynevezett kultúrnemzetekre. Így lezuhanván álmain egéből, legalább boszut állok és jelen tanulmányomban kimutatom, hogy az európai emberevés a lényegbeli megegyezés ellenére is sokkal fejlettebb fokán áll az emberi művelődésnek, mint az új-guineai.

Először is a pápuáknál csak kisiparosai vannak ennek a foglalkozási ágának, míg minálunk gyárilag műveltetik az emberéves és tömegekkel

dolgozik. Például a franciák hetven millió emberevő-üzemmel dolgoznak s ez olyan szédületes arány, hogy ilyent még nem pipált az emberi művelődés története. Igaz, hogy néhány évvel ezelőtt még nagyobb tömegek szerepeltek, de ezek a vállalkozások részvénytársasági alapon létesültek, aminek nagyon nyomorúságos analógiája van meg a borneoi dajakoknál, akik százával, százötvenével indulnak fejjadászatra. A gazdaságilag iskolázott olvasó előtt nem keli fejtegetnem, hogy az ilyen primitív rendszertől nem lehet komoly eredményeket várni. Az emberpecsenye talán íze-sebb hajnalban, nyárson sütve, mint pergőtűzben pírítva, vagy jóvátételben porhanyítva, de semmi erkölcsi siker nincs vele egybekötve s nem könyvelhető el a faji dicsőség évlapjain.

Nagyon érdekes különbség van az iparág elnevezésében is. A durva pápua, akinek nincs semmi fogékonyága az idealizmusra, ezt a foglalkozást egyszerűen emberevésnek nevezi és nem kívánja eltagadni, hogy őt arra olyan primitív indok készíti, mint az éhség. A fehér faj az ő kannibalizmusát politikának nevezi és a legmagasztosabb eszmékkel motiválja, amelyekben némelyek hisznek is. Mintahogy van olyan vadember, aki meg van győződve róla, hogy a Himmi-Hummi istennek fülig szalad a szája az örömtől, ha ő a másik vadembernek a máját megeszi, a fehér emberek közt is akadnak, akik hisznek is azokban a magasabb erkölcsi szempontokban, amelyeket a

nép vénei és írástudói minden embervadászat alkalomával hangoztatnak. Ilyenek: az európai egyensúly; az önrendelkezési jog, a kultúra, a demokrácia, a humanizmus, a jövőbiztosítása és más ily varzsigék, amikben azonban maguk a vének és írástudók sohase hisznek. Ez is alapvető különbség a fehérek és nem fehérek közt. A vad népek boszorkánymesterei mikor verik a tamtamot és azzal mondják megengesztelhet önek a rettenetes markolábot, hogy nagy ordítózás mellett emberéleteket áldoznak neki, el is hiszik, hogy van markoláb. A fehér boszorkánymesterek nem ilyen ostobák. Azok tudják, hogy nincs markoláb, ennél fogva csinálnak markolábot papírból, azt bemázolják ólomfestékkel és ezzel lelkesítik a tömegeket.

Ellenben abban már tagadhatatlan az azonoság vad kannibálok és szelíd kannibálok közt, hogy mikor emberevés szezonja van, akkor egyik se kímél se sógort, se komát, s a legjobb barátok, sőt a testvérek is belegyömöszölik egymást a forróvizes fazékba, ha a konjunktúra úgy kívánja.

Ezzel be is fejezem összehasonlító etnológiai tanulmányomat az emberevésről, azonban egy zárómegjegyzést még teszek. Új-Guineában, mint a lapjelentés szól, a pápua társadalom közönyösen vette tudomásul az emberevők felakasztását. Európában az emberevőket hol felmagasztalják, hol szobrot emelnek nekik, néha mind a kettőt is megkapják egymásután, csak hogy a fehér emberiség nem a

vadak fanatizmusával nézi a dolgokat, hanem tapsolva. Tapsol az emberevőknek is, meg azoknak is, akik az emberevőket megeszik, mert a fehér emberiségben mindenkivel szemben van megértés.

SZAKÉRTŐK

Sok mindenféle szakértője van most a hazának és én azokat mind egyformán tisztellem. Nem is mondanék rosszat róluk a világért se, hiszen varjú a varjúnak nem ássa ki a szemét és én magam is szoktam szakértő lenni, a házi tűzhely határain belül és kívül. Nemcsak azt kell eldöntennem, hogy melyik vendég lehetett már az megint, aki a virágvázákba verte a pipájából a hamut (és ez nagyon nehéz földadat olyankor, mikor az összes tanúvallomások szerint egész délután egyedül pipáztam otthon a magamra zárt ajtó mögött), hanem hivatalból azt is nekem kell megállapítanom, hogy egy kostól származó dohányzacskó, amelyen Magyarország címere látható K. L. monogrammal, a Kossuth Lajosé volt-e, vagy Kún László királyunk háztartási cikkei közé tartozott.

Ez a szakértő-történet, ami most igazán minden különösebb ok nélkül jutott eszembe, a családi tűzhely határain belül marad. Még a háború előttről való, abból az időből, mikor az ember nem csak a mosóasszony kedvéért tartott bort a háznál, hanem a vendégei örömeire is.

Hát abban az időben történt, hogy egjő. :r három szakértő vendégünk volt ebédre. Az egyik kedves, öreg falusi plébános, a másik nyugalombavonult színigazgató, a harmadik kvietált huszárkapitány. Természetesen borszakértő volt mindahárom.

Ez kiderült mingyárt az első pohár bornál.

— Kutya jó bor, — rázkódott meg a színigazgató, mint Hamlet-korában szokta, mikor az apja lelkével találkozott.

— Az, — hagyta helyben mérgesen a huszárkapitány, — verte volna el a jég a tövit utról-utra.

A páter csak mosolygott, mint az olyan ember szokott, aki túlesett valami nehéz dolgon.

— Valóságos lacrimae Christi, — törülgette a szemét.

De hogy el ne bízzam magam vendéglátó mi-voltomban, azt is hozzátette, hogy ez nem azon a tőkén termett lacrimae Christi, amivel Rotschild itatta Heinét.

— Mondja, Heine, — kérdezte Rotschild, — tulajdonképp mért hívják ezt a bort Krisztus könnyeinek?

— Azért, mert a Jézuska mindig sírva fakad, mikor a zsidók ilyent isznak, — etimologizált Heine.

Felokosítottak, hogy az én borom miért lacrimae Christi. Mert aki issza, annak eszébe jut

a Krisztus szenvedése akit epével és ecettel itattak

Nekem mondhatták, mert én az italozásban nem igen megyek tovább a koccintásnál, azt is mindig eszembe kell juttatni. Hanem a feleségem nagyon a szívére vette a csúfolódást és az a csodálatos, hogy nem a vendégekre haragudott, hanem énrám. (Gondolom, más férj is tapasztalt már ilyesmit.) A szemében egyszerre kinyíltak a kisbicskák, amelyek a legszelídebb aszszonyi szemben is megtalálhatók és azok mmr! én felém fordultak hegyyel.

— Ó, te cégéres gonosztevő! — villogtak a kis bicskák — hát mért nem parancsoltad te azt meg énnekem, hogy ne a Némedi Vince kocsmájából hozassam a bort, hanem a Támadi Vituséból?

Nagyon nehéz szembeszállni egy családanyával, aki azért teszi felelőssé az embert, amit 6 hibáztott. Elborult homlokkal gondoltam a jövőndőre, amely csak azt várja, hogy a vendégek kihúzzák a lábukat és a kétségbeesés megihletett.

— Nini, hátha megkóstolnánk a csókai bort!

Az ám, csakugyan, a csókái bor még megmenthetné a ház becsületét. Sok esztendeje annak, hogy azt ajándékba küldte nekem a csókái pap. ő meg a plébánia pincéjében talált belőle egy hordócskával, amit talán még a Marcibányiak felejtettek ott, a néhai való kegyes uraságok. Mi-sebornak használta el, de egy üveget nekem is

juttatott belőle. Pedig biz azt az ilyen tökéletlen ember meg nem érdemli, mert hiszen ha megérdemelné, már régen megitta volna.

A feleségem szemében egyszerre becsukódtak a kisbicskák.

— Hozd be csak, Panka lelkem, a csókai bort! A spájzban van, a kis polc alatt a sarokban egy fekete üvegben!

Panka még akkor kis lány volt, de nagyon értelmes kis lány. Amint behozta a poros, pókhálós üveget és az anyukája megcsóválta a fejét, Panka rögtön elérte, hogy az anyit tesz:

— Ejnye, ejnye, hogy lehetett már ezt az üveget behozni!

Persze a világi huncutságokban járatlan emberek nem tudják azt, hogy az ilyen boroknak a pizok és pókháló a nemesi címere s amelyiken meg nincs, arra azt rárögtözzik az igazi előkelő háznál. Panka úgy hozta be újra a kibontott üveget, hogy ragyogott, mint a tükör s megláttam benne a hosszúra nyúlt arcomat, míg teleöntöttem a három szakértő poharát.

A megnyúlt arc nem egészen az üveg optikai játéka volt. Kicsit hüledeztem a filtrálói, amely nagyon lassan csorgott ki belőle. Sűrű volt, fekete volt, inkább olvadt szurokhoz hasonlított, mini nektárhoz. A nektár szagát is mindig másformának képzeltem én. De hát a macska tudna eligazodni az istenek gusztusán.

Ellenben a borszakértők egyszerre megérezték, hogy itt a halhatatlanság itala van jelen.

— Hű, micsoda odor! — tágtultak papom orrcimpái.

— De micsoda valőr! — csettintett és cuppantott a színidirektor, lehunyva a szemét a gyönyörűségtől.

— Ugyan hogy nem resteltek ilyenkor beszélni! — dörrent rájuk a katona. — Hanem azért ezt lassan igyuk, urak, hogy soká tartson.

De azért akkorára tátotta a száját, hogy pántlika után tekintettem, amit a pohárra kössünk, hogy az is le ne szaladjon. (Amúgy az ördög bánta volna, de szervisz-pohár volt s annyit a leggyámoltalanabb férj is tud a családi élet titkaiból, hogy mit jelent az, ha a szervisz csorbul.)

Ahogy a feleségem rámvetette a szemét, a hála nefelejcei mosolyogtak rám belőle. Meg is érdemeltem, mert ritkán ültek olyan boldog emberek az asztalunknál, mint a három borszakértő. Azon ugyan nem tudtak megegyezni, hogy Olaszországból hozta-e ezt a bort Marcibányi, vagy Franciaországból, vagy Spanyolországból, de akár honnan hozta, még a kapuban is áldották az emiékezetét. Nagy ember volt ag-, Isten nyugtassa, csak azt tette rosszul, hogy az akadémiai alapítványokat is borba nem fektette.

Másnap aztán jelentkezett a negyedik borszakértő is: Mari néni, a mosóasszony. Még pedig panasszal jelentkezett, azzal is énnálam, mert még

akkor nem gyógyultak ki a ház alkalmazottai abból a rögeszméből, hogy a ház feje én vagyok.

— Panaszom van, tekintetös úr, — mázolta a kezefejét a szájához a vénség.

— Mondja no, lelkem Mari néni.

— Hát nézze, mért nem abbul a borbul adott mán a nagysága most is, akibül a multi mosáskor? Azon mégis csak érezte az embör, hogy bor, mert az legalább karmolászta a torkát, de ez a mostani csalt úgy simogati, mint az olaj. Nincs ennek, lelköm, se íze, se büze.

Rosszat sejtve szólok a feleségemnek, rohan a spájzba, mint a sólyommadár, visszatámolyog, mint az ólommadár.

— Rettenetes, rettenetes! — tördösi a kezét. — Képzeld, Panka tegnap elcserélte az üvegeket és a csókai bor helyett azt az üveget hozta be, amiben a Mari néni borát tartogattuk.

— Hát aztán? Bor: bor.

— Hiszen ha bor lett volna! De össze volt abban öntögetve minden asztali maradék, bor, sör, málnaszörp, meggylikőr, ami egy hónap óta megfordult a háznál. Valóságos moslák volt. Ilyen szégyen, ilyen szégyen!

Azóta megnőttünk, meg is öregedtünk, de azt hiszem, ezt a tévedését ma sem bocsátotta meg a feleségem nekem. Pedig hiszen mindenki jól járt vele és az asszonyok tudhatnák legjobban, hogy ha az ember szakértőnek érzi magát, akkor a többit elvezzi az illúzió.

A PROFIL

Két történetet tudok a profilról, mint olyanról. Az olvasó úgyis észrevenné, ha én meg nem mondanám, hát inkább megmondom, hogy a két történetnek tulajdonképp semmi köze egymáshoz. Az elsőt csak azért mondom el, hogy megédesítsem vele a másodikat.

Az első igen régi történet s nem is az enyém, hanem egy kicsi kisasszonyé, aki most már nagy kisasszony. De olyan nagy, hogy már princek is leveleznek vele, persze csak szellemírással. Maga Rudolf trónörökös felelt neki arra a fantasztikus kérdésére, hogy mikor lesz már olcsóbb a kéz-finomító krém. Hogy mit felelt szegény Rudolf, az engem nem érdekelt, hanem az nagyon meglepett, hogy a helyesírásban már a legközelebb kiadandó akadémiai helyesírási szabályokhoz tartotta magát. Minden dupla mássalhangzóból elhagyta az egyiket. (Ebből is látnivaló, hogy szegény legendás trónörökösünkben volt valami asszonyos vonás.)

Volt azonban idő, amikor Csinnadratta kisasszony — ahogy a zordon apa nevezni szokta a ház szemefényét — nem tett ilyen nagy kirándulásokat a jövő ködös tartományaiba. Mindössze

a díványtól az asztalig szervezett merész expedíciókat több-kevesebb sikerrel. Piskóta-lábai nem mindig bírták a borzasztó utat, olykor kezeit is segítségül kellett hívni, hogy legalább az édesanyja öléig eljusson, ahol mindig barátságos fogadtásra talált.

Nem, nem mindig. Egyetlen egyszer ugyan,, de megtörtént, hogy a fáradt világutazó hiába kapaszkodott virág-kezeivel az anyai térdekbe. Anya — hihetetlen dolog ez, de így volt — nem vett róla tudomást. Komoly életprobléma foglalkoztatta apával együtt: karácsonyi próbafényképekből válogattak.

— Nekem arcban jobban tetszik — anyának ez volt a szilárd meggyőződése.

— Nem, a profil sikerült jobban, — ezt apa jelentette ki.

Isten tudja, milyen végzetes kimenetele lett volna az elvi álláspontok összeütközésének, ha Csinnadratta új szempontot nem vegyit a küzdelembe. Éktelen jajgatással temette kis tenyerébe az arcát:

— Jaj, de sajnálom a segény pjofigt.

— Mért sajnálod, Csinnadratta? — néztek rá megdöbbenve.

— M ejt csak egy seme van neki, — zokogta őszinte fájdalommal.

Hát amióta én ezt a történetet tudom, azóta mindig azt gondolom., ha profilképet látok:

— Nini, csak egy szeme van neki!

Tudniillik az, amit mutogat. Az ábrázata másik oldalán bizonyosan valami hiba van, azért nem mer szembe fordulni. S ezt nem egészen tréfából mondom. Profiljuk csak a szép asszonyoknak, meg a nagyembereknek van. Már pedig minden szép asszonynak és minden nagy embernek van titkolni-
valója is.

Így ni, ez a passzus szellemes átmenet veit az én profilomhoz, azaz, hogy egyelőre csak a szembenéző arcképemhez. Azt kérte tőlem a Vidéki Írók Albuma című vállalat érdemes szerkesztője a héten. Ez a hiánytöltő intézmény Budapesten lakik a Nefelejcs-uccában s onnan küldte nekem az instanciát, hogy jeles író vagyok, hogy roppant súlyt helyeznek az arcképemre stb. Az utóiratban azt is közölték velem bizalmasan, hogy félre ne értsem őket: az én arcképetem ingyen közlik.

Hát már hogy érteném félre! Nem vagyok én olyan értetlen ember, mikor a tulajdon dicsőségemről van szó. Mindjárt körülnéztem a fotográfia-gyűjteményemben és kiválasztottam a legmutatósabbat. Szép embert ábrázolt a kép, való-
ságos élet-királyát, igazi Wilde Oszkárt, valami tulatiszai disznókereskedő ismerősömet, aki már másfél esztendeje be van csukva valami disznó-
ságért. No, mondom, ennek már nem árt az se, ha vidéki író lesz belőle.

Atyámfiát, a disznókereskedőt tegnap visszahozta a posta friss jó egészségben. Kísérte egy olvashatatlan aláírású levél is. Nagyon sajnálja a

quid am, hogy a kép nem vált be. Arra kér, hogy sürgősen küldjek helyette egy profilképet. Mert a profil nemesebb, előkelőbb s megérdemli a profilt egy olyan jeles vidéki író, mint én vagyok — akinek betűszámтана az egész országban el van terjedve.

Hogy kivel téveszt össze a Vidéki írók Albumának érdemes szerkesztősége, azt én nem tudhatom s az az ő dolga, a fő az, hogy a profilmat kívánja. Nekem azonban nincs profilom, mert se szép asszony, se nagy ember nem vagyok. Szégyen, nem szégyen, kénytelen vagyok kölcsönkérni valakinek a profilját. De tessék sietni, mert a Vidéki írók Albumának sürgős a dolog.

FEMINIZMUS

Panka lelkem,

tudod-e, hogy a te apukád nagyon megöregedett mostanában? Mosolyog mindenem és nem haragszik semmiért. Azért se, ha nagytakarítást rendeztek az íróasztalán, azért se, ha inkvizíciót tartotok annak kiderítésére, hogy ki hajigált már megint szivarvégeket a virágvázákba. Füttyörészve dobom a papírkosárba a gyászjelentést és majd sírva fakadok, mikor hazaérek délben és elejbem szalad a puli és sáros lábait a térdemre rakva, szeme ragyogásával azt mondja: »gazdám, szeretlek.« Igen, lelkem, apu úgy megöregedett már, hogy mindenre el van készülve, arra is, hogy a puli egyezer, nyaldosván a kezét, meg fogja harapni. A puli akkor dísz-porciót kap majd, egy egész csirkecombot, mert úgy viselte magát, ahogy értelmes lényhez illik és mert apu különben se szereti a csirkecombot.

Hát azt tudod-e, lelkecském, hogy apu mostanában, éjféle órák lélekzéstelen csöndjében sokszor motoz az asztala fiókjaiban és sokszor éleszti a kályha hamvadó parazsát titkos zugokból előszedett lim-lomokkal. Múmiákkal tüzelek, mint valaha az angolok Egyiptomban s bizony, ma-holnap

üres lesz minden fiókom és könyveim átvizsgálása után arra az eredményre jutok, hogy semmit a kerek világon én nem hagyhatok rád, csak szívemnek minden édességét és elmémnek minden keserűségét.

Ezen pedig nem kell elpityeredned, csacsi-kám, hanem nevetned kell rajta, mint mikor apu szügyébe vágott fejfel eldanolja a Kádár Ferkó nótáját, akinek »Csikországot el kelle hagynia, bumm, mert eladta a kövér malacot-e, bumm.« Látod, valahogy csak meg kell egyszer mondanom, hogy én nem vagyok ám olyan örökéletű, mint a nagymama Trupic macskája, akit csak az én tudtommal háromszor ütöttek már agyon, minden törvényes formalitás mellőzésével, kétszer legális után fojtottak vízbe és most megint gyerekágyat fekszik. Az én életem úgy fog kialudni, mint egy szivaré. De nem úgy, mint egy királyi havannáé, amely gyors lélekzéssel lobban el illatos füstté és szép fehér hamuvá, ó, milyen szép halál lehet az! — én úgy járok, mint egy közpolgári fekete rövidszivar, amely először izzik szép-csön-desen, nyárspolgáros kötelességtudással, kormos-fekete füsttel s a közepén minden indokolás nélkül kialszik. Nem használ neki többet se kötötűinjekció, se császármetzés, merev fekete csutkának kerül a hamutartóba, ahonnan utálkozva dobja ki a Mari a szemetesládába. Pfuj, még a kezét is megtörli utána.

Hát azt akarom mondani, Panka lelkem, —

örökségednek egy része már ez, tódd el jól, túl a hajsütő vasak hatáskörén, — hogy majd mikor én belekerülök az istenke szemetesládájába, akkor tudod te meg, mi az a feminizmus, amiről az este olyan nagy vita volt az asztalnál. Volt, aki azt mondta, hogy a nyírott haj a feminizmus, volt, aki a cigarettázást találta annak, de az aranygaluska elégetése szintén feminizmusnak minősített. Azt hiszem, ez a definíció ijesztett meg téged és ez mondatta veled, hogy te nem vagy feminista. Én magam nem szóltam bele a vitába, mivel mindenki egyetértett abban, hogy a feminizmus destrukció és tudod, hogy én ijedős ember vagyok.

Így négy szemközt azonban megmondhatom neked, kislányom, hogy én azt hiszem, ha akarod, ha nem, te magad is feminista vagy. Nagymama még csak elemi iskolába járó anya már a képzőt is elvégezte, neked már érettségid van: hát ez a feminizmus, édes gyerekem. Nagymamát mikor föladták Kis Magyar Jancsihoz ábécét tanulni, igen körömködött ellene az egész atyafiság: hogy minek már az a nagy okosság fehércselédnek? Anyád, mikor a képzőbe ment, a családi tanács abban állapodott meg, hogy mégis csak jó az a diploma szegény lánynak. S hogy te filozófiát akarsz tanulni az egyetemen, nincs az az antifeminista szittya, aki azon megütköznék. Hát ez az a feminizmus, fiam, amit már nem lehet visszacsinálni.

De igazi stádiumaidat a feminizmusról majd
altkor végzed, szívecském, mikor én már nem si-
mogatom a hajadat. Majd ha megtudod, hogy az
előszobánkon túl kezdődik az élet és az nincsen
olyan melegre fűtve, mint a mi lakásunk. Majd
ha fázol és nem találsz szívet, amin melegedj és
kart, amire támaszkodj, mert szegény lány vagy
és csak az özvegy anyád a hozományod. Majd ha
tanácsos uraknál koldulsz a bizonyítványaiddal és
nem eresztenek be hozzájuk, mert nő vagy. Vagy
nem eresztenek ki tőlük, mert nő vagy. Majd ha
okos szemekkel belátsz a világba és el akarod
mondani, amit láttál és kinevetnek érte, mert nő
vagy. Majd ha gondolatok és eszmék születnek
a szívedben és agyadban és meg kell őket fojto-
gatnod egyenként, mert az emberek figyelmének
kapui nem nyílnak fel előttük. Ha férfi volnál,
megtapsolnának és azt mondanák, lángész vagy.
Így megcirógatnak és azt mondják, szép a nyakad.
Majd ha békességben élsz a kis szobádban, macs-
kák, kutyák, kanárik és Meredith-regények közt,
piros korallal a fürdőben és fájdalommal a szád
szögletében, mert a szomszédék cselédje úgy iga-
zítja útba a suszterinast, hogy »ott a sarokban
lakik a vénkisasszony«, — és aggleánynak lenni
szégyen, csak agglegénynek lenni dicsőség. Vagy
ha feleség leszel, talán nagyon boldog feleség és
nagyon boldog anya és asszonyi-voltod mégse en-
gedi, hogy ember légy, — majd akkor tudod meg,
kis szívem, mi az a feminizmus.

Persze, most még csak menyasszony vagy és az esküvődig még megtanulhatod a pujpunella-mártás receptjét. Tanuld is meg, Panka lelkem, mert az is fontos az életre, hiszen nemcsak igével él az ember. Te valamikor meg fogod írni azokat a regényeket, amiket nekem már nem volt időm megírni, mert hogy jutna az erdőültetéshez, akinek favágás a kenyeré? — s én akkor, mikor az első regényed megjelenik, ha csak lehetséges lesz, meglátogatlak s legalább kóbor szellőcske formájában rálehelek az arcocskádra. De ha valamikor a tejbe-kásából kispórolod a mazsolát, egész bizonyosan megcibálom a hajad az urad helyett is. Tudod, azt a kis tincset, ott a füled mögött, amit puha aranykígyónak sokszor csavargattam az ujjamra ezelőtt, mikor te kisebb voltál és én nagyobb voltam még.

TERVEK A MARS BOLYGÓVAL

Mondanom se kell, hogy ez nagyon komoly tanulmány lesz, mert tudományos dolgokban nem értem a tréfát, különösen olyan szigorú időkben, mint a mostaniak. A régi jó háborús világban egészen más volt. Akkor mindenki jókedvű volt, aki otthon volt és örült a vidám Höfereknek, a szép nagy győzelmeknek, a nagyszerű konjunktúráknak és annak a kilátásnak, hogy a háború legalább ötven évig fog tartani. Akkor lehetett figurázni, mert megvolt a hozzávaló érzék minden jó hazafiban.

Hát ezekben a felejthetetlen daliás időkben én is megengedtem magamnak azt a tréfát, hogy avatatlan tollal nyúltam a Mars-problémához. Nem a hadisten Marséhoz, mert az olyan avatott kézben volt, mint a Potioreké, hanem a Mars bolygócsillagéhoz, amit vörös képeről bárki fölismerhet az égi mezőkön. (Talán erről kapta a hadisten is a nevét, akit, úgy látszik, már a rómaiak is YÖIÖS-képű és mérges nézésű generalissimusznak képzeltek.)

A Mars bolygóról, amely az utóbbi évtizedekben élvezett népszerűségét leginkább Wells regé-

nyének köszönhette, 1916 óta fantasztikus hírek keringnek az újságokban. Ekkor észleltek először a földi dróttalan távírók olyan zavaró tüneteket, amiket semmiféle földi forrásból nem tudtak ki-magyarázni. Kozmikus okokat kellett keresni s Marconinak az az ötlete támadt, hogy itt alighanem a különben is régen gyanús Mars keze van a dologban. Ezek a zavarok végeredményben rendszeres jelek, amikkel a Mars-lakók akarnak valamit üzeni a Föld-lakóknak. Persze azokban az időkbén a Föld »foglalt« volt, »mással beszélt« stb. s »nem jelentkezett« senki okos ember a hívásra. Én megpróbáltam kitalálni a Mars-beli üzenetet, de a cikkem »rajtunk kívül álló okokból« nem jelenhetett meg. Persze, ha azt írtam volna, hogy a Mars-lakók hadikölcsönjegyzésre biztatnak, vagy azt üzenik, hogy »emberhúsmészárosok, kitartás!«, akkor cikkem megjelenhetett volna s talán valami fityegőt is kaptam volna érte. De abból a feltevésből indultam ki, hogy a Mars-lakók sokkal öregebb emberiség lévén a Föld-lakóknál, bizonyosan sokkal okosabbak is, azt üzentetem velük a Földnek:

— Tán jó lenne, testvérek, ha eszetekre térnétek és idejében befejeznétek a háborút, mert aztán úgy a fejetekre nő, hogy akkor se tudtok tőle szabadulni, mikor már nagyon akarnátok!

Mindig áldani fogom azt a derék cenzort, aki vörös plajbászt rántva, hősi halált halatott a cikkemmel. Mert ha keresztülengedi, akkor holtig

szégyelnem kellene, hogy én is olyan defetista voltam, aki már 1916-ban is féltem 1918-tól. Már pedig mindig az előrelátás volt a legmegbocsát-hatatlanabb destrukció.

Ellenben abból nem lett volna semmi baj, sőt tán javamra íródott volna, ha azt állapítom meg akkor, hogy Marconi vén számár, ki már a Marsban is makarónival álmodik. Ne tessék elfelejteni, hogy ez abban az időben volt, mikor az olaszt csak taljännak hívtuk és megfogadtuk, hogy a világ legyőzése után mindenkinek megkegyelme-zünk, de a taljännak soha ki nem bocsátunk. Még tán a rókabegyési kukoricacsősz is meghitelt akkor rá, hogy soha többet nem megy nászútra Velencébe. Én is fogadtam ilyesmit s azt hiszem, meg is fo-gom tartani, hanem olyan szégyentelen már mégse tudtam lenni, hogy Marconit lepocskoljam. Belátom, hogy ez nem volt tőlem hazafias dolog, de úgy látom, most már általános lett az elhazafiat-lanodás, mert a nagy Mussolini nemzetének még a kukoricacsőszük is megbocsátottak és Marconi is örvend már némi tiszteletnek.

A titkos jelek ugyanis több-kevesebb rend-szerességgel azóta is jönnek a világürből s a Mars-teória egyre több hívőre talál. Még a szakkörök is azt mondják, hogy elvileg lehet benne valami s a leghíresebb obszervatóriumok is nekigyürkőz-nek, hogy teleszkóp-szemükkel kivizsgálják, mi van hát benne. Erre nagyszerű alkalom is lesz augusz-tusban, amikor a Mars földközelen lesz, ahogy

a csillagászok, mondják. Ezt úgy tessék érteni, hogy a testvér-planéta néha négyszáz millió kilométerre van hozzánk, most azonban potom, hatvan millió kilométerre közelít meg bennünket. Ez persze még mindig elég tekintélyes távolság s azért arra nincs is kilátás, hogy sikerülne átkiáltanunk a Marsba, »hej, brúder, hogy állsz az aranyparitással?«, vagy hogy a Mars béliek kurjantanának át ide egy kis földi konszolidációért. Hanem abban lehet bízakodni, hogy a Jungfrau-ról tudunk egy-két fényjelet váltani a testvérrel, ha ugyan most meg ő nincs elfoglalva egy kis világháborúval »a szebb és jobb jövőért.«

Bízom benne, hogy sikerül a dolog, sőt szívből kívánom is, hogy sikerüljön, mert bizonyos egyéni érdekem is fűződik hozzá. Nem akarok hazugságban maradni a feleségem előtt, akinek megígértem, hogy a tíz éve tervezett nyaralás most már igazán nem marad el. Amint a fényiratozás megindul, szakbizottságok mellőzésével rögtön megállapítják a Mars és Föld közötti közlekedés tarifáját, augusztus végén már meg is indulhat a csillagközi légvasút s mehetünk Mars-Almádiba. Mifelénk ugyanis, a homokon, most csak a nábobok bérelhetnek tanyát, azok is csak a malacuknak. (Mert most csakugyan divatban van a malacnyaraltatás Szeged környékén, csak hogy nagyon sok pénz kell hozzá. Eperfás tanyán háromszázezer koronát kell fizetni egy városi malac után egy hónapra. Ahol a helyzet olyan, hogy a szomszéd kukoricá-

jába is beszökhet a malac, ott ötszázezer korona a panzió.)

A feleségemnek ugyan vannak némi aggodalmi, hogy protekció nélkül még Mars-Almádiba se tudunk eljutni, én pedig protekció-szerzésben sohase voltam valami kantáros legény. Ezúttal azonban jogom van fölényesen mosolyogni.

— Kövesligethy Radó világhírű csillagász és a világon a legjobb ember. Azt a Marsban bizonyosan sokkal jobban tudják, mint itthon, ennél fogva ott az ő szavára sokat adnak.

— De hát hogy jutsz te Kövesligethy Radóhoz? — kérdezi megdöbbenve az asszony.

— Van neki egy háromszázoldalas csillagászati földrajza és azt én elejétől végig elolvastam minden algebrai levezetésével együtt. Hát mit szólsz ehhez?

Életemben először ismerte el rólam feleségem, hogy élelmes ember vagyok s magára vállalta, hogy a jövő hónapra száraz időért imádkozik. Most már csak őbenne lesz a hiba, ha olyan zuhogó esőben találja elérni a Mars a föld-közeit, hogy a Jungfrau is elázik bele. Mert akkor nem fényiratoztatunk és nem nyaralunk az idén se. Várunk kell 1997-ig, Mars-Almádi csak akkor lesz megint föld-közelben.

RÓZSAHALÁL

Alulírott valamikor meg volt győződve róla, hogy ő egyszer könyvet fog írni a rózsákról. Valami olyant, amilyent Maeterlinck csinált a méhekről.

Persze Maeterlinck még akkor nem írta meg a könyvét és én soha a nevét se hallottam ennek a világos fejű misztikusnak. Általában nem nagy becsülete volt felénk a poézisnek és egyetlen élő képviselőjét, akit megismernem adatott, a részeges Szerelem szücsöt fölöttébb utáltam. Mert sokszor megfordult a házunknál és mindig a farkára lépett Gabonák, nagy, fekete macskánknak, akinek zöld szemei most is sokat belevillannak még a gyerekoromról való hazajáró álmokba. Az állat nyivákkolt ilyenkor, a szücs pedig verset mondott, aminek az volt a vége, hogy »ergo, morgó, vigyorgó, hol az a papramorgó?«, — az apám pedig úgy nevetett, hogy szemei, lelkének mindig szelíden világló lámpásai, egész beharmatosodtak.

— Nagy poétás ember ez a Szerelem szücs, — ezt sokszor állapította meg olyan hangon, amiben, hogy elismerés volt-e több, vagy lenézés, azt most se tudom egészen bizonyosan.

Bizonyosan tudom azonban, hogy Sulla, vagy Marius akartam lenni az időben, de leginkább Napóleon, mert arra nagyon haragudott a hittanárom, én pedig ő rá haragudtam nagyon, aki nagyon szeretett engem és azért velem ministráltatott a hajnali misében. Roppant vérengző vágyaim voltak akkoriban és ha a hold vörösen jött fel az égre, akkor azzal ijesztgettem a kis húgom, hogy az levágott emberfej. És — hát igen, ez is ide tartozik, életemnek e tirannus-korszakába — rozoga csűrünkben, az ó-testamentummal a fejem alatt, amely vastag disznóbörkötésű könyv volt, fejevénkosznak való és Monte Christoval az ölemben (harminckét párizsi képpel), a rekkenő nyári délutánok csöndjében, mikor az óra is ketyegés nélkül nyeli az időt, sokat álmodtam arról, hogy a világ legszebb asszonya lesz a szeretőm.

Ez volt az az idő, amikor én szerelembe esem a rózsák lelkével. Ministrálnom kellett akkor is, virágszagú, nyári reggelen, mikor már hervadtak a nehézságú fagyalok az oltárokon. Ráztam az inklangóriumot, mormogtam a konfiteort és — ó, jaj, én szegény, kis pogány — összekocantottam az ampolnákat, a kicsi, köszörült kristályüvegeket és az Úr Krisztus szent vére helyett az én kezemből hullottak sötétpiros vércsöppek reszkető rubintnak, a fehér oltárterítőre.

— Ahhh! — hördült föl drága, jó papom és apró, kurta, fehér ujjaival meghúzta fényes, fekete hajam a halántékomon, ahol — tudta bizo-

nyosan a maga gyerekkorából — a legjobban fáj a penitencia. — Hol jár az eszed, kölyök?

A gömbölyű, halványpiros rózsákon járt az eszem, amelyekbe mártotta lábait a Mária, a Szűz, ülven bordó ruhában a Szent János sötét oltárán. Az első lafránszok voltak ezek, amiket életemben láttam, Úr-Szabó János kertjéből valók és most már minden reggel leborultam a Szűznek rózsák-simogatta lábaihoz és beszaladtam egy térdhajtásra délutánra is, mikor csak örökmécses-szeme égett a homályos templomnak. Azt éreztem, amit lélek szerint való ösöm, a laoni diakónus, ötszáz-egynéhány esztendővel ezelőtt és ettől fogva az én szememben a lafránsz lett a rózsák-rózsája, a rosa mistica. És erről akartam én aztán könyvet írni, piros szájjal, fekete hajjal és rózsailatú lélekkel.

Akartam csak: ne ijedjete meg, jó emberek, nem kell rá előfizetnetek, mert én már nem fogom megírni a rózsák könyvét. Hiszen olvastátok ti is, hogy kiveszöben van a lafránsz, a rózsák királynője. Nagyon elfinomodott, nem tud teremni, nincs már mit keresnie ebben a szépség-gyilkos világban s a mai emberbimbók mire kinyílnak, ők már nem fogják ismerni a lafránszot. Ő nem bírja el az életet és az élet nem tűri őt. Ez a nagy barbár, az álomhóhér, aki elviszi a napóleonságot, a világszépápasszonyszeretőt, a bibliát és Monte Christót és csak az üres csúrt hagyja meg, amelynek ablakából kíváncsiság nélkül és unottan kukucskál a világba egy nagyon józan ember, aki

utolsó könnyét hullatja most a lafránsz halálán. Mert a figurás élet meghajigálhat még engem rózsákkal, nagyvirágú, fehér damaszkusziakkal, püspökviolás rusztánokkal, hajnalszőke enfant de Lyonokkal, rézvörös tolozánusokkal, karmazsin ridolfikkal, piros úrnájú csipkerózsákkal, sokáig nyiló bourbonokkai és sok tövisű pomponokkal, — a rosa mistica nekem már nem nyílhat soha.

MÖPÖFÖBÖVŐ

Möpöföbovő ... Határozóian harcias jelleme van ennek a szónak. Ha Cooper-regényben azt olvasom, hogy a nyúlfulú indiánok ezzel a csatakiáltással szedlek le a skalpját a varjúláb-indiánoknak, minden kétség nélkül elhiszem. Legföljebb keresztülugrom olvasás közben a barbár szót, mint például a Chinchagook-ot, amit már harmincöt esztendeje nem tudok hogy kiejteni. Nem valók ezek a szavak, csak indián nyelvnek; magunkforma embernek a szeme is kitörik beléjük.

Nos, abban a szerencsében részesültem, hogy a fülemen keresztül borzongatott meg az indián harci riadó. Pedig nem éltem az életbiztosítási kötvényemnek azzal az igazán megbecsülni való engedményével, hogy a tízezer koronám kockázata nélkül is fölkereshetem az indián territóriumokat. Nem, engem a ligetben ért a szerencse, azon a lucskos padon, amelynek birtokán egy aviatikus felebaráttal osztoztam. (Tudniillik egy levegőből élő csavargóval.) S még ez a cserzett szívű embertársam is összeresztett, mikor fülönütötte a rettenetes szó:

— Möpöföbövő, möpöföbövő!

Az indiánusok pöttöm kis legények voltak, szám szerint öten, öten se téve egy férfikort. To-

mahawk helyett összeszíjjazott könyvcsomót lóbáltak a kezükben s azzal hajsolták négyen az ötödiket.

— Mőpőfőbövő, mőpőfőbövő!

Csapzott hajukat, villogó szemüket, kipirosodott arcukat ahogy láttam, nevetett örömeiben a szívem. Virágok, csillagok, hajnalok minden szépsége benne van a játszó gyerekekben.

Hanem a csatakiáltásuk nagyon bántotta a történeti érzékemet. Maradi ember vagyok, tetszik tudni, és fanatikusa az ősi erénynek.

Odaintettem a leglobogóbb szemű kis süvölvényt, és megkérdeztem, hogy hívják?

— Kanizsai János, — mondta a gyerek.

— Látod, fiam, — oktattam korszerű pedagógiai tapintattal, — őseid ördögi huj, huj! kiáltással kergették pokolba az ellenséget. Miért nem magyarul ordítottok ti is, mikor csatát játszatok?

A történeti előadás alatt a gyerek nagy érdeklődéssel szopogatta az ujját, aztán rám öltötte a nyelvét és szaladt a többi után:

— Mőpőfőbövő, mőpőfőbövő!

Kezdtém sejteni, hogy ezek alighanem autót játszanak. Hogy biztosat tudjak, szakítottam a modern iskolával és az ősi metódushoz folyamodtam. Úgy tettem, mint Nagy Sándor a masszagétákkal. Persze nem aranyat, hanem a zsebemben felejtődött mozi-cukorkát szórtam kis masszagétáim elé a fővényre. Arra megálltak, mint csirkék a kukoricára és engedték kivallatni magukat.

— Mi az a möpöföbövő?

— Hát az ajakhangok, bácsi.

— Ajakhangok?

— Igen. M, p, f, b, v.

— Hát ezek ajakhangok?

— Igen, mert az alsó- és felsőajak együttműködésével képeztetnek. Vannak ezenkívül foghangok, ínyhangok, torokhangok és gégehangok ...

— Derék gyerek vagy, Kanizsai János — vágtam eléje a hangtan titkainak, — de azért szebb játékot is játszhatnátok ennél.

— De bácsi, ez nem játék, — magyarázta a gyerek. — Tanítjuk a Sanyit, mert ő nem tudja az ajakhangokat és a tanár úr számárfület csinált neki krétával.

Azzal rohantak tovább és a könyvek sarkával folytatták egymás hátán a gyakorlati tanítást.

Én pedig nem haragszom a tanár úrra és nem keresek krétát, hanem a kultuszminiszter urat kérdezem, hogy fel tudná-e sorolni hirtelenében az ajakhangokat és ínyhangokat?

Mert én nem tudnám és azt hiszem, a nyájas olvasók, akik többé-kevésbé tudnak már egyet-mást az életből, ezt szintén nem tudják. Hát miért kelljen akkor tudni Jankónak, Sanyinak és Palinak? Akiknek igazság szerint abból kellene állani az egész tudományuknak, hogy piros legyen az orcájuk és erős a lábuk és gömbölyű a karjuk és jól fujtasson a kis tüdejük és nyílt legyen az eszecsckéjük és vidámak az álmaik.

MI LESZ MÁR AZZAL A HÓBIÁRT BASÁVAL?

Egy csöppet se veszem rossz néven az olvasótól, ha nem tud hirtelenében megfelelni erre a kérdésre, amit tulajdonképpen nem is én kérdezek, hanem Klein Sándor úr kérdez Lavertonból. Persze nem az olvasótól kérdezi, hanem én-tőlem, aki némileg ludas vagyok a nevezett basa dolgában. Pár esztendővel ezelőtt valamelyik tárcámban azt a meggondolatlan ígéretet tettem, hogy regényt fogok írni Hóbiárt basáról. Én ugyan, ha a fejem elütik, se emlékszem rá, hogy ilyesmit mondtam volna, de Klein Sándor úr még a dátumot is megírja, amikor én ezt a váltót kiállítottam és igen szigorúan kéri számon tőlem, hogy mi lesz már azzal a Hóbiárt basával, akire ő két és fél év óta várakozik.

Ebből a levélből könnyű volt megállapítanom azt, hogy Klein Sándor úr nagyon szereztetreméltó ember, mindazáltal igen örülök, hogy csak egy Hóbiárt basáról állítottam ki neki váltót, nem kétezzer dollárról. Ellenben Lavertonnal már nehezebb volt tisztába jönni, mint kedves hitelezőmmel. Helybeli bélyegtudósok a bélyegben

ráismertek Ausztráliára, azonban Lavertonnak soha senki hírét se hallotta. A postán is csak annyit tudtak, hogy az »egyéb külföld«, ennél fogva akkora bélyeg kell a levélre, mintha Horgosra küldenem, ami egy kakaskukorékolásnyira van Szegedhez.

Mivel azonban Klein Sándor úr közelebbi címét elfelejtette megírni, nem merem postára bízni a választ, hanem itt felelek neki.

*

A dolog úgy történt, hogy pár esztendővel ezelőtt felolvasásra mentem Gyulára. Vasúton, különösen vicinálison, különösen mikor egyedül ási-tozik az ember a fülkében, különös asszociációi támadnak, ahogy nézdegél kifelé az ablakon. Ahogy elsuhantak előttem az alvó mezők — november dereka felé jártunk, — az egyik bakterház kertjében láttam egy nagy sütnivaló tököt. Aféle »Mauthner diadala« volt, szép nagy szemölcsök barnáltak a kövér, sárga ábrázatán, — egyszerre eszembe jutott róla Hóbiárt basa. Aki is a török időkben várparancsnok volt Szegeden és igazság szerint nem basa volt, csak bég, de már azért inkább csak basának emlegetjük, mert mingyárt nagyobb a tekintélyünk, ha múltunkban egy valóságos basát mutathatunk föl, nem olyan közön-séges béget, mint Kecskemét, vagy Vásárhely. Emlegetni pedig arról szoktuk a boldogultat, hogy ő volt az, akit a papucsuk sarkával vertek agyon

a szőlejében a szegedi menyecskék, akiket oda hordatott cseresznyét szedni. Azért gondolom, hogy ilyen tökfejű kopasz úriember lehetett, mert ha valami pörgebajuszú, nevetőszájú fiatal janicsárkapitány lett volna, aligha ölték volna meg a szép halásznék. Legalább is nem ilyen csúfos halállal.

A basa-fejű tök már rég elmaradt, ellenben a tökfejű basa beült hozzám a kupéba és rám vicsorította a lapát-fogait.

— Hát te ebbitű gyaur, ki az oka annak, hogy te még most se írtad meg azt a regényt, amely engem a halóporaimból föltámasztana?

Hirtelenében azt akartam mondani, hogy »zsidók, kegyelmes uram, mert mostanában mindenek ök az okai és négy szemközt nekem elárulhatod, öreg, hogy bizonyosan a mohácsi vész is az ő lelkükön szárad«, — de idejében rájöttem, hogy nem a basa mortifikál engem, hanem a lelkiismeretem. Mert való igaz, hogy valahányszor a »Hóbiárt basa uccá«-n jártam, mindig megfogadtam, hogy ebből a gentlemanből egyszer regényhőst csinállok, de mire az uccából kiértem, mindig elfelejtkeztem a dologról.

Hanem most a gondviselés eszközét láttam a vasúti bakterben, aki a disznók örömét a kertben felejtette és ezzel eszembe juttatta Hóbiártot. Tulajdonképp a basa is jól jár vele, meg én is, hogy csak most írom meg a históriáját. A basa azért, mert a törökök csak most jöttek nálunk

divatba, különböző vonatkozások révén. Régebben hiába támasztottam volna fül az öreg urat, az ördög se vette volna észre. Most azonban nagy lesz a becsülete és a fizetőképessége és így járok jól én is. Amért föltámasztom halottaiból, adni fog nekem egy házat, hiszen neki egész uccája van, abból csak futja egy rongyos kis emeletes ház. Utóvégre én azt se bánom, ha a házat nem ő adja, hanem Szeged. Nem is muszáj neki a Hóbiárt basa uccában lenni, lehet beljebb is. De abban is megnyugszom, ha kint lesz a város szélén, úgysis azon a tájon esett a basa halála. Csakhogy ebben az esetben kérek a házacskához néhány hold földet is. Ahogy én Szeged városát ismerem, meg is kapom.

Nagyszerű lesz az! — gondoltam el magamban. Az olvasó a regényre értse, én azonban a házra értettem, amit nekem a Szeged dicsőségét hirdető regényért a város építtetni fog. Két kapuja lesz, egy bejárat, meg egy kijárat. Akik politikáról akarnak velem beszélni, meg akik kéziratot hoznak átolvasás végett, azoknak csak a kijárat áll rendelkezésükre. A jó embereket, akik a bejáraton bejutnak, a feleségem betessékeli a szobába, de én hozzám nem ereszt senkit. Mindenkinek azt fogja mondani, hogy én most dolgozom a kertben s ha ilyenkor háborgatnak, dühös vagyok, mint az oroszlán. És hús esztendeig mindig ezt fogja mondani és legenda támad rólam és csak a halálom után fog kiderülni, hogy

húsz évig nem csináltam mást, csak ültem a diófa alatt és néztem a felhőket, amiket odafent a jó Isten legeltet és idelent én eregetek a csibukból, amibe Kemál basa szállítja a dohányt. Igenis, Kemál basa, mert a mai konstellációk szerint mire én a Hóbiárt basával kész leszek, akkorra mi Törökországgal leszünk határosak, Kemálból szultán lesz, megküldöm neki a basa-kollégájáról irt könyvet és ő küld érte egy vágón latakiai dohányt, sőt a forgalmi adót is mellékeli hozzá, persze arany piaszterekben.

Ennyit terveltem el Orosházáig, de a latakianál nem is jutottam tovább. Kemál barátom ellát engem dohánnyal a könyv megjelenése után, de mi lesz addig? Én reggel nyolc órától éjfél után kettőig lopom a napot különböző íróasztaloknál s hogy ehhez kedvem legyen, nekem ahhoz naponta kell húsz szivar. Ha regényt írok, kell huszonöt, mert olyankor a szivarok jobban szelelnek és gyorsabban égnek. Ha csak rövid-szivart számítok is, mire a regényt megírom, akkorra elszivaroznám a második kiadás honoráriumát is, ha volna olyan bolond trafikos, aki nekem ennyit hitelezne. Mit lehetne itt csinálni?

Nem nagy fogékonyságom van az okkultizmus iránt, de azt hiszem, Hóbiárt basa szelleme sugallt nekem jó tanácsot. Van vagy hat bőrszivartárcám, azt hiszem, mind becsületes úton jutott hozzam. Hordani nem szoktam őket, mert ha szoktam volna, már rég szertesét felejtődtek

volna s mások birtokába kerültek volna becsületos utón. Hál azt határoztam, hogy ezt a hat tárcám eladom a vagyonmentőn s ezeknek az árából fedezem Hóbiárt basa szivarjait.

Mire idáig értem, kialudt a szivarom. Kiveszem a gyufaskatulyát a jobb zsebemből: üres. Nyúlok a balzsebembe: üres skatulya. A nadrágzsebben is az, a felsőkabát két zsebében is. Mind tele volt, mikor elindultam s mind elgyújtogattam az utón. Kellemetlen fölfedezés volt, de még tragikusabb az, hogy hóbiártos számvetéseimből a gyufát kifelejtettem. Már pedig nekem minden szivarhoz kell egy skatulya gyufa. Amennyi napi huszonöt szivarhoz kell, azt magamforma istenszegénykéje ki nem bírja.

A basa urat kénytelen voltam az üres skatulyákkal együtt a vonalon hagyni, ahogy Gyulára értem, meglehetősen lelki depresszióval.

Hogy folyt le-, mint folyt le a gyulai szereplés, az a mi dolgunk, már mint a gyulaiaké, meg az enyém. Klein Sándor úrra, meg az irodalomtörténetre csak az tartozik, hogy amikor a vacsoránál összeédesedtünk, azt mondja nekem a gyulai gyufagyáros, Reisner Artúr, mondjam meg őszintén, meg vagyok-e elégedve Gyulával?

— Tejbe fürdettetek, mézbe hempergettetek, az ördögnek kellene elvinni, ha még te köztetek se volnék megelégedve.

— Hát pedig én még tartogatok a számodra valamit.

Azt már tapasztaltam, hogy különös ember az a gyulai gyújtós, aki kívülről tudja az egész Madáchoz, — hanem az mégis elképesztett, amit most mondott:

— Nézd, én egyebet nem tehetek az irodalomért, hanem azt megfogadom, hogy míg élsz, eltartalak gyufával.

— Ebbe az egy vállalatodba bele fogsz bukni, édes fiam, — nevettem el magamat. — A feleségemtől mindig azt hallom, mikor a konyhagyufát is elsikkasztom, hogy olyan gyufagyár nincs a világon, amelyik engem meggyőzne.

De hát az én barátom makacs ember. Mire az állomásra kiértem, ott volt az első porció. Száz skatulya gyufa. Szegedig elgyújtogattam belőle vagy tízet. Valóságos illuminációt rendeztem Hóbiúrt basának. Mert most már biztos, hogy meglesznek a Szegedi Csillagok a gyulai gyufacsináló jóvoltából.

Ekkoriban lehetett az, hogy én a nyilvánosság előtt is elfecsegetem magam abban a tárcában, amelyekre a lavertoni levél hivatkozik. És azt hiszem, meg is lett volna a regény régen, ha közben föl nem emelik a rövid szivar árát is ezer koronára. Ekkor lőttek neked, szegény Hóbiárt basa! Mert a gyaur íróval szemben ez a sors iróniája, amely végigkíséri az egész életen. Vagy szivarja nincs, vagy gyufája nincs s erős a gyanúm, hogy halálosholtomig ez lesz a helyzet szignaturája.

Hóbiárt basán csak egy módon lehet segíteni. A különös gyufagyáros még mindig küldi a gyufát, azonban még mindig nem akadt egy különös trafikos, aki fölvegye vele a versenyt. Most már én kérdezem Klein Sándor urat: hát Lavertonban akad-e?

Megjegyzem, kicsire nem nézek és ha a szivarok szelelnek, Madácht elengedem a trafikosnak.

HÁZSZABÁLYÜGYEK

Minálunk huszon-sok év óta csak a feleségemnek van joga haragudni. Nem azt mondom, hogy oka is van, az itt egyáltalán nem jön számba, mert akinek joga van, annak nincs szüksége okra. Ezt nemcsak Phaedrusból lehet megtanulni, hanem Mill János Stuart-ból is. (Persze nem a logikájára gondolok, hanem a parlamentarizmusról irt tanulmányára.)

Feleségem harag-joga a házszabályokban van lefektetve, amelyeket ő állított össze, mikor éltünk ifjú patakjai halk folyócskává egyesültek, — nekem nem volt velük semmi dolgom, éppen csak el kellett őket fogadnom. Természetesen vita nélkül. Először azért, mert én nem tudok vitatkozni, ha akarok se, másodszer azért, mert nem is akartam, harmadszer azért, mert ahol az én feleségem dolgozza ki a törvényjavaslatot, ott semmiféle vita nincs engedélyezve. Egyszerű igen-nel, vagy nem-mel lehetett, de igen-nel kellett szavazni. Tudniillik a nem szavazat négyheti hivatalvesztéssel járt. (A hivatalom akkoriban az volt, hogy nekem kellett elfűjni a petróleumlámpát.)

Szerencsére a házsabályok rövidek, világosak és észszerűek voltak, nem hiába, hogy asszony csinálta őket.

— Kettőnk közül egyszerre csak egynek szabad haragudni. Igen? — ez volt az első pont.

— Igen! — tapsoltam lelkesedve.

— Az az egy, akinek haragudni szabad, mindig csak én leszek. Igen?

Már három napos férj voltam akkor, ennél fogva már kezdtem erőtlen kísérleteket tenni a gondolkodás terén. Ez nyilvánvalólag meglátszott az arcomon, mert az előadó szükségesnek látta nyomban lecsapni rám az indokolással:

— Nézd, lelkem, én csak a te érdekedben beszélek. Neked száz bajod, ezer gondod lesz, hát hogy érnél te rá még haragudni is? Én ezt a terhet átveszem tőled, mert én mindent megtennék érted, ami az én gyöngé erőmtől telik.

— Igazán? — néztem a szemébe meghatva.

— Még kételkedsz benne? — csóválta a fejét szelíd szemrehányással. — Hiszen én nem mondom, most még fiatal vagy és frissek az idegeid, talán a haragot is győznéd. De gondolni kell a jövőre is, fiacskám, bár tudom, hogy az a férfiaknak nem szokása. Te majd hazajössz a napi munkából fáradtan, álmosan, — no, hogy tudsz akkor majd haragudni? Ellenben, ha beleegyezel abba, hogy csak nekem szabad haragudni, akkor te nevetehetsz, füttyülhetsz, danolhatsz nyugodtan, mert látni fogod, hogy a feleséged dül-

fül tehelyetted is. Hát nem nagyszerű lesz ez?

Ha délelőtt kilenc órakor történik a kérdés föltétele, talán bizonytalanná válik a házszabályok sorsa. De esti kilenc óra volt, a jázminok bekönyököltek a kertből a nyitott ablakon és a nagyra nőtt hamvú lámpa fényében olyan kék szemük volt a házszabályoknak, hogy maga J. S. Mill is megszavazta volna őket, főképen, ha nem kopaszodott volna még bele az induktív és deduktív logikába.

Igen, a házszabályok elfogadtattak és másnap már életbe is léptek. Míg én a szerkesztőségben fejtét vettem Bánffy Dezsőnek, vagy kinek, addig a feleségem otthon felboncolta az egyetlen divat-ingemet, hogy ingblúzt szerkesszen belőle magának. De mivel a nyers-selyem lelketlen anyag, amely nem ismeri el a házszabályokat, a szétvagdalt tetem többé nem ment össze se ingnek, se blúznak. És most volt először alkalmam látni, hogy házszabályaink valóban garantálják életünk boldogságát. Mert az a fej, akinek joga volt haragudni, nagyon energikusan élt törvényadta jogával és kijelentette, hogy soha ezt az ügyetlen inget nekem meg nem bocsátja. Én, ha a házszabályok nem kötnek, talán szintén hozzászólok a kérdéshez és nagy közjogi vitát provokálok, így azonban csak halk circumdederuntot fütyörésztem első-utolsó selyemingem felett.

Nem mondom, hogy az eliramlott évek során néh.a nekem is kedvem nem támadt haragudni.

de mindig idejében eszembe jutott, hogy azt mondja az írás (már mint a kislányom emlékkönyve): »ki önmagának ellenáll, nagyobb vitéz, mint hajdan Hannibál.«

Dii nem tudom, mit csinált volna Hannibál, ha például a felesége azzal lepte volna meg karácsonyra, hogy megvette volna neki Íróasztali lámpának az esthajnali csillagot — részletfizetésre? Ahogy én Hannibált ismerem, legalább is a kardjára ütött volna. De én csak az asztalra ütöttem, arra is a kisujjammal, annak is az utolsó percével, de azzal aztán háromszori

— Tessék! — nézett fel a feleségem a tálalásból. (Mert olyan energikusan vertem az asztalt, hogy azt hitte, kopogtat valaki.)

— Fiam, — mondtam elszántan — nekem most haragudhatnékom van.

— U-úgy?

Sohse láttam ínég parlamentet, de úgy képelem, az elnök nézhet így, mikor valami destruktív trifurcifert kiadat a mentelmi bizottságnak.

— Pardon, félreértett szavaim helyreigazítása címén kérek szót! Nekem haragudhatnékom van, de azért nem haragszom. Csak nagyon szeretnék valamit a földhöz vágni.

— Például?

— Például mennyiért volna szabad ezt a lányért földhöz vágnom?

— Azt? Nézzem csak! Azt két koronáért. Lefizettem a két koronát és úgy vágtam

földhöz a harminc filléres tányért, hogy egyszerre hat tányér lett belőle. Akkor aztán elnevettem magamat.

— Tudod, mi volt ez?

— Tudom. Szamárság.

— No igen, de azt parlamentáris nyelven úgy hívják, hogy precedens. Ezt ezután mindig így fogjuk csinálni.

— Nem bánom, — járult hozzá némi tünődés után a feleségem a házszabályrevízióhoz. — De azt kikötöm, hogy a cserepek az enyémekek lesznek.

Vagyok olyan gavallér ember, hogy ilyen esetben nem garasoskodom. Azt se kérdeztem meg soha, hogy mit akar a cserepekkel, amiket egy nagy ládába rakosgatott el, gondosan egybecsomagolva az összetartozó darabokat. Kezdetben elég gyorsan telt a láda, de amilyen arányban nőtt a tányérok ára, úgy lanyhult az én cserépterelő tevékenységem. A legutolsó tányért körülbelül egy esztendővel ezelőtt vágtam földhöz, gondolom, ötszázezer korona váltságdíj ellenében. Azóta aztán hiába minden biztatás és könyörgés, hogy ugyan legyen már egy kis haragudhatnékom. Nem, fiam, ezt többet meg nem eredi

— De nézd, lelkem, a tányértördösés csak úgy hozzátartozik a férfiasághoz, mint a szivarozás.

— Köszönöm szépen, én már kitördöstem magam erre az életre.

— Hiszen még a láda sincs tele.

— De ami haragváltságot fizettem, abból sévresi porcellánnal lehelne kiflaszterozni az udvart.

— Nem is szeretsz már te engem, — fakadt sírva az utolsó ankétunkon az asszony. — Mert ha szeretnél, legalább a teás-csészédet a földhöz vágna. Bizony Isten nem számítaná érte többet egymillió koronánál.

Bár a hárszabályok erre nézve nem intézkednek, gyakorlatból tudok annyit, hogy mikor a könnyek megjelennek, akkor nekem legjobb eltűnni.

A kapuban utánam szaladt a lány:

— Kéreti a nagyságos asszony a tekintetes urat, hogy tessék délben tíz üveg szintetikont hazahozni.

— No? — mosolyodtam el — csak nem tengerihal-pótlékot akarnak főzni?

Mert nekem a szintetikon, meg a tengerihal mindig eszembe juttatják egymást. Aztán egy asszonytól, akinek a kedvéért még egy rongyos csészét se akarnak már földhöz vágni, minden kitelik.

Délben, ahogy hazaérek, költői töredékeim közt ül az asszony az előszobában. Amit húsz év óta keramikai téren produkáltam, az mind szét van rakosgatva körülötte.

— Hoztál szintetikont? — tekint ki az elviharzott indulatok dokumentumai közül.

— Igen, — kotorászok hüledezve a zsebem-

ben. — Csak nem akarod összeragasztani ezt a sok cserepet?

— De éppen, hogy azt akarom. Küldöm Pankának, ha már úgy sincs többre kilátás. Neki gyűjtöttem őket húsz év óta.

— Nem értem. Hát mit csinál ezekkel Panka?

— Nem ő, szegénykém, hanem az ura. Majd az csapkodja földhöz a ragasztott tányérokat. Végre is szegény kis lányom nincs olyan mód-ban, hogy az új tányérjait áldozhatná föl az ura dühének.

— Ó, szegény gyerek! — facsarodott össze az én szívem is. — De mit szól majd hozzá az ura?

— Hát mit szólna? Hiszen annak nem muszáj azt tudni, hogy ő ragasztott tányérokra tölti ki a mérget új tányérok ára fejében. Hiszen te se vetted észre egyszer se, hogy mindig repedt tányért vágattam veled a földhöz.

Fölugrott és diadalmasan villogó szemmel állt elembe:

— Ó, ha mi asszonyok nom vigyáznánk rátok, mi lenne belőletek!

PAJKOSOK

Hetek óta nagyhasú hordók állnak a külvárosi utca flaszterjén, borral teli, indulásra készen. Kiéi, hova mennek, mennyit érnek, mit várnak, nem tudom, de úgy érzem, más se keresi. Nekem még csak eszembe jut néha, hogy Don Quixolte mennyi vért ereszthetne ki ezekből az óriásokból, amelyeknek bőrből való testvérei felett olyan nagy diadalt aratott a falusi csárdában, — de az okos embereknek más gondjuk van s nincs idejük irodalmi asszociációkra a járda szélén. Unottan mennek el a kincses hordók mellett, amelyek fölött éjszaka egy sánta bakter gyakorolja az impériumot, nappal azonban nem vigyáz reájuk senki. Vigyáznak azok magukra a tulajdon testi súlyukkal. Gargantua legyen az, aki megpróbálna egyet hazagurítani belőlük; most pedig nem olyan világ van, hogy Gargantuák szaladoznának az uccán.

Annál több a gyerek. Hét ucca gyereknepe mind a hordókon hancúrozik reggeltől estig. Hangozások, piszkosak, mosdatlan képűek és mosdatlan szájuak, de a jókedvük töretlen és sugaras. Hanem egy pár ablak a környéken törölt és a vé-

kony fácskák, amiket majd a nagy fatolvajok fognak kitördösni a télen, már most lenyúzottan panaszkodnak ág-karjaikkal. Nem szól ezért se senki, természetesnek találja mindenki. Én is annak tartom, a mesterséget korán kell kezdeni. Aki nem fanyövő kiskorában, az nem lesz falopó nagykorában, már pedig valamivel csak kell fűteni. Aztán a fák sem vehetik rossz néven, ha embernyuzások idején nincs nekik prókátoruk.

A nagy hordók közt van egy, amelyik a hasán fekszik. A gyerek-tettvágyat ez ingerli legjobban. A többi, amelyik a fenekén áll, csak alkalmas a játékra, de ez kész játék. Ahány kis lurkó elmegy mellette, az mind megpróbálja meglódítani. Persze a nagytestű hordó nem enged a vézna karocskáknak, meg se tudják mozdítani. De ebben a szövetkezeti világban a gyerek is tudja már, hogy szövetkezésben az erő. Nekiveselkedik két kis gézengúz, de két oldalról, úgy, hogy az egyik kifelé, a másik befelé nyomja a fából való mammutot.

— Nem úgy köll azt, hékások, — mondja egy Zabszem Jankó a két kis Babszem Jankónak, — toljuk mind a hárommal kifelé!

A hordónak esze ágában sincs megmozdulni. Segítség után néznek. Azért nem kell messze menni. A szomszéd hordó tetején kuporog két emberpalánta, ezek már csak Mákszem Jankók. Az egyik egy koszos macskát nyaggat, a másik nézi.

— Ud-e súp tita-mita? — kérkedik az első.

A második fölényes kritikába bujtatja az irigységét. Azt feleli:

— Nem tita-mita az, te buta, mondd ki tittán, hod mátká.

Nagyobb diplomáciai bonyodalomnak elejét veszi a szomszéd állam követsége.

— Hé, gyertek hordót guringáznil

Most már öten esnek neki, aztán új szövetségeseek jönnek, végre kilenc kis test feszül neki nagy elszánással a sok mázsa súlynak és kilenc maszatos száj ordítja a győzelmi himnuszt:

— Mozdult! No még egy kicsit! Most!

A hordó nemcsak megmozdult, hanem az új lökéstől meg is indult s kigurult a kocsiútra, leütve a lábáról egy öreg asszonyt, akinek éppen akkor kellett ott tolni egy üres talicskát. Szerencsére csak a talicska reccsent össze, a szüle ijedtében ordított. A kilenc kis cinkos pedig egyszerre szétrebbent, mint a meghajított verebek. A hetedik uccában lihegtek, mire az asszony föltápáskodott talicskája romjai közül, olyan fohászkodással, amiből bizonyosra veszem, hogy a nemzeti statisztika a cigány-rubrikába számítja:

— Hogy a varnyú mondja a szemeteknek, hogy osecsebogyó!

— Kár volna értük, — gondolom magamban, hiszen ezek közpályára készülnek s oly szépen dolgoznak a nagyok metódusa szerint már most is. hogy mink se csinálhatjuk különben.

Eleinte a nagy fiúk is csak pajzánkodásból, unalomból, miből lökdösik a tömegszenvedély óriás hordóját. Csak úgy erőpróbából játszanak, hogy meg bírnák-e mozdítani. Aztán nekidühödnek és összeszorított foggal nekiveselkednek. Kár lesz-e belőle, haszon-e, az már ilyenkor mindegy, most már a virtus parancsol, a csak azért is! Mikor aztán a hordó csakugyan meglődul és gurul törvezuzva, jót-rosszat, amit ér, akkor a nagy fiúk csak úgy szétugranak, mint a kis emberek. A megindításnál mindenki veri a mellét, hogy ő is ott vari, — a szerencsétlenségnél senki se vállalja, hogy ő is ott volt. Leteszi rá az esküt, s ha kell, tanút is tud állítani, hogy ő azt se tudja, mi az a hordó, s mikor az rázuhant a szegény öreg országanyóra, akkor ő aludt az édesanyja ölében, vagy pitykézett a többi kis fiúval a parlamentben s még oda is szólt a pajkosoknak, hogy ne játsszanak a hordóval, mert abból baj lesz ...

ELADÓ A L É G J O G O M

A baj azzal kezdődött, hogy a kis lányom revízió alá vette a rólam való véleményét. Tizen-nyolc éves koráig engem tartott a legnagyobb írónak, a tizenkilencedikben azonban egész váratlanul háttérbe szorított egy eddig teljesen ismeretlen fiatal író. Az ugyan nem írt mást, csak m betűket, de azokat aztán írta levelezőlapra, rózsaszíromra, előszobaajtóra, nyárfaderekára, sőt később már a szalvétáinkra is ráírta.

Én nem vagyok valami nagyon elbizakodott ember, de azért nem tehetek magamnak szemrehányást, hogy az ifjú írót nem tartottam veszedelmes konkurensnek. Végre is ő nem tekinthet vissza huszonötéves írói múltira, mint én, tekintettel arra, hogy még nincs is huszonötéves. Nem is roskasztották úgy meg a dicsőség terhei, mint engem, se olyan szép vasderes haja nincs, mint nekem. Egyszer arra is rájöttem, hogy nem tudja megkülönböztetni a fésűs fenyőt a fekete fenyőtől, arról pedig többször is meggyőződtem, hogy nem egészen karakteres ember. Mindig azzal állított be hozzánk, hogy csak egy pillanatra szaladt be, de a pillanat hol egy óra volt, hol kettő, sőt az

utóbbi időkben középeurópai időszámítás szerint már öt óra hosszáig is eltartott. Akkor is csak azért kelt fel a szélére, hogy kimenjen a konyhára, segíteni Pankának teát főzni, ami mindig annyi ideig tartott, hogy azalatt meg lehetett volna sütni egy Ökröt.

— Sose tudtam, hogy a tea ilyen nehéz fővésű állat, — mondtam egy kis morgolódással feleségemnek.

— ó, ó, — mondta némi iróniával a feleségem — tán a te fiatal korodban gyorsabb fővésű volt?

Persze, mire egészen tisztán láttam a dologban és megtudtam, hogy az a sok magános m betű, melynek szárai ráhurkolódtak életünkre, annyit jelent, hogy »egyetlen m = egyetlenem«, akkorára már későn volt. Akkorára a fiatal író már iskolát csinált, mert Panka is szenvedélyesen kultiválta ezt a műfajt. Egyszer azon kaptam rajta, hogy amint a hajamat cirókálta, mindenáron m betűbe akarta göndöríteni a homlokomon.

— Hát csakugyan?. — néztem rá zordonan. De olyan zordonan ám, hogy a tulajdon szemem is könnyelábadt tőle. Az pedig minálunk nagy baj. Mert nekünk az a rossz szokásunk, hogy ha mi síró szembe nézünk, akkor nekünk is mingyárt eltörik a mécsesünk.

— Ahogy te akarod, apum, — zokogott bele-nevetve Panka a nyakkendőmbe.

Persze az anyja se hagyta a jussát. A jobb-

vállamra simogattam a fejét és mivel a balvállam még szabad volt, odaparancsoltam a fiatal urat:

— No gyere, te trifurcifer, most már neked is jogod van itt sírni!

Hanem azt kikötöttem, hogy esküvőről szó sincs addig, míg a szanalás meg nincs. Amire természetesen három kétségbeesett arc meredt rám.

— Ó, ti buksik, — nevettem el magam — nem az országra gondoltam én, hanem magamra. Majd ha megint legalább húsz koronát fizetnek egy cikkemért, úgy, mint kezdő író koromban.

Meglepően jó gondolat volt tőlem ilyen hosszú terminust kitűzni. Így legalább egyszer életemben kipróbáltam azt is, milyen érzés az, mikor az embert meg akarják vesztegetni. Mert attól kezdve mindenki a kedvemben járt. A feleségem hétköznap is új krumplival dédelgetett. A fiú szavát adta, hogy ha ő kapja meg a rádió-monopóliumot, vesz nekem három hold földet, egyet pipacsnak, egyet búzavirágnak, egyet pipitérnek. Panka fölhatalmazott rá, hogy az ő lakásukban a szőnyegre is ráejtethem a szivarhamut s nem lesz muszáj e balesetet a vendégre fognom. Mindennek pedig csak egy ára van: apai engedély arra, hogy már most megesküdhessenek.

— Az isten szenteljen meg benneteket, édes gyermekeim, csak addig várjatok, míg megkeresem valahol azt a mesebeli aranydiót, amit ha fölnyit az ember, kikerül belőle az egész kelengyéje a lipi-lapi királykisasszonynak.

— A kelengye nem a te dolgod, — szegődött a fiatalok mellé a feleségem. — Először is te sose találod meg a lipi-lapi diót. Másodszor, ha megtalálod, nem dió lesz, hanem mogyoró. Harmadszor, mogyorónak is lyukas lesz. Nem is kívánunk tőled mást, csakhogy a cérnára valóval járj hozzá a kelengyéhez.

Mindig tudtam, hogy nagyszerű asszony a feleségem, hanem ez a heroizmus valósággal elérékenyített. Méltó akartam lenni hozzá és rögtön elővettem a pénztárcámat.

— Fiam, az egész zsebpénzem odaadom.

— Egyelőre maradjon csak nálad. Tudod, hogy a jövő héten a mosóasszony lánya bérmelegszik és annak is venedd kell valamit.

Tudniillik az ilyen apró kiadásokat az én kötelességem fedezni s a feleségem gondoskodik róla, hogy legyen is miből fedezni. Én átadom neki minden keresetemet s ő abból zsebpénzt utal ki nekem. Ez a háború előtt havi öt korona volt, de a korona romlásával folytonosan züllött felfelé s most már elérte a huszonötezer koronát. Ebből kell nekem szivarral és bélyeggel ellátni magamat, időnként cukrász-süteményt hazavinnem, a feleségem barátnőinek virágot venni, a különféle évfordulókon örömemnek reális kifejezést adni, keresztgyermekeim szeretetét apró ajándékokkal ébrentartani s valahányszor a hónap második felében az asszony nem találja a pénztárcáját, vagy nem akar millióst váltani, akkor ebből kell apró-

pénzzel kisegíteni. S amelyik huszonötezer korona ennyit kibír, attól igazán elvárhat annyit a családi szentély, hogy egy kelengye cérnaköltségét is kibírja.

Hát eddig bírta, noha hónapok óta élvezem a kelengyekészítés költészetét s azóta annyi cérnára valót kértek tőlem, hogy az yardokban átérné a naprendszer s néhány gurigára való még a Neptunuszon túl is lógna a világűrbe. Persze, eddig nem tudtam, hogy a csörgemetélőhöz is cérna kell, meg a palacsintasütőt is abból varrják, a nyugtódészakához pedig valóságos selyemcérna kell.

Az esküvőig van még vagy három hét, kérdeztem a feleségem, körülbelül mennyi cérnát akarnak rnég addig elemészteni? Pár percnyi homlokráncolás után megnyugtattott, hogy legföljebb harminc millió árut.

— Hát én ezt nem győzöm tovább cérnával, — sóhajtottam elborult kedéllyel, — de legalább megpróbálok utánaszámítani, mennyit bírnék még összeszedni.

Mindent eladtam már, ami volt, ami nincs és ami nem lesz. Képeket, amiket régen festettem és álmokat, amiket csak ezek után fogok álmodni. Mit adhatnék még el? A mennybéli jusomat? Bizonytalan. A csontvázamat? Nincs olyan bolond klinika, amelyik megvegye, mikor ingyen holttestekben is többtermelés van. Nini, hátha eladnám a légjogomat?.

Mert lám, mégis csak van gondviselés. Míg

az újságpapír margóján csinálom ezt a szomorú számvetést, megakad a szemem egy pársoros híren. Nem is a híren, csak a címén. »Légjogi konferencia Bostonban.« Én nem tudom, kik lesznek ott és mit fognak csinálni és az most engem nem is nagyon érdekel. De bizonyos, hogy a római jog megbukott. »Res corporales sunt, quae tangi possunt.« »Azok az anyagi testek, amelyek megfoghatók.« A levegő eszerint gazdátlan jószág volna, res nullius. De ez most már nem igaz. Ha van légjog, akkor a levegő se lehet semmi. Nem is az, a levegő mérhetetlen energiák forrása, világok országútja, amelynek jogviszonyait előbb-utóbb kodifikálni kell. Az alapelve a légjognak nem lehet egyéb, mint hogy azé a levegő, akinek a földje fölött van. A kis földbirtokos, akinek egy hektár földje van, már nagy levegőbirtokos. Százezer torma levegőnek a tulajdonosa. Ebben van húsz-ezer tonna oxigén, nyolcvanezer tonna nitrogén, ezekből pedig lehet gyártani öt millió métermázsa chili-salétromot. Az pedig testvérek között is megér mai valutában egy milliárdot. Persze, nekem nincs egy hektár földem, de azért egyszer mégis csak leszek én földbirtokos, akkor, amikor háztulajdonos is leszek: s a síromhoz húsz-ezer méter magas légoszlop fog tartozni. Az körülbelül akkora értéket képvisel, mint amennyi még cérnára kellene, hogy Panka megtarthassa az esküvőjét. Ha ez a családi ügy közbe nem jött volna, én a levegőrészem haszonélvezeti jogát a magyar tudományos akadémiára

hagytam volna, hogy a kamataiból minden évben jutalmazza meg egy kéve zsúpszalmával azt a magyar író, aki a legszebb szappanbuborékot tudja fújni. Persze, erről most már szó se lehet, de mindig ilyen volt az akadémia szerencséje. A honi tőke se vegye zokon, hogy nem neki juttatom ezt az üzletet, de attól tartok, hogy a honi tőkének nincs elég érzéke az ilyen reális üzletekhez. Azért ajánlatomat a légjogom áruba bocsátásáról a bostoni lég jogi konferencia mögött álló trösztöknek ajánlom fel. Sajnos, csak közönséges levélben, mert ajánlott expresszre már nem futja a zsebpénz.

JÁNOSKA MENNYBEMENETELE

Jánoska? Az bizonyos, hogy nem egészen hat esztendővel ezelőtt annak keresztelték. Az apja nevére, akit mint Jánost parancsoltak be a nagy háborúba, ahol aztán több Jánosokkal együtt ott is maradt. Hiszen ha János hazajött volna, akkor talán Jánoska is megmaradt volna Jánuskának s egykor ő is mint János kívántatott volna be a 'háborúba. De hogy Jánosné hiába várta az urát, egy Dusánt vállalt második urának és így lett Jánuskából Ivánka. Ezen nincsen semmi különös se, megesett ez önála nagyobb urakon is. Az Úristenből is goszpodár lett s a falu is Goszpodjincire cífrásodott, noha azelőtt csak Boldogasszonyfalvának nevezték.

Jánuskát mindezek a világi változások nem nagyon érdekelték, de azt ne vegyük neki rossz néven. Utóvégre ő csak birkák pásztora volt, nem sokat tudott a népek pásztorairól, sőt azt se tudta, hogy olyanok is vannak s a népek csak arra rendeltettek, hogy azoknak legyen kit terelgetni. A nagy hatalmak közül ő csak a Dusán nevezetűt ismerte, aki valóban tökéletes nagy hatalom volt, mert mindig verekedett. Ezt Jánoska nem bánta

volna, ha Dusán a Milutint is megverte volna, meg a Stévót is megverte volna, akik szintén az ő atyai impériuma alá tartoztak. Dusán azonban akkor is Jánoskát rugdosta meg, ha Milutin hajította a döglött macskát a kútba és ha Stévó lelopta a gerendáról a szentelt gyertyát és elcserélte pálinkáért, akkor is Jánoska kapta ki a nyargalót. Mindez különös volt, de még különösebb volt az, hogy mikor éjszaka a közös vackon addig gyötörték Jánoskát a testvérek könyökkel és körömmel, míg sírva nem fakadt, akkor a mérges nagyhatalom mindig őhöz vágta a csizmát. A legkülönösebb pedig az volt, hogy ilyenkor mindig megkérdezte Dusán a gyerektől, mért nem ette meg a fene az apját?

Jánoska megszokta a verést és belegyőződött abba, hogy annak így kell lenni. Hiszen ő is mindennap oldalba rúgta a pulit, holott nem a puli ment a kukoricába, hanem a birkák. Mentül okosabb lett, annál jobban fölfogta ésszel, hogy ez a világ rendje. Ellenben mentül jobban nyílt az esze, annál kevésbé értette meg a fene irányában hozzá intézett interpellációt. Mert Jánoska, noha tanulatlan kis számár volt, annyit tudott a hitregetanból, sőt őszintén szólva a birkákkal való gyakorlatból is, hogy a fenével azt szokták etetni, akire haragszanak. De hát mért haragszik az az öreg ember, akit ő apjának tisztel, önmagára olyan nagyon, hogy mindig számonkéri a fenétől, mért nem ette már meg?

Jánoska ezzel sehogy se tudott tisztába jönni, azért egyszer megkérdezte az anyját, mikor birkanyírás idején ráértek beszélgetni egymással.

Az asszony megmondta Jánoskának, hogy Dusán csak Milutinnak és Stévónak édesapja, de neki nem és nagyon csodálkozott rajta, hogy még ezt se tudja.

— Hát oszt akkor az én apám kicsoda?

— A te apád magyar ember volt, Jánosnak hívták és odamaradt a háborúba — mondta az asszony és sóhajtott is egyet, de akkor szaladni kellett a tyúkokat megtojózni, aztán pedig elfelejtette az egészet.

Jánoska azonban nem felejtette el, hogy az ő apja odamaradt a háborúba és attól fogva mindig azon törte a fejét, hogy merre lehet az a háború és hogyan lehetne onnan a magyar apát hazahívni. Mert noha iskolába nem járt is még Jánoska, annyit már tudott a politikából, hogy az neki nagyon jó lenne, ha az apja hazajönne. Ha a Dusán apa mindenért őhöz vágja a csizmát, akkor a János apa bizonyosan a Milutinhoz, meg a Stévóhoz vágná és így neki is lenne olykor öröme az életben.

A pulin és a birkákon kívül azonban János-Icának nem volt kivel beszélgetni és így senkitől se kérdezte meg, merre van az a háború és hogyan lehetne odajutni, vagy valami üzenetet küldeni. Egyszer-kétszer próbát tett ugyan a csőszökkel, meg a vándorlókkal, akik a birkajárásra vetődtek.

de azzal semmire se ment. Ki vállat vont, ki ki-nevette, egy koldus pedig meg is kergette, amikor azt kérdezte tőle, hogy »úgy-e, nem messzi van ide a háború?« Szerencsére a koldus füllábú volt és így nem sokáig tudta kergetni. Jánoska azonban többet senkitől se mert kérdezősködni, de magában mindig azt forgatta a fejében, hogy ő egyszer elszökik a birkáktól, elmegy a háborúba és hazahívja az apját.

Mikor utoljára szerepelt Jánoska a földi életben — én pár hetes újságban olvasok róla, — akkor is az apja volt az eszében. A birkák egy kintfelejtett tököt találtak a mezőn, azt kirágitcsálták a hajából, úgyhogy a tökhaj olyan lett, mint a kalap. Jánoska úgy is húzta a fejére, mint a kalapot, de mivel egy csónakot látott úszni a Tiszán, eszébe jutott, hogy ebből a tökhajból is lehetne csónakot csinálni.

Szaladt mingyárt a partra és lehajolt a víz fölé, amikor odaért a Milutin, meg a Stévó és követelték tőle a tökhajat.

— Nem adhatom — mondta elszántan Jánoska, — mert ez nem tökhaj, hanem csónak és ezt elküldöm az apámnak a háborúba.

Milutin és Stévó erre csak úgy játékból belelőkték Jánuskát a csónakkal együtt a Tiszába és így ért véget a kis birkapásztor földi története, talán éppen abban az órában, mikor a népek pásztorai ismét elhatározták, hogy új fejezetet fognak megnyitni a föld történetében.

A még nem egészen hatéves Jánoskák mindnyájunk szívének a gyermekei egy kicsit, de azért ne dobbanjon ijedten senkinek a szíve, mert a kis birkapásztorral nem történt egyéb, mint hogy megindult a mennyország felé. Persze lassan haladhatott, mert igen hosszú a tejút és fárasztó a vézna kis lábaknak csillagkavicsokon járni és nagyon sokat előgettek a menetezredek is. Mert ezek oly borzasztó sokan vannak, hogy noha az eléjük már tíz évinél is régebben megindult, még mindig mennek-mennek. Talán azért is tart az útjuk olyan soká, mert generálisok nincsenek velük és így nem éppen előírásosan masíroznak végig az égi mezőkön. Ha Jánoska tudta volna, hogy ezek a háborúból jönnek, talán odatörleszkedett volna hozzájuk és az apját is megtalálhatta volna, de Jánoska csak azt látta, hogy ezek a bácsik mind nagyon rosszkedvűek és mindig visszafelé tekintgetnek. Így aztán hamar elunta a nézdegélést és inkább kapkodott a hulló csillagok után, amiket piros pillangóknak nézett.

Utoljára nagyon elfáradt, fõlhólyagosodtak a talpacskái és alig vánszorgott már, mikor a mennyország aranykapujához ért. Azt a két nagy hegyet észre se vette, amelyik mellett eltipegett, az egyik piros karbunkulusokból állott, a másik feketéből. A piros azokból az örömekből jegecedett össze, amiket még megérték volna a lelkek, ha tovább a földön maradnak, a fekete azokból a szomorútokból, amik elõl elmenekedtek. Jánoska

persze nem tudott róla, hogy mikor árnyéka rávetődött a piros hegyre, azon akkora kristály nőtt, mint ő maga.

A mennyország gyöngymorzsával homokozott udvarán nagy volt a sürgés-forgás, mert az Isten egyszülött fiának nevenapjára készüllek. Nagyszakállú szentek jöttek-mentek mindenfelé, amilyeneket Jánoska egyszer a szerb templomban látott, föl volt téve az ünneplő glóriájuk és friss-zöld ágakat tartottak a kezükben tél derekán is. Mindnyájan a trónterem felé tolongtak, ahol úgy lobogott egy nagy szivárvány, mint pántlika és az alatt ült a nagy Goszpodár. A kék- és vörösruhás szentek észre se vették a kis fiút, csak sodorták magukkal, mint vízár a holttestet és Jánoska csak ott állt a jó Isten karszéke előtt, aki várta egyszülött fiát. Ott állt a kis birkapásztor, sápadtan, szemébe csapzott, kócos kis hajával és kezében a tökhaj-csónakkal, amit az apjához akart meneszteni. Merev szemét rányitotta a jó Istenre és azt kérdezte egy szájrebbenéssel:

— Miért?

Egyszülött fia nevenapján az örökkévaló goszpodár lesütötte a szemét Ivánka előtt, akit nem egészen hat esztendeje Jánoskának kereszteltek.

KIRÁLYOK KENYERE

Hol volt hol nem volt, Nekeresden túl volt, Nevenincsen innen volt, az egyszeri királynak csak egyetlenegy foga volt, az is beletört a beletlen kenyere keletlen hajába.

— Hej, mákos teringette, mézes borongatta!
— ütőU az asztalra az egyszeri király, — micsoda király vagyok én, hogy még bele sincs a kenyere-
nek! Hozzatok hamar a péktől egy kalácscipót!
Bélé foszlós legyen, haja, mint a selyem!

Gyémántos főudvarmester oldalba könyökölte a rubintos főkamarást, rubintos főkamarást az aranyos főajtónállót, aranyos főajtónálló az ezüstös főszakácsot, ezüstös főszakács a selyemkötős kis kuktát, selyemkötős kis kukta tenyerébe szedte a lábát. Gyíknak ment el, csigabigának jött vissza.

— Van már kis-szék, csak lába kék: uramkirály, tisztel a pék. Vékával méri becsületed, mogyoróhéjjal a hiteled. Annyi már nála az adóságunk, hogy a harmadik szomszéd ajtaját is mind telekrétázta vele.

— Hej, szegény világ, vetett ágy! — fohász-kódja el magát az egyszeri király. — Micsoda király vagyok én, hogy nekem már a pék se ad

hitelbe! Hamar vigyetek neki egy erszény aranyat a ládafiából! Száz arany pengőt, ragyogót, csengőt! Főudvarmester oldalba könyökölte a főkamarást, főkamaras a főajtónállót, főajtónálló a főkincstárost, főkincstáros elment, mint a sólyommadár, visszajött, mint az ólommadár.

— A fejemnek grácia: üres a ládafia. Nagy pénznek kis helye: csak azzal van tele.

— Hej, túrótlan rétes, almástalan béles! — keseredett el az egyszeri király. — Száz palotámban ezer a terem s nincs egy betevő falat kenyerem! Ezer szolgámon arany a ruha, csupán én rajtam rongyos a suba! Tenger jobbágyom, özön az adó s nincs belőle se író, se savó! Kis balta nagy foka: mi ennek az oka?

Egyszeri királynak könnye harmatozott, selyemkötős kukta hamar rostát hozott, könnyeit a király abba ejtegette, úgy hogy az udvarát árviz fenyegette.

— Bánja a kánya! — legyintett a király. — Hulló könnyem addig el nem állítjátok, ameddig a nincsnek okát nem adjátok.

Gyémántos szolgák, gyöngyös cselédek eszük összetették s amit kisütöttek, aranytálcán a király elé tették.

— Uram-király, az adó: úgy elolvadt, mint a hó.

— Hiszi a piszi! — nyaklott le a király feje. S mint a sebes eső, könnye záporozott, selyemkötős kukta lyukas vödröt hozott, könnyeit a ki-

rály abba eregette, már az egész várost árvíz fenyegette.

Gyémántos szolgák, gyöngyös cselédek addig sügtak-búgtak, míg valahára megint észhez nyúltak:

— Verejtékéből pergett az adó rakásra, hogy a nap rásütött, elszállt, mint a pára.

— Vak varjú látta, süket tyúk hallottal — rázta a fejét a király. S könnye még százszorta jobban záporozott, hamar a kis kukta lyukas hordót hozott, könnyeit a király abba zuhogatta, már egész országát árvíz riogatta.

Úgy megijedtek, az udvari méltóságok, hogy bújtak volna már egymás zsebébe is, ha üres zsebet találtak volna. Kapkodtak fűhöz, kapkodtak fához, kukta kapott a lisztes hombárhoz. Pergette-forgatta, zörgette, kongatta, utoljára összekapirgált benne egy marék lisztet.

— Van itt ész, hamar kész, uram-király, ide nézz! Látod-e ezt a marék lisztet?

— Palacsinta, bukta: látom ám, kukta!

— No uram-király, mire ez a lisztecske az én markomból a te markodba kerül, akkorra megtudod, hova lett az adó!

A kis kukta akkor szétnyitotta a markát s behullajtotta az adót a főkinctároséba:

— Tedd, ami tisztet: add tovább a lisztet!

Főkinctáros adta a lisztet a főszakácsnak, főszakács a főudvarmesternek. Ide is ragadt, oda is ragadt, belőle végre semmi se maradt.

— Hallod-e kukta, ebből se lesz bukta! —

csóválta meg a fejét a király, mikor a főudvarmester belerázogatta a tenyerét az övébe. — Mindnyájatoknak egész marka lisztes, nekem már csak az ujjain hegye lisztes!

A kis kukta azt a kis lisztet is letörülgette a selyemkötőjével a király ujjahegyéről s aközben azt súgta a fülébe:

— Uram-királyom, láthatod magad, hová lesz tenger adóaranyad. Száz kézen átfolyik, egy szemíg elkopik.

Hát talpra is ugrott az egyszeri király s úgy szétütöti a sok udvari fityfiritty közt, hogy egy se állt meg Nekeresdtől Nevenincsig. A ládakulcsot pedig átnyújtotta a kis kuktának:

— Fiamnak mondom: te viseld gondom!

No a kis kukta gondját is viselte úgy, mint a tulajdon apjának, őfelsége többet sohse panaszkodott, étele-itala meg nem fogyatkozott. Napjában három kenyeret evett meg.

Hanem a haját meghagyta nektek!

ÖT PÓKNAK HÁNY LÁBÁRÓL

Ez a történet csak akkor kedves, ha annak a szavaival mondom el, akitől hallottam. Adom, ahogy kaptam, se hozzá nem teszek, se el nem veszek belőle.

*

— Ha én most azt kérdezném tőled — kezdte a barátom, — hogy öt póknak hány lába van, te azt gondolnád, hogy valami figurásat kérdeztem. Olyasmit, mint az a találós mese, hogy »ipádnak, napadnak, három papnak, hat kappannak hány körme van?«

Pedig az én kérdésem halálosan komoly kérdés. Hiszen mindjárt meglátod, hogy ezen fordul meg a tekintélyem. Aki ebben segítségemre nincs, az maga is részes a tekintély lejáratás bűnében, amely oly szomorú ismerve destruktív kórunknak.

Tegnap délben ugyanis az történt, hogy amint savanyu ábrázatomat odatartottam a kislányom elé, nem az életet megédesítő gyermeki csók talál homlokomon, hanem ex alattomos kérdés:

— Apukám, hány lába van a póknak?

— Mi közöd hozzá? — bujtattam tudatlanságomat ösztönösen az apai tekintély hangjába.

Dicséretemre legyen mondva, a gyerek nincs hozzászokva ehhez a hanghoz, azért vífágszeme egyszerre könnybe borult. Pityeregve teszi elém a számtand-könyvét

— Tessék, apukám. Ebben van a kérdés.

Megnézem a könyvet. Schulz Imre művelte az elemi második osztály számára és Klinda Károly dolgozta át a szerző hátrahagyott jegyzetei szerint. Szép könyv nagyon, dominó-kockák is vannak belerajzolva. És csakugyan benne van az a kérdés is: öt póknak hány lába van?

— Ehhe, ehhe, — vett erőt rajtam a köhögés, — aztán ez leckére van?

— Dehogy, apuka, — mondta a gyerek fölényes mosollyal, — ezt csak vizsgái példának adta föl a tanító néni, mert azt mondta, ez nagyon könnyű.

Most már mit mondjon ilyenkor a magamfajta ember, aki sohase működött politikai pályán, ennél fogva nagyon ügyefogyottan hazudik? Normális apa azt mondaná: »ejnye, de nagy csacsi vagy te, kislányom, hogy még ezt se tudod«, — aztán mérgesen fölkapná az újságot és amögött törné az eszét, hogy hogy is áll a dolog a pókok lábával. De hát én nem lehetek normális apa, mert én pedagógusnak készültem valaha s a pedagógia eltörölhetetlen jegyet nyom az ember lelkébe, mint a vörös bor a fehér abroszba.

— Olvassuk meg, az a legegyszerűbb, — mondtam a gyerekeknek egy háborús államférfi határozottságával és ezzel billentettem fel családi szentélyünk európai egyensúlyát.

Mert persze hogy legegyszerűbb volna megoldvasni a pók lábát, de hát ahhoz pók is kellene, legalább egy darab. De hát hol vegyük a pókot?

Istenem, hát adjon anyuka, hiszen azért gazdasszony. Nem bánjuk mink, ha akkorka lesz is, mint egy kétfelé tört mákszem, csak pók legyen-

Anyuka olyan nagy mester, hogy előbbutóbb a fias tyúkot is lehozza az égről a mi kedvünkért, — könnyebb is az, mint a piacon vásárolni — de pókot ő se tudott adni.

— Honnan a pokolbul vegyek én pókot? — nézett körül kétségbeesetten. — Svábbogár nem jó lesz?

Felvilágosítottuk, hogy minket a svábbogár végtagviszonyai nem érdekelnek. Nekünk pók kell, mert az van előírva.

— Talán kérhetnénk a házmesterektől, — orientálódott a gyerek új lehetőségek felé.

Vesztére tette, mert az anyja egyszerre olyan lett, mint a baziliszkus. Még csak az kellene, hogy pókot kérjünk kölcsön! Egyszerre tele lenne vele a ház, hogy nekünk még pókunk sincs!

Hát hiszen nincs is no, akárhogy cifrázzuk a dolgot. A pincétől a padlásig mindent fölhánytunk,

papírkosarat kifordítottunk, kalapskatulyás polcra fölmásztunk, függönyrudakat levertünk, még a frakkomat is megmotoztuk: egy fia pók se sehol. Hanem találtam a sifonér sarkában egy icipici kis skatulyát. Arany a teteje, bársony a bélelése, az ördög találgassa, milyen gyűrűt adtunk el belőle, mikor még volt mit eladni, — az bizonyos, hogy ezt az isten is pókistállónak szánta.

— Nézd-e, — tartom oda a gyerek kisírt szeme elé, — ebben tartjuk a pókunkat, ha lesz.

— Nem ér az semmit, — eredt el a könnye megint szegénykémnek. — Nem lesz már minenkünk pókunk ebben az életben. Soha meg nem tudhassuk, öt póknak hány lába van.

De már erre magamon is erőt vett a keserűség s alighanem megkérem a jó Istent, hogy változtasson pókká, ha vissza nem tart az a meggondolás, hogy ki győz meg engem akkor cipővel?

— Megállj, gyermekem — vettem erőt magamon, — majd mingyárt kéritek én okos embert, aki megmondja, hány lába van a póknak.

Azt én is fölérem ésszel, hogy erre való a lexikon, meg is van nekem a Révai a Mons—Ottó kötetig, de már annyi pénzem nekem nem lesz életemben, amennyibe a pókos kötet kerülne. Ezért szorultam az okos könyv helyett okos emberre.

Nekivágtam a világnak — s még azóta nem

kerültem haza. Másfél nap óta nem találtam embert, aki biztosan meg tudta volna mondani, hány lába van a póknak. Pedig kérdeztem a borbélyomtól, a trafikostól, két egyetemi tanártól, egy akadémiai levelezőtagtól és a kerületi rendőrfőkapitánytól. Mind azt állította, hogy már látott pókot, de egyik se olvasta meg a lábait. Most még a tanfelügyelőt fogom megkérdezni, de attól félek, barátom, sohase fogom többet látni a famíliámat.

*

Azt hiszem, szegény barátom saját tekintélye érdekében attól se riadt volna vissza, hogy meginterpellálja a kultuszminisztert, van-e tudomása róla, öt pók hány lábbal rendelkezik, — de most már nem kerül erre a sor. összeszedtem a tudományomat és megmentvén a kultuszminisztert, barátomat visszasegítettem a családi tűzhelyhez. Ő már tudja, hány lába van öt póknak. Az olvasó is szeretné tudni, de neki nem árulom el. Járjon utána személyesen és nagy öröme lesz benne, ha érzi, hogy még a vizsgakérdésre is meg tudna felelni a második elemiben.

A HEREPFEDÉNY

A herepfedényről mindenki tudja, hogy... Nem, ez így nem jó lesz. Mi az ördögnek mondom el a herepfedényről, amit úgyis mindenki tud róla? Inkább azt mondom el, amit tán még azok se tudnak, akik a herepfedényből élnek. Legalább egyszer már olyant is írok, amiből tanulni lehet.

Mikor én kis deák voltam, minden tanárom szeretett és mind jövődölgetett rólam valami szépet. Baksay tanár úr azt mondta, költő lesz belőlem, mert szép nagy fejem van és abban sok ész elfér, Zólyomi tanár úr pedig akadémikusnak szánt, mert szép kis fejem van és abban nem szalad szét az ész. Mi tagadás benne, olyan tanárom is volt, aki képviselőt nézett ki belőlem — akkor még nagyon tiszteletreméltó pálya volt az, — Trungel tisztelendő úr pedig arra biztatott, hogy legyek misszionárius és menjek el Kínába vértanúságot szenvedni az igaz hitért. Szegény édesanyámnak ez tetszett volna legjobban, de az édesapám nagyon megmérgesedett.

— Mit? — ütött a szűcsasztalra a börtörő gamóval. — Hát nem láttad tavaly Üрге Ignácot, a kínai jezsovitát?

— Dehogynem láttam, — mosolyodott el

édesanyám. — Szép nagy derék ember volt, lát-
szott rajta, hogy Kínában jól megy dolguk a vér-
tanuknak. Éppen azért nem bánám, ha a gye-
rek is erre a pályára adná magát.

— Olyan nincs, — mondta ki a döntést
apám. — Az én fiamnak ne fonják copfba a haját.

— No halijai — nevetett szegény szülém —
lehet még olyan copf-divat minálunk is.

De nemcsak édesanyámnak volt látnoki lelke,
hanem apámnak is.

— No hát én mégis csak azt mondom —
felelt, — hogy a gyerek nem mén Kínába. Utó-
végre itthon is lehet vértanú, ha ahhoz lesz neki
kedve.

A jövődömet azért mégis csak Kunz tanár
úr találta el legjobban.

— Sohase lesz belőled, fiam, semmi se, mert
nincs fantáziád, — ez volt a szentenciája rólam.

Kunz tanár úr az ábrázoló-geometriát taní-
totta és e minőségében szerezte azt a tapasztala-
tot, amelynek vetülete ez a lesújtó ítélet Yolt.
De azért Kunz tanár úr tárgyilagos ember volt
és nemcsak a kúpszeletekre tudott nyájasan nézni,
hanem énám is. Sőt énhozzám többször hajolt
le szeretettel, mint azokhoz a geometriai lángel-
mékhez, akik a Priamus királyt is mindig Pi-
ramis királynak mondták.

— Ej, — gondolhatta magában, mikor ijedt
kis arcomat megsimogatta, — neked is jobb lett
volna nem születni, te Isten szegénykéje.

Az édesapám is mindig így szokta húsvét előtt azt a kis bárányt megsimogatni, amelyikről tudta, hogy nem lesz belőle birka.

— Te, Ferkóka, — fogta egyszer két rajz-Lanáros puua keze közé a fejemet, — láttál-e már te herepfedényt?

Szőkebajuszos ajka, szelíd kék szeme biztatva mosolygott rám.

— I... igen, — vágtam ki elszántan.

— Nagyszerű! — nevette el magát. — Tudod, hogy az a legnagyobb ritkaságok közé tartozik?

Az óra végét csengették. Kunz tanár úr fejébe csapta a kék bársony kalapját és kiment, de még akkor is rázta a nevetés. Engem pedig azzal a kétséggel hagyott ott, hogy a herepfedény tartozik-e a legnagyobb ritkaságok közé, vagy az a fiú, aki látott már herepfedényt.

Trigonometriából érettségiztem és a trigonometriába semmivel se voltam szerelmesebb, mint a geometriába. Illetékes körök ugyan már fedeztek fel bennem némi fantáziát, de az egész más irányba szolgált, mint a sinus-tétel.

— Rajzoljon föl egy mértani idomot — kezdte az inkvizíciót Mihálovits tanár úr.

Némi habozás után felrajoltam egy idomot, amelyet talpával felfelé fordított csizmának éppoly lehetett nézni, mint üstökös csillagnak.

— A legritkább mértani idomok közé tar-

tozik, — mondta halálos gúnnyal Mihálovits tanár úr. — Meg tudná mondani, miféle idom ez?

Éreztem, hogy éjszaka ereszkedik az agyamra. De azt is éreztem, hogy hirtelen belehasít egy fénysugár. Mit? A legritkább idomok közé tartozik?

— Herepfedény, — susogtam bátortalanul.

— Mi-i? — merészkedett rám döbenten a tanár úr.

— Hangosan, fiam, hangosan! — biztatott harsányan a főigazgató. — Amit tud az ember, azt ne szégyelje. Már pedig ezt csak tudja az ilyen jeles deák, mint maga?

— Herepfedény! — csattant a hangom akkorát, hogy a professzor matheozosz összerezsent bele.

Az is lehet, hogy nem a hangtól rezsent össze. De már mindegy volt, mert a főigazgató beletapsolt a tenyerébe.

— Bravó, hát persze, hogy herepfedény. Ebből elég is lesz, tanár úr, ex ungue leonem! Maga pedig jegyezze meg, édes fiam, hogy nem az iskolának, hanem az életnek tanulunk s az életben hangosan kell beszélni.

*

Közigazgatási riporter voltam s a közgyűlés az iskolák államosítását tárgyalta. A nem államosítók vezére nagy tudományú papember volt, aki nagyszerűen tudott bánni a mezei hadakkal. Szédület volt hallgatni, mikor fősorakoztatta azokat a német és spanyol auktorokat, akik kimu-

tattákt, hogy az államosítók az ördöggel cimborálnak. Szerepelt azok közt még Páduai Szent Antal is, már pedig azzal rendes ember nem húz ujjat, mert az keríti meg az elveszett tehenet.

Szemmel látható volt, hogy itt az államnak kitelt a becsülete, ha szavazásra kerül a sor. Hiábavaló volt még az is, hogy egy államosító öreg fiskális belekurjantott a főtisztelendő beszédjébe.

— Hja, könnyű a papoknak I

— Mért volna könnyű? — kérdezte a szónok.

— Azért, mert ők összetett kézzel keresik a kenyereket I

Csak a szónok nevetett a tréfán a conscia mens recti nyugalmával, a nem államosítók ingerülten harsogták: »szavazzunk, szavazzunk!«

— Doktor úr, — javasoltam az ügyvédnek, — kérdezze meg a főurat, mi az a herepfedény.

A szónok pártja zúgó tapsai közt leült, az ügyvéd felállt és azon kezdte:

— Tisztelt közgyűlés, mindenekelőtt azt kérdezem a főtisztelendő úrtól, tudja-e, mi az a herepfedény?

Erre a szóra hirtelen csönd támadt. Mindenki a főúrra nézett, aki fülét a tenyerébe tölcsérezte, előre hajolt.

— Megismétlem a kérdést, — dörögte az állam patrónusa. — Feleljen nekem őszintén a főtisztelendő úr, tudja, vagy nem tudja, mi az a herepfedény?

A főúr elsápadt, a szeme pillája megrebben.

— Ezzel az úrral nem állok szóba, — fordult hátra a híveihez.

— Akkor rendben vagyunk, méltóságos főispán úr, — fordult az ügyvéd az elnöki szék felé. — Aki azt se tudja, mi az a herepfedény, azzal én igazán nem kezdek vitát.

A főispán baljóslatú morajlás közt rendelte el a szavazást. Akkora többség állt föl az államosítás mellett, hogy az ellenzék még ellenpróbát se kért.

Az elnök öt percre felfüggesztette az ülést. Szaladtam a telefonhoz. Csak futtában hallottam, ahogy az ügyvéd magyarázott a barátainak.

— Mégis hallatlan, hogy valaki iskolaügyhöz hozzá merjen szólni, aki azt se tudja, mi az a herepfedény.

— Hihetetlen, — csóválta a fejét az egész társaság.

Szerkesztő voltam és kétségbeesett harcokat vívtam a cenzúrával. Csak úgy becsületből, a siker minden reménye nélkül. A cenzorok rendkívül vitéz emberek voltak és a vörös plajbász mindig miszlikbe vágta a frontot az ólomszérűkön. Egyszer valami harctéri tudósítónk azt találta írni, hogy Mackensen kis lovon lovagol.

— Halt! — csapott le a vörösplajbász. — Ez sérthetné nagy szövetségünk érzékenységét!

És kitörülte a kis szót. Másnap lapunk ol-
rasói kissé csodálkozva olvasták, hogy »Mackensen
vonon lovagol«, nem nádpálcán. De legalább Vil-
mos császár nem kötötte hátra a sarkunkat.

Mikor azt írtuk, hogy »egy részeg huszár rá-
lőtt Tisza Istvánra a parlamentben«, a cenzor
nemcsak kitörülte a részeg szót, de még tán bics-
kával is kivágta. És megüzente, hogy a magyar
huszárról nem szabad azt írni, hogy részeg!

Erre kaptam magam és lenyomattam vezér-
cikknek az egyszeregyet. No cenzor, erre mit mon-
dasz már.

Hát azt mondta rá, hogy »közvetlenül sérti
a hadviselés érdekeit« és kegyetlenül törülte az
egészet. Azt hitte a jámbor, hogy most már a
kétszer kettő nem négy lesz.

Most már aztán én is megharagudtam és irtam
egy vezércikket, amelyiknek az volt a címe: Herep-
fedény. Azon kezdődött, hogy »hol volt, hol nem
volt, volt egyszer egy ember, aki olyan ostoba
volt, hogy azt se tudta, mi az a herepfedény«.
Hogy miképpen folytatódott, arról jobb nem is
beszélni. Tudtam, hogy egy szó se jelenik meg
belőle, de legalább a cenzor megtudja, mit gon-
dolkodok én őrá. A cikk csakugyan alá szállá pok-
lokra, de a címet, meg a két első sort keresztül-
engedte a vörösplajbászos férfiú, ő meg így adta
tudtomra, hogy nem ő az az ostoba ember, aki
még azt se tudja, mi az a herepfedény.

Tavaly tárcát kértek tőlem valami amerikai magyar almanachba. Már nem nagyon emlékszem, mit írtam, valami figurás gyerekdolog lehetett s mivel éppen akkor hallottam hírét, hogy Kunz tanár urat magához rendelte szolgálattételre a jó Isten — bizonyosan a Triangulns csillagba kvártélyozta be — halotti áldozatul azt a címet adtam a tárcának: Herepfedény. Biz én már ezt is elfelejtettem volna régen, ha valamelyik amerikai kollégám arra nem vetemedik, hogy lefordítja a tárcát angolra. Ezt persze elfelejtette nekem megírni, mint ahogy én is elfelejtettem szerkesztőkoromban Csehovot, vagy Gerolamo Rovettát értesíteni, hogy lapom tárcaírójává fogadtam. Ellenben azt írja most nekem G. I. King úr Cincinnatiból, hogy olvasta a Herepfedény-t, igen tetszett neki s mivel úgy vette ki a lapjából, hogy az valami játékszer, ha megadnám neki a részletes leírását, hajlandó lenne azt a játékgárába bevezetni s érte illő percentet felajánlani, ami jelentősen növekedne akkor, ha az általa előállított herepfedénynek Hungaryban is piacot lehetne csinálni.

Hiszen ha én tudnám, hogy mi az a herepfedény! De azt hiszem, azt csak Kunz tanár úr tudta, ámbár abban se vagyok egészen bizonyos. Azt az egyet azonban megírom mister Kingnek, hogy Hungaryt hagyja békén, van annak annyi herepfedénye, hogy arról koldul!

LEVÉL A KERESZTLÁNYOMNAK

Babukám,

megkaptam a leveledet és megértettem belőle, hogy elejétől végig csupa egyes lesz a bizonyítványod. Utóiratnak azt is odarúnáztad, hogy keresztanyu már meg is vette, amit ígért érte.

Tudom, ravasz-kám, hogy ez nem afféle egyszerű bővített mondat, amilyent sokszor elemeztünk együtt a télen, miközben egyszer össze is pörlekedtünk. Emlékszel még rá? »A zeg-zugos uccák nem szépek.« Ezt a mondatot olvastuk együtt a nyelvtanodban és én elmosolyodtam rajta, hogy milyen számár volt az a bácsi, aki ezt le tudta írni. Majd egyszer te is meg fogod tanulni, hogy csak a zeg-zugos uccák szépek, a papsajtós és pipitérvirágos kis közök, amiken nem jár senki és a galambok is behunyt szemmel turbékolnak a moha-bársonyos tetőkön, csak az álmok szeme nyílik ki a szívetek zeg-zugaiban, — majd akkor gondoldj rám, aki már akkor álmatlan álmat alszom és gondoldj arra a szép hóföregetes estére, amikor sírva fakadtál, amiért leszamaraztuk a bácsit, aki a te nyelvtanodat szerkesztette. (Itt falun ugyan nyelvtan-nak mondják a kislányok, akik most már inkább libát őriznek, mint iskolát és sokkal piro-sabb képűek, mint te vagy és sokkal többet da-

nolnak, noha nem kaptak kitűnőt még az ének-
ből is.)

Hát igen, elemeztem a leveled utóírását, de nem sokra mentem vele. Pedig, tudod, szegény keresztapának mestersége az elemzés s talán azért is öregedett meg olyan hamar, mert magában mindig elemezni szokott. De látod, a te mondatod kifogott rajtam. Nem találtam meg benne a tárgy-űt, amivel örömet szerezhetnék neked, kis városi fájvirágnak. Te jó gyerek vagy, néha szinte elszomorodom rajta, milyen jó és azt is illedelmesen megköszönnéd, ha én most hazavinném neked a csanádegyházmegyei schematizmust és bizonyosan azzal búsítanád másnap a barátnőidet, hogy milyen gyönyörű könyvet kaptál keresztapától. De én valami olyan örömet szeretnék most neked adni, ami sokáig világítana a lelkedben, még az eljövendő sötétekben is, mint a mesebeli kerek kő. (Tudod, a tavalyi olvasókönyvekben volt, tartalmi kivonat-ot kellett csinálni belőle.)

Én most filozófusokat olvasgatok idekint, inkább csak azért, hogy falusi szép életemben is legyenek kellemetlen emberek körülöttem, másképp nagyon elszoknék a városi élettől. Kérdeztem tőlük, tízesztendős kis pajtásomnak milyen örömet vihetnék, de erre nem tudott mit mondani se a philosophia prae-socratica, se Shaftesbury. A kaszinóban is kérdezősködtem, nagyon okos emberektől, akik kilencet ütnek egy dobásra, vidám, erős, jó emberek, igazi bölcsei az életnek, akik

keresztapát szívből szeretik és mindent elkövetnek, noha egy kicsit már elkéstek vele, hogy némi életrealitást neveljenek belé. Friss sört is bontanak neki és gondosan zsebretereszik a dugóról lepattantott kis bádog kuglófsütőt.

— Minálunk ez is vizsgái ajándék — mondják — ez a kis cintányér. Adunk pénzt is, cukrot is, könyvet is, de legjobban mégis csak ennek örülnek.

Szomorú vagyok, lelkecském, mert te annak se örülnél igazán, ha én golkondai gyémántokból faragtatnék neked kuglófsütőt. (Nem esnek ugyan a kezem ügyébe ezek a cifraságok, de meg anyád úgyis elszedné őket tőled.) Golkonda, Golkonda... ej, ha már leírtam, így hagyom, hogy levelem külalakja rendes maradjon és neked lehet is emlegetnem Golkondát, mert te okos vagy, jaj, milyen okos! Ez a negyedik elemi, ez borzasztó tudóssá képzett. Délután kettőtől este hétig kiszámítottad a példát: hogy hány év, hány hó, hány nap telt el a te születésedtől az év május 31-éig (éppen 49 év, 14 hó és 32 nap jött ki); tudod, mi a hét főbűn, a kilenc idegen-bűn és az ötödik égbekiáltó bűn (ez, azt hiszem, az állitmányt kiegészítő alanyeset); tisztában vagy a geográfiai helyzetével Námesztónak, aminek én sohse hallottam a nevét és habozás nélkül meg tudsz felelni arra a kérdésre, miről híres Trsztena, ami olyan szép név, hogy tüszentés nélkül ki se lehet mondani.

A minap — sokáig emlékezetes lesz nekem ez a nap — szép májusi nap volt, napáldozatba hajló délután, báránfelhők játszottak az égen, kis macskák az udvaron és a vak verklis is játszott az ablak alatt a Julisotokkal és én is játszottam az íróasztalomnál a szivarfüsttel és azt hiszem, a jó istenke is játszott odafönt a kék semmiben az üstökösökkel, mert igazán olyan óra volt ez, amelyikben mindenkinek játszani kellett, — hát ezen az alkonyaton to is játszottál a félnyakú bábuddal. Persze, iskolát játszottál vele és azt kérdezted tőle:

— Na, kislányom, azt mondja meg nekem, hol terem Magyarországon a leghosszabb rostú kender?

Nem tudom, a jó Istenke abbahagyta-e a játékot, mikor ezt a kérdést meghallotta, de én abbahagytam, mert megkeseredett a számban a szivarfüst.

És hogy ez eszembe jutott, szegény kis okosom, most már tudom, mit fogok én kérni az éjszaka álmomban a jó istentől vizsgái jutalomnak a te számodra. Egy nagy radírt kérek és azzal kitörülöm a kis agyadból a nyáron mindazt, amit eddig tanultál. Talán nem kérek hiába, mert idekint most nagyon közel van a föld az éghez és ha most itt volnál mellettem, meg tudnám neked mutatni az angyalok nyomait a csilag-kavicsos tejúton.

AZ ENERGIÁ MEGMARADÁSA

Úgy mondják, hogy ami ijesztő ebben a címben van, az a természettudomány kétszerkettő]e. Anélkül, nincs fizika, nincs kémia, nincs mechanika.

De azért nem kell megijedni, mert semmi szándék sincs tőlem messzebb, mint valami fizikai, vagy mechanikai cikkely szerkesztése. Ezirányú tevékenységem abban merül ki, hogy mikor jókedvem van, akkor a bicskával akarom életre szurkálni az állandóan betegeskedő zsebórámat. Kémiai ismereteim odáig terjednek, hogy nem jó az embernek tintaplajbászt venni a szájába, míg meg nem kopaszodik, mert az illetékes kezek mindig az ember haján vesznek elégtételt a tönkretett zsebkendők miatt. A fizikából meg annyit tudok, hogy mikor a föld vonzóereje a cseléd kezéből kivonzza a poharat, akkor mindig villámlik és ha a szervizből való pohár követi a szabadesés törvényét, akkor már csattan is.

S miután a bevezetésből körülbelül láthatja az olvasó, hogy ez az értekezés nem fog pályázni az Akadémia Wahrmann-díjára, most már bátor vagyok kijelenteni, hogy én nem hiszem az energia megmaradásának elvét.

Ha a szíves olvasó fizika-tanár, akkor azt fogja erre mondani, hogy számár vagyok, mert laikus vagyok. Ha ellenben most például bizonyítom az energia megmaradását, akkor a szíves olvasó, aki nem fizika-tanár, azt mondja, hogy számár vagyok, mert tudós vagyok. S miután ily módon mindkét részről bennem találkozok a bizalom, magyarrá fordítom a címbeli sarkigazságot, úgy, ahogy mindnyájan tanultuk az iskolában. Az energia megmaradása annyit jelent, hogy semmi erő a világon el nem vész, csak átváltozik.

A kezemmel az asztalra ütök: a kezem ereje átváltozik hanggá és hővé. A kezem erejével elhajtóm a követ: a kezem ereje átváltozott mozgási energiává. A nap sugárzó energiája létrehozta a sigillaria-erdőt, a sigillaria-erdőből lett a kőszén. A gépházban a kőszén lappangó energiája átalakul hővé, ebből a hőből csinál a gőzgép mozgási energiát. A mozgási energia dinamókat hajtva elektromos energiává lesz s ez megint kocsikat hajt, a kocsiban levő elektromotor mágnesének helyzeti energiájából átalakulván a kocsi mozgási energiájává. Ez az energia pedig, mikor a kocsit megállítják, a fékezőhöz való súrlódással átalakul hővé. A sorozat a nap melegével kezdődött és a fékezőével végződik. A fizika-professorok ugyan még itt se végeznék be, de a villamos-igazgatók nem tudják tovább folytatni és én se tudom. De nem is folytatnám, ha tudnám se, mert akkor az se olvasná tovább ezt a cikket, aki eddig olvasta.

S ez esetben szeretném én látni azt a Julius Robert Mayert, aki meg tudná mondani, hová lett az az energia, amivel én ezt a cikket írom.

J. R. Mayer. így hívták azt a heilbronni születésű hajóorvost, aki vagy nyolcvan évvel ezelőtt Batáviában észrevette, hogy ott az érmetszészkor elfolyó vénás vér sokkal elevenebb piros színű, mint például Heilbronban. Ebből a megfigyelésből született meg a hő és a munka ekvivalenciájának elmélete és ez fiadzotta az energia megmaradásának törvényét. Ezért vernek most plakettet Németországban J. R. Mayer emlékezetére, amit nekem is ajánlanak megvételre tiz arany márkáért.

Hát hiszen ez is szép dolog, a plakett, de a boldogtalan hajóorvos, aki különben elborult elmével halt meg, már régen többre vitte ennél: ő miaU t csak úgy szekundát kaphat a diák, mint Hannibal, vagy a Nagy Sándor lova, vagy VI. Sándor pápa miatt. Magam is bajba kerültem annak idején az energia-tudós révén. A törvényt szószerint megtanultam ugyan, mert egy igét se értettem belőle, de a törvényhozó nevét nem tudtam ki mondani. Akárhogy csücsöritettem a számat, csak Májer-ré gömbölyödött az.

— Mejer — igazított ki a professzor és szép deres fejét haragosan csóválván, megbizonyította a Fehér Ipoly fizikájával is, hogy csakugyan Meyer az. — No látja?

— Igenis, Májer — mondtam én és nem is mondhattam máskép, hiszen a Májerné urát is

így hívták, a gömbölyű kis trafikosnéét, akinek az ablaka alatt sírtunk és náthásodtunk meg mindnyájan abban az időben.

Igen, és az osztályvizsgán is ebből feleltem és ott is Májért mondtam — a nyitott ablakon ái kiláttam Májernéra, ott állt a boltjában, jázminvirág volt a blúzában és Makay főhadnagy úr olyan közélről szagolgatta azt, hogy egész sárga lett az orra hegye, pedig különben szép okos volt, mint az érett tajték. És rajtam veszett a név, a szégyen és kisebb deákok előtt aztán nem is volt más nevem, csak »a Májér.«

Ártatlanul szenvedtem persze, mert Julius Robertet csakugyan Mayernak hívták és a sajtóhiba csinált belőle Meyert, de hát ebben ő is ártatlan és én különben se vagyok haragtartó ember. A haraghoz energia kell — és hol van már a fizika-professzor úr és hol van Májerné és különösen hol van az energia! A tűz, az erő, az akarat, amely úgy bugyogott ki a pórusainkból is, mint a fiatal cseresznyefából a mézga! Mibe költözött át, hová lobogott el olyan nyomtalan a szív, az elme, a szerelem, a gyűlölet, a tudásvágy energiája? Értem, akiét megette bor, asszony, muzsika; értem, ha a nagy verekedők, a nagy szerzők, a nagy tolvajok nem kereskednek a maguké után, de hová Lett a mienk, csöndes életéké, halk és szerény fűembereké, akik arra rendeltünk, hogy békében éljünk a többivel a világ embergyepében? Mit hozott létre az én energiám és a százaké és az

ezreké, ezé az egész nemzedéké, amely immár tehetetlen kór óul zörög a világ avarján? A műhelyünkben, a boltunkban, az íróasztalunknál, a katedránkon mind hittünk valamiben, mind építettünk valamit, mi lett abból, hova lett az, hol annak a fogantja, melyik csillag az, ahol a csirájukba halt álmokat garmadába rakják az angyalok a születendő világok számára?

Nem. J. R. Mayer, nem szavazom meg a tíz aranymárkát a plakettedre.

A VERISZKÓP

Azon az amerikai újsághíren álmosodtam el valamelyik éjszaka, hogy odaát föl találták az igazmondás szérumát s makacs rabokon már ki is próbálták.

— No, — ásítottam ki a kezemből az újságot, — ezt a jenki kollégát is nagyobb adag szérummal olthatták volna be.

Abban a pillanatban valami hideg szorítást érzek a balkezem kisujján. Mintha valaki gyűrűt csúsztatott volna rá. Odanézek, hát csakugyan gyűrű csillog rajta, vékony aranykígyócska. Emlékszem rá, perui inkakincsek közt láttam valamikor ilyent. Csakhogy ott a kígyó a farka végét harapta, itt meg valami kerek fehér lapocskát tart a szájában, akkorát, mint egy pecsétygyűrű köve. Olyan, mintha ezüst volna. Az is csakugyan, párányi ezüst-tükör. Ahogy a lámpa felé fordítom, tisztán látom benne a rózsaszín ernyőt és akár megolvashatnám az ernyőrojtok gyöngyszemeit.

Nem vagyok rest átmenni a másik szobába a könyvszekrényhez, tudom, hogy ott megvan valahol a Hermann Barth gyűrűskönyve. Meg is találok, ki is húzom, — hát arabul van írva az

egész. Szerencsére álmában nem akad fönn az ember ilyen kicsiségeken, hanem folyékonyan olvas arabul. Itt van ni, már meg is van a gyűrűm képe, az van aláírva: veriszkóp.

Veriszkóp... Ez a zagyva latin-görög szó magyarul annyit tesz: igazlító. Mi a macska lehet az az igazlító?

Nem sokat tünődhettem, mert a macskám el kezdett nyávogni az előszobában.

— No, Mihály, — nyitom ki neki az ajtót — be akarsz jönni, vagy ki akarsz menni?

Mihály rám néz, aztán az előszobaajtóra néz, tehát kifelé kívánczik. Ahogy lehajolok megsimogatni, a gyűrű tükrében látom a macska gömbölyű fejét s látom, hogy abban egy kis fehér cica szundikál. A nyakában pántlika, erről ismerem rá. Ez Rozál, a Klein szomszédék macskája. Mihály tehát Rózait forgatja a fejében, mikor kikéredzik: ezt most már tudom. S tudom azt is, hogy a gyűrűm azért veriszkóp, mert megmutatta az igazat.

No majd meglátjuk. Irgalmatlan zuhogott ugyan az eső, de nem éreztem belőle semmit, pedig sokáig kellett várnom a házmesterre a kapu alatt.

— Látja, János bácsi, — mondtam neki, mikor előcsoszogott — milyen nagyszerű az ilyen amerikai esőköponyeg, lábtól fejig betakarja az embert. Ilyen kellene magának is öregem, hiszen még a lelke is elázik, mire visszafekszik.

— Nem tézön semmit — mormogta János. De ahogy felé villantottam a gyűrűt, láttam, hogy egy miniatúr akasztófa merészkedik az agyában s azon én lólok.

— Akasszanak föl a neved napján! — ez volt a János őszinte gondolata s nyilván az enyém is ez lett volna az ő helyén.

Ez az igazán in effigie akasztás meggyőzött róla, hogy a veriszkópom csakugyan igazlító. Álomban is volt annyi eszem, hogy ne kutakodjam vele a jóbarátaim lelkében. Ha ismerőst vettem észre az uccán, aki már messziről rám mosolygott, rögtön zsebbe dugtam a kezemet. Különben is tisztában voltam vele, hogy gaztett volna a veriszkópot magánpasszióra használni. Kötelességem felajánlani a haza és az emberiség üdvére.

Legelőször Bethlen Istvánt kerestem fel vele. Elmondtam neki, hogy olyan eszköz birtokába jutottam, amellyel úgy olvashat barátai és ellenségei szívében, mint nyitott könyvben.

— Köszönöm, — mondta mosolyogva, — én úgyis tudom, kiben mi lakik.

De ezt úgy mondta, hogy kifelé nézett az ablakon. Az egész beszélgetés alatt nem fordította felém a fejét.

Sokáig kóvályogtam aztán a pesti uccákon, nagy embert keresvén a veriszkóppal. De biz az éppen olyan hasznavehetetlen szerszámnak bizonyult, mint Diogenes lámpája. Az azonban meglepett, hogy milyen közönséges dolgokat forgatnak a fejükben

a járó-kelők. Égő csipkebokrot, keresztfát, lángoló kardot, mit, egyáltalán nem találtam. Értékpapírokat, kosztpénzcédulákat, emeletes házakat, autókat, asszonyfejeket, divatlapokat inkább, bútorozott szobáskát is igen sokat. Emlékszem, hogy valakinek az agyában vadonatúj pénztárkönyvet láttam, tizenöt számjegynek való rubrikákkal. Az valami szegény adóhivatalnok lehetett, akinek sokjegyű számokat kell belegyömöszölni a múlt évi nyomtatványokba. A legtöbb ember fejében azonban csak megfejelt cipők és egy-kiló kenyerek voltak láthatók. Hogy viperák nyüzsögnének az emberek lelkében, az csak a moziköltők kitalálása. Kövér disznók képe rángatózott egy-egy agyban, de határozottan tudom, hogy hullóvel vagy csúszómaszóval nem találkoztam. Igaz, hogy abban az időben politikusok még nem is igen jártak az uccán.

Néhányat fölkerestem a lakásán, a bankjában, vagy az irodájában, de a veriszkópot nem ajánlottam föl nekik. A legtöbbnek nem volt a fejében semmi, legföljebb önmaga bársonyszékben ülve. Néháynak az agya fogására keresztos frígiai sapka volt akasztva.

Jártam aztán diplomatáknál, pénzembereknél, kriminalistáknál s megkérdeztem őket, mit szólnának ilyen találmányhoz. Megmondtam azt is, hogy őszinte választ kérek, mert a veriszkóppal úgylis ellenőrzöm a feleletüket. Nagyon őszintén válaszoltak mindnyájan, hogy menjek a pokolba a tudományommal. Mi lenne öbelölük, ha ilyen

könnyen meg lehetne különböztetni az igazságot a hazugságtól?

— Azaz hogy az a kérdés — kiáltott utánam a kriminalista — lehet-e a veriszkópot hami-sítani? Mert ha lehet, akkor nagyszerű találmány, mindig van mód szakértői véleményt kérni.

Már akkor útban voltam a rendőrfőhatalom-hoz. Nagyon udvariasan fogadott, leültetett, megkínált szivarral, azt mondta, már hallott a dolgom-ról, s alig várja, hogy megismertessem vele. Előbb azonban, ha megengedem, telefonál néhány szak-embert.

Míg bement a számot, belenéztem a gyűrű-tükörbe és láttam a nagy úr agyában a mentő-kocsit négy ápolóval. Nagyon veszedelmes örültnek tartott, mert egyre szeretetreméltóbban mosolygott.

Egy pillanat alatt kint voltam az uccán, de eső elől a csurgásba menekültem. Óriás tömeg to-longott körülöttem, ezer kéz nyúlt utánam és ezer száj ordította:

— Ez az, ez az! Fogjátok meg! Agyon kell verni a destruktívot, aki el akarja venni az em-berektől a hazugságot!

Láttam a veriszkópon, hogy szétszaggatnak, ha kézrekerítenek. Elkezdtem futni, beleugrottam a Dunába, leúsztam a Tiszáig, aztán felúsztam a Tiszán hazáig. Ennyi úszkálás után nem csoda, ha csuronvizesen ébredtem föl.

A veriszkóp pedig odalent destruálja a har-csák társadalmát. Amint kibuktam a vízből, le-

csúszott az ujjamról. Egy pillanatra szembefordult velem a tükre s magamat láttam benne. így világosodott meg előttem, hogy minden tettemnek két pulikutya a rugója. Két pulikutya a legtitkosabb álmom, azzal az élethivatással, hogy hozzájuk tartozó háromholdas földemnek (egy hold búzavirágnak, egy hold pipacsnak, egy hold pipitérnek) csak a sarkáig kísérjék el csaholva az idegent.

LEGENDÁK AZ UNOKÁMRÓL

Az unokám tegnap este háromnegyed tízkor múlt nyolchónapos, ötnapos és három órás. Az órákat egy kicsit halkabban kell mondanom, mert ha a feleségem meghallja, rögtön helyreigazít. Tudniillik nincs a teremtésben még egy pont, ahol időmérés tekintetében olyan bizonytalanság uralkodna, mint nálunk. Házam úrnője titokban minden este előretolja egy órával a mutatót, hogy Trude reggel ehhez igazítsa a fölkelést. (Trude nem Alsó-Stájerből került hozzánk, hanem Alsótanyáról és nem is Trudenak hívják, hanem Marinak, de ha már ilyen előkelő helyen esik róla szó, hát miért ne uradzanánk vele egy kicsit? Neki nem árt az, nekünk meg használ. A nemzet is örül neki, mikor látja, hogy így fest »a magyar író otthonában.«) Tehát az asszony, mint a kapitalista zsarnokság képviselője, titokban előreigazítja az órát egy órával. Én, mint az elnyomottak védője, titokban minden este visszatolom a mutatót másfél órával. Aki most már hozzátudja ehhez azt a kis igazítást, amit a Mari eszközöl az időmérőn, szintén titokban, az körülbelül tisztában lehet vele, hogy nincs az a Gergely pápa, aki a mi óránk-

ról meg tudna mondani, hogy tegnap este volt-e, vagy holnap reggel, mikor az unokám született.

Ez különben ezúttal mindegy is. Hiszen csak azt akarom belőle kihozni, hogy az unokám, ha én király volnék, már rég ezredtulajdonos volna és nekem, mint öreg póttartalékosnak, most is haptákban kellene róla beszélnem. Így azonban csak neve van neki olyan sok, hogy ki lehetne belőle ruházni egy összemarék fő-herceget. Az anyja úgy hívja, hogy Élet, az öreganyja úgy hívja, hogy Cukorfalat, az apja úgy hívja, hogy . . . no, az nem hívja sehogy se, mert nem szabad neki. Borzasztó tudós férfiú ez az ifjú gentleman, bicska helyett logarlécet hord a zsebében, holott azon nincs is dugóhúzó, ami az emberiség közhite szerint a legnélkülözhetlenebb mérnöki szerszám és az anyósa haragját úgy szokta jellemezni, hogy az »majdnem ötezer voltos.« Hát mikor ez a tudós fiatal először emelte karjába a gyermeket, aki egyszer örökölni fogja tőle a logarlécet, tele szaladt a szeme könnyel és elragadtatásában azt mondta neki :

— Ó, te, te... te kis cosinus te!

Megállt bennem az ütő, mikor ezt hallottam, mert tudtam, mi következik.

— Mit? — pattant oda hozzá a feleségem,
— van lelked ilyent mondani ennek az ártatlan-
nak? Hát apa vagy te?

A megkérdőjelezett apa megpróbált egy kis ellendagóst.

— De ... de ... hát... nézd ... utóvégre annak nevezem tán az én fiamat, aminek én akarom?

A feleségem úgy fölpipiskedett, hogy majdnem a válláig fölért a vejének:

— Mit a te fiadat? — kapta el tőle a gyereket. — Itt az én unokámról van szó, érted?

A logarléces ember meghúzta a vészféket, vagyis rámvetette könyörögve a szemét. Én bátor ember vagyok, sőt olykor vakmerő is, én soha a paradicsomlevesbe addig bele nem mártom a kanalamat, míg óvást nem emelek ellene, mint az emberiség megrontására irányuló találmány ellen, amit csak az erőszaknak engedve eresztgetek le a gallérom mögé, — de ez egészen más dolog. Azt még a tulajdon vejem se kívánhatja tőlem, hogy akkor vessem közbe magam, mikor tízezer voltos harag van jelen. Azt csak úgy lehet levezetni, hogy az ember hirtelen kinéz az ablakon, még hirtelenebbül visszakapja a fejét, a nyelve hegyét odaszorítja a szájapadlásához és azt mondja: »tz, tz!«

Erre az asszony az kérdezi dühösen:

— Hát téged mi lelt?

— Eh, semmi. Pardubitzné ment el az ablak alatt.

— No és miért kapkodod azért a fejedet?

— Utálat nézni, amilyen rövid a szoknyája.

Nincs az a nagymama, akinek jól ne esne, hogy neki olyan szemérmes ura van, aki nem

tudja nézni a más kurta szoknyáját. Megenyhülten mondja a vejének:

— Eridj, fiam, nézd meg, elég meleg-e már a fürdő vize?

Egészen bizonyos, hogy az ifjú tudós számár-ságot fog csinálni, mert logarléccel méri meg a fürdővizet, ahelyett, hogy az ujját rázogatná benne és tisztában van vele ő maga is, hogy ha hidegnek találja a vizet, ha melegnek, mindenféleképp nyakon öntözik vele, de hát az mindegy, mert ebből mégis csak azt látja, hogy mennyire méltányolják őt, mint apát. Sőt még a fürösztő teknőt is szabad neki behozni és kivinni, azonban névadás tekintetében egyszersmindenkorra elvételik tőle a kezdeményezés joga. ő most már csak azokat a heccneveket ismételheti, amiket én találok ki.

Ezek a becenevek igen sokfélék, részben a történelemben, részben a mithológiában gyökereznek, de átnyúlnak a csillagászatba is, a növénytanba is, sőt olykor az állatország határát is érintik. Most érzem először életemben, hogy mégis csak jó dolog múzeumigazgatónak lenni, mert akkor az ember minden órában másképp hízeleget az unokájának. Más nagypapa például odahajol a bölcső fölé és azt mondja az unokájának, hogy »pötty«, meg hogy »öreg kutya«, meg hogy »te angyalka, te« és ha nagyon jó kedve van, akkor hozzádörzsöli a bajuszát a pofikájához és azt mondja neki, hogy »te, te kis csirkefogó!« Én azt

mondom neki, vagy »hogya vagy, te argonauta?«, vagy »mit nevelsz, te Schinderhanes?«

— Te, — kérdi tőlem a nagymama másnap, — ki volt az a Schinderhanes?

Persze nekem már akkor fogalmam sincs róla, mért kérdezi, nem is érek rá kulturhistóriai trécselésre, azt felelem röviden, hogy az volt a harminc éves háború idejében a német Sobri Jóska.

— No és ki az. Az a magyar Sobri Jóska? — néz rám gyanakodva?

Észbe kapok, nyelek egyet és azt mondom:

— Az? Az egy híres bankigazgató volt száz évvel ezelőtt.

— Hála Istennek, — derül föl a feleségem arca, — már azt hittem, valami múzeumigazgató volt. Azért nevetett hát tegnap olyan nagyot a gyerek, mikor Schinderhanesnak mondtad! No, engedje az Isten, hogy mentül nagyobb Schinderhanes legyen belőle!

Persze ennek az éremnek is két oldala van. Az jó, hogy mire a gyerek megtanul lexikont olvasni, akkorára csupa ismerős nevet talál benne. De az meg nem jó, hogy mire meg kellene tanítanunk a saját nevére, akkorára magunk se tudjuk, tulajdonképpen mire is kereszteltük. Hiszen már most se vagyunk benne biztosak, pedig még csak nyolc hónap telt el azóta.

Valamelyik nap a keresztanya ozsonnázott nálunk, a keresztke s ahogy ülünk az asztalnál és

beszélünk a frizuráról, azt mondja, asszonyszokás szerint, minden átmenet nélkül:

— Azért higyjétek el, mindene Szép Ferikének, de legszebb a szája.

Fölkaptam a szalvétát, hogy bele takarjam a pirulásomat, mert öregségemre is megmaradtam átkozottul szégyenlős embernek és zavarba hoz minden dicséret. Hogy lehet már szemtől-szembe ilyent mondani egy férfinak! De legalább ne az öreg nagyságám előtt mondták volna!

Az öreg nagyságám azonban elkacagta magát:

— Sohse takargasd a szádat, mert kiegészed a szivarral a szalvétát. Nincs azon semmi szégyenlivaló. Hát még ha húsz esztendővel ezelőtt láttatok volna, lelkem, míg szét nem feszegette a sok szivarral, meg pipacsutorával!

— Tessék? — nézett ránk ijedten a keresztke, azután elkezdte rázni a neyetés, de úgy, hogy csörgöttek bele a kanalak az asztalon. — De hiszen én a kis Ferike szájáról beszélek!

Az ám, nini, nézünk össze az öreg nagyságával, hiszen csakugyan nem én vagyok már a Ferike. Jó lesz róla idejében leszokni, nehogy egy-két hónap múlva majd velem etessék meg a tejbegrizt. No, térjünk át hamar az igazi Ferike szájára.

— Bizony — mosolygom el magam, — nem hittem volna, hogy nyolc hónap alatt ilyen kemény kis vasgyúró legyen abból a senyvedt kis anyagyászból.

Anya és nagyanya közös megbotráncozással támadtak rám.

— Ugyan, apu, hogy lehet ilyent mondani! Ez volt senyvedt?

— Ez ám, — mondom bátran az igazam tudatában. — Olyan kis veres herkány volt, hogy megijedtem tőle.

Ne tessék megkérdezni tőlem, hogy mi az a veres herkány, mert fogalmam sincs róla nekem se. Ezt a hasonlatot én készen kaptam az apámtól, ő meg az ő apjától kapta, mint ahogy az én unokám is tovább fogja majd adni az ő unokájának. Ez a mi családi kincsünk, ami talán már a hét vezér óta egyik nemzedékünkről a másikra marad. Egyebet nem jussolnak én tőlem se az ivadékaim, de ezt rájuk hagyom, ahogy vettem.

Annyit azonban sejthet mindenki, hogy a veres herkány nem tartozhat a genealógia legkevesebb címerállatai közé. Az asszonyok fölháborodva csapták össze a kezüket:

— Ez? Ez volt vörös? Hát a leesett hó, hát az oltáron a terítő patyolat lehet-e fehérebb, mint ez volt? Na hát, apui

Soha anya és leánya közt én még ekkora egyetértést nem értem, még akkor se, mikor az egyik a selyem-ingemből csinált magának blúzt, másik a bársony-kalapomat vette el tévedésből, úgyhogy semmilyen se felejtett ott helyette. Nagy öröm az ilyen szép egyetértés a férjnek is, az

apának is, de hát azért az igazságot csak nem hagyhatja a komoly férfi.

— De édes lelkeim, a magam szemivel láttam ...

— Hja, ha te a magad szemének jobban hiszel, mint nekünk, akkor te veled igazán nincs mit beszélni, — nyíltak ki a feleségem szemében azok a kis bicskák, amelyek minden asszony-szemben megtalálhatod ugyan, de csak mint szimpla, egyágu bicskák. Az én családom nőtagjai kétágú kardbicskákat hordanak a szemükben.

Szerencsére, mielőtt nagyobb kárt tehetnének bennem, a másik szobából olyan csérogás hallatszik, amilyennel a fiók sárgarigó szokta kérni az anyjától a mézes körtét.

— Csitt, fönt van a baba! — csukódnak be a bicskakirakatok s a következő pillanatban már harmatos lenvirágok hajolnak a bölcső fölé, amelyben két kis kéz és két kis láb motollál, mint liliom-virágok a hajnali szélben. Azt hiszem, az angyalok után kapkod, akik most riadtak el mellőle az ajtónyikorgásra. A jó Isten azért szokta őket leszalajtani, hogy vigyenek neki hírt a gyerekről, de azután alig győzi őket haza várni, olyan nehezen tudnak elszakadni tőle.

— Hát nem drága? — süt ki a madonna-Bág a lányom arcán. — Hallgassátok csak, mit mond!

A gyerek nem mond semmit, csak szétvigyorodik a bimbószája és néhány hangot csettent,

amiben van valami a cinegéből, meg a tengerimalacból. Az angyalok, akik visszakacsintanak rá a napsugárral, bizonyosan értik is, amit mond, de bizony én már régen leszoktam erről a dialektusról.

— Nézzétek, hát nem egészen olyan, mintha verset mondana? — csodálkozik el a feleségem.

— Még pedig szabadverset, — hagyom rá.
— Egy szót se értek belőle.

A kisbicskák kezdenek nyiladozni. Sietek ki-magyarázni magam.

— Bizonyisten többre viszi, mint én. Ez tán még a Kisfaludy-Társaságba is bejut.

Pankának fodrot vet a harag a márványhomlokán.

— Hát én nem tudom, mit tud a Kisfaludy-Társaság, mit nem, hanem azt mondhatom neked, hogy fügét mutatni még az Akadémia is tanulhatna az unokádtól.

— Nem, fiam, azt az Akadémiának nem kell tanulni senkitől, — komolyodok el én is, — mert minden akadémia úgy születik, hogy már akkor fügemutatásra áll az ujja.

— Jó, jó, — néz gúnyosan a feleségem, — de melyik akadémikus tud úgy csókot háyni, mint ahogy ez hányt tegnap a varrólányra, mikor elmentél hazulról?

Nem, nem engedhetem az Akadémiát bántani. Nekem is jól fog esni, ha a százéves jubileumomon valaki önzetlenül megvédelmez. Aztán meg

egyszer le kell már számolni az unokámról való legendákkal.

— Milyen különös, — mondom, — hogy ez a gyerek minden kunsztot olyankor csinál, amikor én nem vagyok itthon. Olyankor hány csókot, olyankor nézi az ujjait, olyankor hajtja el az orráról a legyet, olyankor gyűri a feje alá a kisvánkost. Bámulatos, hogy mikor én itthon vagyok, akkor mindig elrejtí a talentumát.

A feleségem az egyik lábát előrevetette és a sarkára támasztotta. Ezzel a mozdulattal mindig azt szokta szimbolizálni, hogy itt az övé az impérium és az enyém a hallgass!

— No, ez nagyon érthető, — vont egyet a vállán. — Téged egyszerűen nem szeret a gyerek, mert nem foglalkozol vele eleget.

Sokrates óta embert ilyen igaztalan vád nem ért. Mióta a gyerek megvan, azóta négy kilót fogytam. Tudniillik nyolc hónap óta nem ettem végig az ebédet, mert a közepén mindig leteszem a villát, gyomorfájást szimulálok és odatérdelek a kocsi mellé gyereket nézni.

— Az nem nagy tralla, — legyint az asszony, — azt meg tudja tenni odalent az udvaron az a csizmadia is, aki mindig azt danolja, hogy »Sárga csizmás Miska sárban jár.« Csakhogy az már csinált kis csizmát az unokájának. De azt mondd meg, írtál-e már te az unokádról csak egy rongyos féllábas cikket is az újságba? Te írsz a rosa mistikáról, meg a Jupiter csillagról, meg

mindenféle számaráságról, de mikor az Isten olyan témát ad neked, aki egyszerre virág is, csillag is és még azon fölül lángész is, azt nem látod meg. Hát nagyapa vagy te? Ne félj, sokszor megsirattuk már mink ezt Pankával!

Csakugyan látom is, hogy most is egymás nyakába vannak és törülgetik egymás szemét. »Sze­gény kis lányom.« »Egyetlen drága jó anyukám.« A gyerek is elpityeredik a bölcsőben és egyre kiadósabban mondja, hogy »ebé, ehe, ebé!« Ma­gamnak is muszáj nagy szipákolással szívni a szí­vart, hogy ehesse a szememet az a testhez álló füst, melyik ilyenkor minden családi novellában megjelenik.

De hát hiába, ezt az egyet nem tehetem. Az unokámmal még eddig csak egyszer foglalkoztam írásban, akkor is csak levélben, azt is csak neki írtam. Pesten jártam, amikor megszületett, újságból tudtam meg s rögtön megírtam neki az őszinte véleményemet.

— Kedves unokám, nagyon boldog vagyok, hogy megérkeztél, de nem muszáj lett volna ám azt mingyárt kikürtölni az újságnak. Látod, mikor én megszülettem, azt az ördög se írta meg az újságban, pedig mondhatom neked, hogy az én nagyapám sokkal derekabb ember volt, mint a tied.

Még akkor megfogadtam, hogy az én unokámból nem lesz témagyerek. Elég, hogy az anyja az volt, az unokát már megtartom magamnak.

S amit fogadtam, állom is, engem meg nem ingat se könny, se kisbicska. Nem engem, még az se, ha minden nap levelet kapok hol egy makói olvasótól, hol egy nyíregyházitól, hol egy kolozsváritól, hogy »az Isten áldjon meg, meséljek már egyszer az unokámról is!« Ohó, nekem is van ám magamhoz való eszem! Tudom én azt, hogy ezeket a messzi levő nyájas olvasókat mind innen közelről bizgatják az írásra!

Hát pedig abból nem lesz semmi. Éppen eleget alkalmatlankodunk mink az embereknek anélkül L., az unokát már nem rakjuk ki az ablakba. Azzal már csak én magam játszogatok, könnyeit, mosolyát másoknak szét nem osztogatom. Arra meg különösen nem vagyok hajlandó, hogy asszonyfantáziálta legendákat forgalomba hozzak róla. Ha már írnék, akkor csak a tiszta színigazságot írnám meg.

Valamelyik éjfél után, mikor nagyon sűrűn bukdosott már a fejem az íróasztalra, belopódtam a gyerekekhez, odatérdeltem a bölcső elé és a kékszalagos dunnácskára hajtottam a fejemet. Különösen nehéz volt azon az éjszakán a fejem a tegnapi és holnapi gondoktól, a virágtalan tarlóktól, amelyek elmaradtak mögöttem és nem termettek nekem búzát és a végeláthatatlan homok-sivatagtól, amely még előttem van és amelyikben sehol egy tenyérnyi pihentető árnyék, csak a horizontját szegi be egy fa, törött fejfám egy horpadt sírhalom fölött. Olyan éjszaka volt az, ami-

kor az ember unja az életet, kívánja a halált és ahogy a holdvilág elbujt, valami hűvöset éreztem a szívem fölött és a kezem is hirtelen elhidegedett.

Tudtam, hogy ez a halál és hirtelen eszembe jutott, hogy mennyi elintézetlen aktám van még nekem a földön.

— Ó, csak addig ereszd el a kezemet, — könyörögtem az Isten szomorú angyalának, — míg végigálmodom az álmaimat, amik születésemkor nekem rendeltettek.

— Nem, nem! — húzott a hideg kéz az ablak felé.

Aztán az öreg nagyságámra gondoltam, akinek arca pipacsai elhullottak az életünk szűrős tarlóján és aki úgy marad, mint a szedett szőlő, ha engem eltakarítanak az Isten csűribe.

— Csak addig hagyj még itt, míg őróla gondoskodom. Nem akarok én neki többet hagyni, mint amennyit magyar író egy élet verejtékvei kereshet. Egy puha széket, amelyikben megbújjon, mint fázós magános kenderike, meg egy meleg kendőt, amelyik én helyettem betakarja.

— Nem, nem! — fogott szorosabban a csontkezü angyal és a hold odacsúszott az ablak alá, mint ezüstlapát, amellyel a lelkeket garmadolják.

És akkor, mit tehettem volna más? Szabad kezemmel belefogóztam az unokám puha, meleg

kis kezébe és szembe szegtem a fejemet a világtalan angyallal:

— Vigyél el hát, ha bírsz!

És akkor eleresztette a kezem az erejét vesztett halál és lehajtott fejjel egyedül suhogott ki az éjbe. S amikor fölnyitottam a szemem, már nevetett a hajnal az ég ereszén, az unokám egyik keze fogta a kezemet, a másik mint fehér pille bujkált a hajam hervadt avarjában és tisztán hallottam, ahogy csöpp szája suttogott:

— Nagyapó.

... De hát ezt meg minek írnám meg? Hiszen ezt nem hinnék el nekem, csak a nagyapák, meg a nagyanyák.

MEGNEMESÉDEM

Pár napja az öreg Sichmacherban megtaláltam a nemesi címeremet. Meg vagyok róla győződve, hogy a gondviselés vezérelt rá. Igenis, a gondviselés, akivel eddig nem igen tudtunk ugyan egymásról, de úgy tartom, most már kötelességem vallomást tenni róla. Noblesse oblige, a kísérik neki!

Igazság szerint, egész mást kerestem én a Wappenbuchban. A címeremet már csak azért se kereshettem, mert nem tudtam róla, hogy van s ha nem tud az ember az armálisáról, akkor büszkén beéri a lelki nemességgel.

Azt a kétfarkú oroszlánt kerestem, amelyik a cseh címerben ágaskodik. Azt se a magam jószántából, hanem egy jó embernek a kedvéért, aki magántisztviselő egy pántlikás-boltban, de ha a viszonyok úgy alakulnak, cseh király szeretne lenni, mert az ő címerében is ott ágaskodik a hasított farkú bestia. Egyelőre ugyan attól fél, nem sok kilátása van a Prsemislidák trónusára, de azért szeretné tudni, hogy s mint áll a dolog azzal a kétfarkú oroszlánnal. Nem odavaló-e, ahová a kétfejű sas? Mert ebből ránézve igen fontos következtetéseket lehetne levonni, stb. stb.

Hát nem olyan világot élünk., hogy magamforma szerény közpolgár véleményt merhetne mondani arról, hová való a kétfejű sas. Én a nagy urak dolgába nem avatkozom s még ők el nem döntik a kérdést, addig nem foglalkozom ornitológiával. A csehek oroszlánja egészen más, arról bátran elmondhatom, amit tudok. Azt tudom róla, hogy az I. Frigyes császár adománylevelében annak éppen úgy egy farka volt, mint más becsületes oroszlánnak, az udvari cimerfestő azonban azt az egyet is olyan rövidre pingálta, hogy a királyi vadat majomnak lehetett nézni. Ezen a császár éktelen dühbe jött és saját kezével rajzolt a fenevadnak még egy farkat, azóta van neki kettő. (A nyavalyás piktort pedig, fölteszem, megkurtították egy fejjel. Rászorgált a pernahajder, Nemesi dolgokkal nem szabad tréfát üzni.)

Nemesi szavamra mondom, hogy a legnagyobb jóhiszeműséggel mondtam el ezt a történetet a cseh trón-prendensnek s a semmiházi most azzal fenyeget, hogy mihelyt módja lesz hozzá, azonnal megindíttatja ellenem a fel ségsértési port: hát erre való tekintettel végeztem én heraldikai tanulmányokat, mikor megtaláltam a nem keresett nemességemet és elvesztettem ön magamat.

No igen, mert azóta nem ismerek magamra, mióta tudom, hogy milyen nagy nembül való sardjádék vagyok én. Nem minden csiribiri embernek adtak olyan teljes és tökéletes címert, mint ami-

lyent az én ősapámnak adott a teveszájú Leopoldus császár. Van annak pajzsa, sátra, palástja, pólyája, cölöpé, oromdísze, foszlánya, orrjegye, hornyolata. Iskolás példája a hiánytalan címernek, tanítani lehelne róla az iskolában. (Nem is tudom, mért nem csinálnak a heraldikából kötelező tárgyat. Most úgylis a középiskolai reformot furják-faragják, talán még nem késett el önzetlen felszólalásom. Ne tanítsunk földrajzot, hanem tanítsunk helyette címertant. A magyar glóbus úgylis elveszett, a Föld többi részéhez meg mi közünk? Ellenben a magyar nemesek száma annyira megszorodott, hogy fele sincs benne a Nagy Ivánban. Bizonyosan csak azért, mert nem fért bele.)

Hanem egyelőre maradjunk csak a tulajdon címeremnél. Hármás halomból kinövő leopárdusának tátott szája van és kipödrött nyelve; nap, hold és csillagok udvarolnak neki, aranyosan ragyogván a vörös mezőben. Gondolom, a Jákob fiának voltak először ilyen sziderikus udvarlói az ó-testamentumban, — no, ez nem kellemes reminiscencia, ne bolygassuk. Hanem azért komolyan neheztelek egy kicsit az őszámra, hogy a holdnak csak fele van meg. Ennyi erővel teliholdat is szerezhett volna, — már t. i. croissant figuré-t. De a levágott török fej a kardja hegyén már egészen megbékít vele, bár nem tudom, hogy bég volt-e, vagy basa. Vagy talán a nagyvezér kutyamosója volt, mert igen ábrándos tekintete van?

Ha majd ráérek címermagyarázatot készíteni

az unokám számára, mindenesetre úgy fogom fel a dolgot, hogy ez a levágott fej a Kara Musztafa nagyvezéré volt, akit életével együtt a háremétől is megfosztott az ősem, noha már akkor jegyben járt a brandenburgi örgróf leányával, de éppen a hárem miatt visszament a párti, így az ősem elkeseredésében agglegény maradt egész életére és gyermektelenül halálozván el, minden uradalmait a fiscus örökölte. Ez talán nem fõdi egészen a tényeket és van benne nemi *contradictio in adjecto* is, — de legalább nem engem fog gyanúsítani as unokám az uradalmak eltékozlásával.

Egyébként az a hárem nem is olyan bolondság ám. Mióta leopárd-vért érzek az ereimben, azóta rakásra rablom az asszonyokat és pallosjogot gyakorolok minden ellenségemen. Szerencse, hogy ők nem tudnak róla, ellenben a szedõt ezúton értesítem, hogy amennyiben ezután is olyan égrekiáltó sajtóhibákat szerkeszt a cikkembe, irgalom nélkül szedógépbe fogom töretni. Eddig alázattal magamra vehettem a hibát. Ha én olyan betűkkel szántom fel a papírt, amilyenek csak ó-török kéziratokban találhatók, akkor csak magamra vehetek, ha azok nyomtatásban olyan ó-török szavakká változnak, amiket magam se értek. Azonban ennek a belátásnak most már vége. Ilyen jobbágy-erényt nem engednek többet az őseim.

Hanem megálljunk csak. Az elõbb némi kétségem támadt a nemességem felõl. Kardomat élelitévén, azaz a tollról lefeszítgetvén a rászáradt

tintát, — mert az új tollakat mindig elorozza az asztalomról a várkisasszony, — megszúrtam az ujjamat. Sűrű, meleg, piros, szinte fekete-piros plebejus-vér bugyogott ki belőle. Hát hogy lehet ez? Kérdőre kellene vonnom az ősoket, de lusta vagyok és irtózom a gondolkozástól. Mégis csak hiteles lesz a nemességem.

SZÓT KÉREK A VALUTAKÉRDÉSBEN

Van nekem egy gazdag gyáros barátom, akihez úgy ver a szó, hogy lapáttal szokta szelelni a bankót, annyi van neki belőle. Hát erről nem tudok biztosat mondani, mert engem még sohse hívott oda ilyenkor a zsákot tartani.

Ellenben azt mondja nekem a napokban ez az én barátom, hogy nagy szívességet tehetnék az országnak, ha akarnék.

— Hát hogyan akarnék. De attól félek, nagyon rosszul állhat akkor ez a szegény ország, ha már én is nagy szívességet tehetek neki. Tudja, szegény apám jut eszembe, aki foltozó szűcs volt.

— No és?.

— Hát mikor öhozzá olyan subával állítottak be, amin már csak ő segíthet, abból rendesen az lett, hogy mire egy régi lyukat beoltott, szakadt rajta helyette kettő. Hát mit tehetnék én ezzel a szegény öreg magyar subával?.

— Azt, hogy hozzászólna már ön is a valuta-kérdéshez.

Nagyon őszintén elképedtem. A valuta-kérdéssel minálunk csak a feleségem foglalkozik, akinek a számára ez valóban kérdés, úgy a hónap má-

sodik hetétől kezdve. Én magam se nem osztok, se nem szorzok s ha pénzről esik szó, mindig nagyon kis törtszámnak érzem magam. (Mintha elvolnék osztva tizenkétezeröttszázal.)

Megmondtam a gyárosnak, hogy rossz helyre fordult, mert én minden közgazdasági kérdésben számár vagyok.

— Hiszen éppen azért szólok barátom-uramnak.

— Tessék?

— Kérem, a dolog úgy áll, hogy ebben az országban az okos emberekre nem adnak semmit. A szakértőknek nem hiszik el, milyen nagy baj lesz abból, ha rendbehozzák a valutát. Próbáljuk meg, hátha önre adnak. Hátha önnek azt is elhiszik, hogy mentül jobban sût a nap, annál szemeteszuromb a kifényesedett nadrág. Tetszik érteni?

— Hát persze hogy értem. Sohse gondoltam volna, hogy ilyen egyszerű dolog a nemzetgazdaságtan. A feleségem előadásai sokkal komplikáltabbak, pláne a ruhakérdésben. Mondja csak tovább, kedves barátom-uram, nagyon érdekel.

Mire bevégezte, akkorára tisztán láttam, hogy igaza van az olasz közmondásnak: akit az Isten kerekre szánt (tudniillik hurokra), nem hal az meg négyszögletesen. (Tudniillik ágyban.) Aki a szanalásba nem halt bele, annak a valutarendezés teszi be az ajtót. Ami az olaszoknak a kerek, az lesz minékünk a kerekítés. Eddig csak a kerekes kerekítette kerekét kereken ke-

rekre. De ezután mindenki kerekest játszik a szittyá földön és mindenki fölfelé kerekíti a kereket.

— Eh mit! — mondja a hentes, — a szalámi ára új pénzben lenne hét pengő huszonhárom krajcár. De hát kinek van huszonhárom krajcárja? Legyen kerekszám nyolc pengő!

— Eh mit! — mondja a boltos, — ez a nyakkendő kerülne öt pengőbe és kilenc krajcárba. De hát minek csúfoskodnánk azzal a kilenc krajcárral? Legyen kerekszám hat pengő!

Mari néni, az egészen másképp indokol, mert Mari néni nemzetföntartó elem, puritán erkölcsökben él a tanyán és világért se sarcolná meg a városi embert. Mari néni azt fogja mondani:

— Jaj, lelköm-galambom, járatlan mán az ilyen szögény elesött öregasszony a világi dolgokban, ki nem ösmeröm magam, három filíer-e a tojás, vagy négy krajcár, legisjobb lössz, ha egy hatost fizet érte a nagysága.

A vasút, a posta, meg a végrehajtó nem is mond semmit, csak egyszerűen kerekít minden indokolás nélkül. Neki az már vérvé vált, mint barátnak a lencse, örüljünk neki, hogy így van, mert hát még akkor hogy kerekítene, ha indokolna is!

De hát én ezt mind megállnám zokszó nélkül, mert mindent meg lehet szokni, mint a cigány mondta, mikor akasztani vitték. S hentes, boltos, piac különben is mind a feleségem resszortja.

Énrám csak a babacsörgő tartozik. Mikor nagy-apa lettem, vállaltam, hogy azzal én látom el a gyereket. Amit vállaltam, eddig álltam is. Csütörtökön lesz hathónapos a gyerek s eddig annyi csörgőt vettem neki, hogy legalább három legalkotmányosabb szerecsen király boldoggá tehetné vele birodalma népeit ott a Kilimandzsáro körül.

Nem mondom, hogy mind láttam ezeket a csörgőket, azt hiszem, el vannak valahová téve arra az időre, mikor majd a gyerek már csörgetni is tudja őket. Egyelőre csak egyet mutattak meg, de az igazán nagyon szép volt. A nyele fehér volt, a labdája piros és ha nagyon erősen megrázta egy erős ember, akkor csörgött is.

— Úgy-e milyen szép? — próbálta csörgetni a feleségem. — Ez az egy volt ebből a fajtából a bazárban. És aránylag nem is drága.

Egy kicsit mindig meghökkenek, mikor valami »aránylag« nem drága.

— No? — gombolom elő a pénztárcám.

— Négy száztízezer korona.

— Hát miből van ez? — ürgetem-forgatom a csörgőt.

— Ez valódi kaucsuk, — magyarázza a feleségem.

— No de valami szerecsen királynak a szemfoga csörög benne, hogy olyan drága?

— Te benned nincs semmi kegyelet se, — mondja duzzogva az asszony, aki a legitizmus el-

vét képviseli családi tűzhelyünknel. (Van köztünk szabadkirályválasztó is, meg republikánus is. Az ilyen össze-vissza időkben sohse tudhatja egy szegény magyar család, mire virrad, hát jó berendezkedni mindenféle szélre.) S míg a négyszáztízezer korona belecsúszik a ridikülbe, a feleségem úgy védelmébe veszi a királyokat, hogy a csörgő teljesen lekerül a napirendről.

Másnap délben a lányom tesz elébem valami selyempapirosba csomagolt holmit.

— Ezt nézd meg, apukám és dicsérj meg, mennyivel olcsóbban tudok én vásárolni, mint anyu.

Fogom a holmit, kicsavarom a papírból, hát csörgő. Igazán nagyon szép csörgő. A nyele fehér, a labdája piros és ha nagyon erősen meg rázza az ember, akkor csörög is.

— Te Panka, — nézek rá a lányomra, — hiszen ez a tegnapi csörgő.

Panka elneveti magát és átkapja a nyakamat.

— Jaj, milyen feledékeny kis apám van nekem! Hiszen annak a nyele volt piros és a labdája fehér és az négyszáztízezer korona volt forgalmi adó nélkül, ez meg négyszáztizenkétezeröttszáznegyven forgalmival!

Csakugyan, ha jól meggondolja az ember, még örülni is kell neki, hogy legalább a lányában ennyire ki van fejlődve a kereskedelmi érzék. (No majd megválnak, nevel-e bazárost az uno-

kámból?) De most már mi lesz, ha rendezik a valutát és a csörgő árát is kikerekítik? Először kikerekíti a gyáros, aztán kikerekíti a bazáros, aztán kikerekíti a feleségem és a lányom. És mi lesz jövő ilyenkorra, mire a gyerek megnő és nem csörgő kell neki, hanem hintaló és nem is egy hintaló, hanem egész hintalóménes?

Ezért mondom én, hogy elveszett ember vagyok, ha a kormány csakugyan rendbehozza a valutát. Mert ha én is bazáros volnék, vagy hentes, vagy koporsós, vagy akármiféle becsületes foglalkozásom volna, akkor nem lenne semmi baj se. Akkor én is kerekítenék, mint más becsületes ember. De hát én csak író vagyok, tehát nem én fogok kerekíteni, hanem a kiadó. Ahogy én ezt a szakmát ismerem, a kiadó előveszi a plajbászt és így kerekít:

— Eddig egy tárca honoráriuma volt kerekszám négyszázezer korona. Ezért esne új pénzben harminckét pengő. Eh mit, legyen megint kerekszám, öt pengő.

Fogadok egy leendő új pengőbe, — jaj, csak kongó ne legyen belőle! — hogy ez így lesz, ha csak idejekorán föl nem okosítjuk a kormányt.

De hát már elkéstünk vele. Aztán meg ki az ördög tudna itt okos lenni?

Hopp, megvan, mégis csak jó az ördögöt a falra festeni! Hiszen azt a szegedi csizmadiát is

ördögnek hívták, aki Mikszáthnak azt a nagyszerű ideát adta az *állami gödrök*-ről.

Mikszáth akkoriban szegedi újságíró volt és hiteles helyi krónikák szerint sokkal többet foglalkozott valutakérdésekkel, mint ahogy természete kívánta. Nagyon hasonlított a helyzete az ország mai helyzetéhez: örökösen szorongatták a filiszteusok és szüntelen szanálni kellett.

— Szerkesztő úr, — kérdezte a gazdájától, — van vezér cikk-témája?

— Hát majd ráijesztünk Bismarckra ...

— Ugyan hagyja el, kérem. Bismarck mái rég megbukott volna, ha ön nem támadná. Inkább arról yrjon, hogy miért nem csinálják már meg Szegeden a városi zálogházat.

Városi zálogházat?

— No igen. Például én ha megszorulok, föl-vázolnék egy kutyanyelvre egy regényötletet, borítékba tenném és zálogba adnám a városi főpénztárba öt pengőért. Már most ha kiváltanám, jól járnék vele én, ha nem váltanám ki, jól járna vele a város, mert ötven esztendő múlva eladhatná ötven forintért. Szóval ez olyan ötlet volna, amivel mindenki jól járna.

— Nagy bolond maga, Kálmán, — mondta a szerkesztő, Enyedi Lukács és nekifogott Bismarck ijesztgetésének. Honnan tudhatta volna, hogy soha ilyen reális üzletet még nem ajánlottak Szegednek! Tessék elgondolni, mit érne az most, ha Szeged városának egy pár ezer Mikszáth-ötlete volna

a vasládájában. Nemcsak magát szanalhatná vele, hanem a magyar irodalmat is.

Pósa Lajos is akkoriban volt szegedi költő s őt se akarta fölvetni a pénz, pedig éppen akkor jelent meg az első verskötetete. Véletlenül mindig volt is a zsebében egy-két példány.

— Kis úr, fizetek 1 — szólította az asztalához Palcsi bácsit, a sarki kocsmá gazdáját. (Ennek a veje lett később Tömörkény István.) — A vacsora huszonöt krajcár, az ital tizenöt krajcár, a feketekávé nyolc krajcár, az összesen negyvennyolc krajcár, — a verskötetem egy forint, tessék, itt van, kapok vissza belőle ötvenkét krajcárt.

Csakhogy Palcsi bácsi már akkor vagy húsz verskötetet hajigált be a söntés-asztal alá, ennél fogva Pósa is lelkes híve volt a városi zálogház eszméjének. Akkor is azon tanakodtak Mikszáthtal, mikor a sarokból belekottyant a beszédbe ördög Vince, iparos-keblű honfitárs, aki alsóvárosban foglalkozott csizmakészítéssel és filozófiával.

— Nem ér az sötmit, uraim, — lógatta a nagy busa fejét. — Nem városi zálogház kellene ide, hanem állami gödör.

— Hogy képzeled azt, kedves polgártárs? — könyökölt felé Mikszáth.

— Úgy kérem, hogy az állam mindön városnak a közepin ásatna egy nagy gödröt, oszt azt megtöltetné ezüstforinttal. No, mán most abbul mindönki teletömködné röggel a zsebeit, este mög mindönki visszaeresztgetné bele mindön

pézit. Akkor osztán nem lönne az embörök közt sömmi versengés, tüleködés, vérontás, olyan szép békességben élhetnének egymással, mint a páros görlicemadarak.

— Nono, — fújta Mikszáth tempósan a virzsinia-füstöt, — ön nagyon okos ember, polgártárs, de én azért el tudok olyan esetet képzelni, amikor ön nagyon megbánná, hogy kitalálta az állami gödröket.

— Töszóm azt?

— Tegyük fel, hogy ön bejön egy-két pohái borra Palcsi bácsihoz, letesz elébe egy húszast, Palcsi bácsi azonban azt mondja önnek, hogy menjen a fütyülős fülemülébe a húszasával együtt, szedett ő elég húszast az állami gödörből és most már majd csak maga issza meg a borát. Azt szeretném tudni, hogy erre mit mondana ön, tisztelt polgártárs?

— Mit mondanék? — hördült föl a Yarga vérbeborult szemmel. — Azt mondanám, hogy mingyárt belevágnám a bicskát a vén szégyöntelenbe!

Hát én se bánom, akármilyen törvényt hoznak a valutáról és éntőlem mindenki úgy kerekítheti a kerekét, ahogy akarja. De a végrehajtási utasításba tessék belevenni egy paragrafust, amely nekem megengedi, hogy belevághassam a bicskát abba a szégyentelenbe, aki a babacsörgő árát föl-felé kerekíti.

VOLAPÜK

Ezt a történetet Mikszáth is megírta, Jókai is megírta, sőt már Poggio is megírta a Facetiában. Ebből látnivaló, hogy nagyon tanulságos történet lehet ez, érdemes újra megírni.

*

Egy német filozófus, aki a tudományokba kapaszkodott bele, rájött arra az igazságra, hogy a világon minden baj azért van, mert a babiloni torony összedőlt. Ha az Isten meg nem zavarta volna az emberek nyelvét, akkor nem értenék egymást félre a népek és mikor a németek »fáért« kiabálnak, akkor nem fejsze után kapkodnának a magyarok, hanem vödör után, viszont mikor a magyarok »vizet« emlegetnek, akkor nem akarnának azon a németek mingyárt »hájat« kaszálni.

Már most, hogy lehetne ezen segíteni? A német azt találta ki, hogy legjobb volna, ha az emberek nem a szájukkal beszélnének, hanem a kezükkel, mert azt nyelvtudomány nélkül is meg lehet érteni. El is jött a tudományát kipróbálni Magyarországra s nagyon nekiörült, mikor meg-

hallotta, hogy itt is található egy nagyeszű ember, aki már évek óta az ő metódusa szerint diskurál embertársaival: nem a szájával, hanem a kezével.

Ez a nagyeszű ember egy félszemű csizmadia volt Apátfalván, akinek nem sok hajszála hullt ki a filozófiáért s nem annyira az emberiség szeretete tette a beszéd gyűlölőjévé, mint inkább az ital kedvelése, ő úgy okoskodott, hogy ha már az Úristen elhibázta a dolgot és nem torkot teremtett tízet, hanem kezujjat, akkor az okos ember azt az egy torkot az ital számára tartogassa és ami mondanivalója van, azt a tíz ujjával mondja el.

Már most no keressük azt, hogy a filozófus volt-e nagyobb csizmadia, vagy a csizmadia volt nagyobb filozófus, — érzük be azzal, hogy egymásra találtak. A német a kalauzával beállított az apátfalvi csizmadiaműhelybe és a két rokonlélek közt megindult a társalgás. A filozófus föl emelte az öklét és kinyújtotta a mutatóujját. A varga válaszul fölnyújtotta a mutatóujját, meg a középsőujját. Következett a filozófus részéről a három ujj fölmutatása, mire a varga azzal válaszolt, hogy ökölbe szorította a jobb kezét. A német erre megemelte a kalapját és olyan nagy volt az öröme, hogy amint kiért az uccára, derékon kapta a kalauzt és elkezdett vele langauszt táncolni a kocsiúton.

— No, uram, sikerült?, — kérdezte szuszogva a kalauz.

— Hogyne, nagyszerűen sikerült, pompásan megértettük egymást, pedig igen elvont témáról társalogtunk.

— Hogy-hogy?

— Én azt mondtam neki, hogy első személy az Atya. Ő két ujjal azt felelte, hogy a Fiu a második. Igen, de csak a Szentlélekkel teljes a Szentháromság, — mutattam neki három ujjal. Jó, jó, fogta ő össze egy ökölbe az ujjait, de azért csak egy Isten az, ha három személy is.

A kalauz hümmögött egy darabig, aztán kétségét kivetni visszafordult a vargához.

— No, mester, megértették egymást a némettel?.

— Remélem, hogy megértett az akasztófáraló! — forgatta dühösen a dikicsét a mester. — Mégis csak orcátlanság kell hozzá, hogy valaki a saját házában így össze-vissza sértegesse az embert!

— Hogy-hogy?

— Hát kérem, bejön és mutatja nekem az ujjával, hogy nekem csak egy szemem van. Ejnye, a teremtésit annak a bőrbajuszú apádnak, mutatom én arra neki, többet ér nekem az egy szemem, mint neked a kettő! Hát erre ő azt feleli nekem a három ujjával, hogy bizony nekünk csak három szemünk van kettőnknek! De már ez engem is kihozott a sodromból, tudja, oszt ráfogtam az öklöm, hogy most már menjen az úr,

míg szépen van, mert úgy vágom vakszemen, hogy hazaesik. Erre aztán el is kotródott esze nála nélkül az ebszülte.

*

Mindig ez a nemzetközi vándoranekdota jut eszembe, mikor a diplomaták olyan kölcsönös megértéssel tárgyalnak egymással...

BEVÉGZETT TANANYAG

Nem tudom, más ember hogy van a hét napjaival, — nekem azok mind személy szerint való ismerőseim, akik közül az egyiket szeretem, a másikat nem szívelem. Például a hétfőtől mindig elszakadnék, ha volna hova. Az egy mordképű bakter, borkószín ruhája van és kecsgeorrú csizmája, nagy paksamétát tart a hóna alatt, abból idézőket szed elő és aki nem akar szót fogadni, azt megrúgja a kecsgeorrú csizmával. A kedd, meg a szerda, azok olyan seszínű szegényemberek, jönnek-mennek, tesznek-vesznek, az ember észre se veszi őket. A csütörtök, az olyan figurás öreg levélhordó, mindig szalad, de azért mindig van ideje egy pohár szilvóriumot legurítani s még az inába kapkodó kutyára is rámosolyog: »ejnye-hejnye, hogy a varjú mondaná a szemednek, hogy csecse bogyó!« A péntek egy ciberén élő keserű-savanyú esernyőcsináló, nem tesz semmi rosszat, de azért mégis tartományos tőle az ember, mert fekete pápaszemet hord. A szombat fehérhajú, pirosképű öreg néni, már reggel fehér kötője van, mikor mosolyogva kelti föl az embert, este fehér abrosszal teríti meg az asz-

talt és test a közepére bazsalikomot is a facér söröspohárba.

Hanem azért a legkedvesebb mégis csak a nyári vasárnap-délután. Az az én Rigó keresztanyám, fekete selyemkendője van és kaláris-függője, nagyszemű jeruzsálemi olvasó csavarva a jobbkeze csuklójára, mert éppen most jön a radnai búcsúról. Szaladok eléje keresztet csókolni, kézen fog, félrehúz a sokadalomból:

— Gyere csak, gyönyörűm, mit küldött neked a Máriácska, de mit ám!

Mióta az eszemet tudom, a nyári vasárnap délutánok mindig hoztak nekem valami olyan jótétot, amit csak nekem talált ki az örökkévaló Játékgyáros.

Kisgyerekkorom vasárnap-délutáni játéka egy kis-szék volt. Olyan négy lábú kis-szék, amelyiknek a lapjába két bojnyik volt belefaragva bicskával, meg egy fél dinnye. Nemcsak azért nem tudtam, hogy a féldinnye hazánk szent koronája és a két bojnyik két őrző angyal, mert még járatlan voltam a tudományokban, hanem mert a szék alkotója, Zsiros Pál szamarasember és víz-hordó, sem tartozott honunk jelesebb alkotó művészei közé. Mindazáltal mohó vágyat éreztem a szék után, nyilván azért, mert egész héten nem juthattam hozzá. Délelőtt az apám nyújtotta rajta a lábát, varrván a kanapé sarkában a bőrből való ruhákat, délután pedig az édesanyám ült rá az édesapám lábához. De vasárnap-délután, mikor

elcsendesedett a ház és mindenki aludt, csak a., ablaküveg és a firhang közé szorult legyek dongták mérgesen a rajtuk esett jogsérelmet, akkor az enyim volt a szék. Lábujjhegyen lopóztam vele az udvar sarkába, a szalmás istállóba s elzárván magamtól a fa-riglivel a többi világot, alkonyatig üttem játékomat a székkal. A játék abból állt, hogy egy marék szöget belevertem kalapáccsal, aztán kiszedtem harapófogóval. Így játszottam történelmet néhány esztendeig, anélkül, hogy tudtam volna róla.

Mikor iskolás lettem és rákaptam a történelemre, akkor a katalaunumi csatát kaptam játékul a vasárnap-délutántól. Ami cserepet találtam a szemétdombon és az uccabéli folyóka partján, azt mind mozgósítottam. Ahogy a ház népe elment vecsernyére, a Szana kutyát internáltam az ólba, nemcsak azért, hogy semlegességét biztosítsam, hanem azért is, hogy magános örömeim idegen szem meg ne orozza. Így kizárólag a nyilvánosság. Chalons-sur-Marne mezején csatarendbe álltak a hadak. Az udvar egyik sarkába a rómaiak, fekete kanta- és fazékdarabok, a másik sarkába a tarka bögre- és tányércserepekből való hunnok. Annyira már akkor is tisztában voltam a haditudományokkal, hogy a vezéreket nem szabad semmi veszedelemnek érni, ennél fogva mint Attila és Aetius egy személyben, leguggoltam a pernyés-gödörbe és abszolút biztos fedezékemből hol az egyik, hol a másik táborba hájítottam egy-egy kukoricacsutkát.

Hála a lelkes történeti oktatásnak, amelyben az iskola részesített, rendkívül vérszomjas hős voltam és mindaddig folytattam az ádáz harcot, míg az utolsó cserép-közvitéz is hanyatt nem vágódott. Akkor előbújtam a pernyés-gödörből, megkoszorúztam magam bodzafalevél-koszorúval és mire hazajöttek a vecsernyéről, akkorára én már a circumdederuntot is elmondtam a mályvák tövébe elkapart hősi halottak fölött. Szegény apám váltig káromkodott, mikor tavasszal likvidálták a szemétdombot, hogy a mi kukoricaföldünk mindig cseréppel van trágyázva, de sohase tudta meg, hogy a világtörténelem egyik legnevezetesebb csatájának hőseiben csorbul ki a kapa. Ugyan attól tartok, akkor is káromkodott volna, ha tudta volna, mert a negyvennyolcon kívül semmi érzéke nem volt a történelemhez.

Serdültebb fiatalkoromban az volt a vasárnap-délutáni szórakozásom, hogy magamra zártam a szobaajtót, lefeküdtem a padlóra, lehunyt szemmel néztem föl a padlatra és próbálgattam, hogy oda tudom-e képzelni a csillagképeket, úgy, ahogy az égen következnek egymásután. Auriga, Perseus, Andromeda, Gyík, Hattyú, Herkules, Északi korona... nem nagy tralla volt, húszesztendős korában behunyt szemmel is látja az ember a csillagokat. A Gyulai Pál uccában meg, amit akkor Gyöngytyúk-uccának hívtak, egészen könnyű dolgom volt. Ott tudniillik olyan szobában laktam, aminek nem volt ablaka, gyertyára meg nem telt.

Olt bizony egy kicsit szomorú lett volna az élet, ha az istenszemek nem aranylottak volna fölöttem.

Legtovább tartó vasárnap-délutáni örömem volt a szappanbuborék-fúvás. Fiatal házas koromban kezdtem és uzováltam még úgynevezett meglett férfikoromban is. Mikor asszony, gyerek elszúrozott hazulról, akkor megfaragtam egy kicsit a szappant, habot kevertem és beálltam teremtőnek. Fújtam magamnak káprázatos naprendszereket és csillaghalmazokat, hol szikrázó napban, hol leeresztett függöny árnyékában, hol piros villanyfényben, hol kékben s benépesíttem a magam kozmoszát olyan lakókkal, amilyenekkel akartam. Mikor az illetékes körök rájöttek erre a vétkes szenvedélyemre, azzal akartak belőle kigyógyítani, hogy a szappan drága. Drága? De hiszen nem vesz el belőle semmi. Zongorán, ágyteritőn, asztalborító selyemkendőn, mindenütt megtalálni az odapottyant szappancsöppet, világkatasztrófák egyetlen nyoma gyanánt. De hát az asszonyokhaz a kozmológiához éppen úgy nincs érzékük, mint a szücsöknek a világtörténelemhez, — leszoktattak erről a játékomról is. Ahogy a lányom eladóvá serdült, mindig erre a párbeszédre értem haza:

— Anyukám, nem tudod, hova lett a szappan a mosdóról?

— Dehogy nem, bizonyosan apu játszotta el mar megint. Kérjél csak tőle tízezer koronát!

Tán Herschel se tudta volna kiszámítani, mekkora buborékot fújhattam volna én abból a szappanból, amit a családi tűzhely génusza megfizettetett velem. A tejút csak úgy úszkált volna a közepében, mint egy füstpánllika.

Mikor a nyolckrajcáros szappannak a házi ára elérte a százezer koronát, megmondtam a férfénepeknek, hogy nincs tovább, nem játszok többet világteremtését, találok én magamnak olcsóbb vásárnap-délutáni gyönyörűséget is.

Találtam is, nem is kellett érte az ajtót magamra zárni, se szőnyeget, zongorát összepecsézteni. Azt eszeltem ki, hogy azt a sok iskolai értesítőt, amit Péter-Pál napja körül kapogatok, a nyári vasárnap-délutánokon mind elolvasgatom. Meg is tettem, ameddig lehetett, mert rájöttem, hogy tulajdonképpen ez az én koromnak való játék. Higgadt, józan, nem kapja el benne a szenvedély az embert, és nem dühösíti föl magát. Nem bizony, mert volt annyi eszem, hogy az értesítői programmértekezéseket mindig átlapoztam és csak a tanulók névsorát tettem behatóbb tanulmány tárgyává. Az aztán nekem mindegy volt, hogy budapesti-e az értesítő, pesterzsébeti-e, debreceni-e, szegedi-e, hiszen a gyerekek úgyis mind egyformán idegenek voltak. Azaz dehogy voltak idegenek! Aki jeles gyereket találtam, annak a nevét aláhuzogattam karmin-plajbásszal, az a legszebb szín a világon. Szegények, legalább itt hadd kapják meg a jutalmukat, az életben úgyse igen viszik semmire

sem, tudom magamról. A kettesekre, hármásokra rámosolyogtam s a szekundásoknak megkopogtattam a kobakját a plajbász végivel:

— Gyere, te anyaszomorító, hadd kötöm hátra a sarkadat! Hát te politikusnak készülsz, te gézengúz?

Legnagyobb mulatságom azonban mindig az a rovat volt, amit úgy címeztek, hogy Bevégzett tananyag. Azt hiszem, ezt még teremtett lélek nem olvasta, mióta az értesítőt kitalálták. Én bizony elolvastam az első gimnáziumtól kezdve a matúrái tételekig és minden esztendőben sorra ölelgettem a kedves gyerekkori pajtásokat. Nini, a hármasszabály! No öreg, most már megmondhatom, hogy sohse voltam veled tisztában, de ezt ne vedd személyes sértésnek, mert azóta más szabályokkal is voltam így az életben. Jé, a pun-háborúk de össze-mentek! Persze, persze, szégyenlik, hogy úgy meghaladta őket a világháború. Nem tesz az semmit, nézzétek. Scipióból csak úgy lehet szekundázni, mint Hötzendorfi Conrádból s körülbelül ez minden, ami a hadvezérekből megmarad. Hadd lám csak, hát ez? Az ez csakugyan, az az 500 gram súlyú ólomgömb, ami feléig süllyed le a vízben, ha az ember ki tudja számítani, hogy milyen vastag parafatrikót kell rászabni. Érdekes, milyen hosszú szakálla nőtt azóta, mióta utoljára találkoztunk. No szerencséje, mert ha szakálla nem volna, nem eresztenék be a lánymatúrára!

Hát ilyenek voltak a nyári vasárnap-délután-

jaim örömei a háború derekáig. Akkor aztán elkezdtek fogyogatni az örömek. Az értesítők egyre soványodtak, előbb egyikből maradt el a »vértett tananyag«, aztán a másikkál s az idén már nem találtam egyben se. Egy kicsit el is keseredtem vasárnap, ahogy hasztalan turkáltam a tarka füzetek közt. Elháborúskodták, eltrianonozták, elszanálták az utolsó vasárnapi szórakozásomat is. Hát most már hogy lesz ez ezután? Horkoljak én is hüvösödésig, vagy üljek be az asszonyokhoz, ahol tejes kávét kell inni? Eh, az én vasárnapi életem már bevégezett tananyag!

— Apu, zavarlak? — toppant ide Panka az ajtómhöz.

— Dehogy, fiam.

— Hát akkor gyere, nagyapó, ringatni, ha már olyan unokád van, hogy el nem alszik nálad nélkül, ha megsejti, hogy itthon vagy.

Mégis jó az Isten, Életem értesítőjében csak ezzel a tétellel lesz kerek a bevégezett tananyag.

ŐSZINTE VALLOMÁSOK

Azon kezdem az őszinteséget, hogy mint író, sok felől kapok sokféle levelet. Ezen nincs semmi különös, azt hiszem, ezzel így van mindenki, akinek az a keserves kenyere, hogy napról-napra kiálljon a piacra és forgassa a nevét az újságokban, hol jó, hol nem jó dolgok alatt, ami talán nem is mindig lényeges, a százesztendő s jövendőmondó se mond mindig jó időt, mond az rosszat is, azért mégis mindenki ismeri, noha még senki se látta.

Mondom, sokféle levelet kapok az olvasóktól, akiből, úgy látom, vari a világ minden sarkában. Hol egy bombay-i honfitárs üdvözöl, hol egy kanadai s az egyformán meleg üdvözlés a klimatikus különbségek ellenére is. Egyszer egy nápolyi magyar küld cigarettát, máskor egy párizsi magyar küld témát, — sajnos, ez egyik se igen használható. A kairói cigaretta persze már egész más elbírálás alá esik, nem is szólva a newyorki szivarokról. Azaz, hogy ezekről muszáj szólnom, mert csak ez után tudok felelni B. K. úrnak, aki Newyorkból küldött nekem pár hete egy márcs szivart, válaszul arra a tárcámra, amelyik-

ben amiatt évődtem, hogy a Hóbiárt basáról tervezett regényem azért nem tudom megírni, mert nem győzöm szivarral, pedig egy török basa, mint regényhős, rendkívül sok szivart elpusztít. Erre kaptam mutatványszámokat az amerikai trafikból a következő sorok kíséretében:

»Mivel nem tudom, hogy szelelnék-e eléggé a szivarok, nem merem a nevemet kiírni, mert nem akarom az előre megfontolt szándékkal elkövetett testisértés büntetőjogi következményeit viselni. Kedvező válasz esetén azonban tömegesebben fogom őket megjelentetni, de aztán gyerünk azzal a Hóbiárt basával, mert nagyon izgatott vagyok.«

Nemcsak a nevét nem írja ki B. K. úr, hanem a címét se, csak annyit mond, hogy gépészmérnök New Yorkban. Kénytelen vagyok ez úton tudatni vele, hogy a szivarok megütötték a mértéket s ha ő állja az alku, Hóbiárt basa nagyon szívesen kötélnek áll. Sőt, ha az amerikai szivarok e jeles regényhős személyéhez fűződnek, akkor nemcsak meghálálom Hóbiárt basát, hanem föl is támasztom s életben tartom mindaddig, míg a szanalási akció szerencsés véget nem ér. (Azt hiszem, legalább százhusz kötetes lesz a regény.)

Azt is megemlíthetném, hogy Limából is ígértek már egyszer inka-kincseket s ezek nagy szerepet játszanak családi életünkben, mert a feleségemet rendszeren azzal szoktam biztatni, ha valami megfizethetetlen kívánsága van, hogy »várj, fiam,

majd ha az inkakincsek megjönnek.« (Ma is ezzel biztattam, mikor be akart ugratni, hogy vegyek neki egy sárgadinnyét.) A konstantinápolyi magyar bankárról is beszélhetnék, a bathi magyar cukrászról is, — de hát nem ezek az igazi exotikumok, hanem azok a levelek, amiket hazai földről kapok. Egy pesti kislány arra kért két éve, írjam meg neki, milyen volt az a porcellán Máriácska, amit levertem az éjjeli szekrényről s aminek a históriáját ő úgy megsiratta, mert ő szeretne nekem olyant küldeni. Tavaly írtam egy bolondos tárcát arról a lakatosról, akinek két nap kellett hozzá, hogy a spájzunk ajtajából kihúzza a kulcsot, akkor is olyan szerencsével csinálta, hogy engem meg bezárt. Erre levelet kapok egy egrü ügyvédtől, aki szíves barátsággal meginvitál magához és ígér nekem olyan asztalost, akiből nemcsak egy tárcá telik ki, hanem egész regény. (Hát még ha csizmadia volna!) Megint egy drága fiatalasszony Pestről, aki azon végzi a levelét, hogy ha pedig olyan szép fehér szakállam van, ahogy ő elképzeli, akkor tiszteletteljesen csókolja a kezemet.

Aki pedig ezek után azt gondolja, hogy felül irt férfiú, — a szép hosszú, fehér szakáll dacára, — ezúttal dicsekszik, az egészen jól ítéli meg a helyzetet. Nekem ezek az idegen kezektől, soha nem látott, soha nem hallott nevű emberektől származó levelek az érdemrendjeim és kitüntetéseim, amikhez foghatót nem kaphatok se az in-

diai alkirálytól, se a Magyar Tudományos Akadémiától. (Azért párosítom őket így, mert éppen egyforma messzire esnek tőlem.) De hát azért nem szoktam fölrakni az érdemjeleimet, nem is arra való, mert hiszen ezek igazság szerint csak olyan kis fodormenta cukrok, amikkel magamformájú, cifraság nélkül való emberek, akik az én kis világomban a magukéra ismernek, egészen stílusosan jutalmazták az én fodormenta ízű, együgyű írásaimat. És én nem csinállok belőle titkot, hogy nekem igenis jólesnek ezek a cukorkák, elszopogatom őket, mikor a napi kötőrőrobot után a fejem fáradtan nyaklik le az Íróasztalra. Hála Istennek, attól se kell félnem, hogy elfogynak a fondormentácskák, mert ha a portó úgy emelkedik, ahogy szokta és a honorárium úgy vesztegel, ahogy szintén szokta, akkor én nemsokára többre kerülök a nemzetnek portóban, mint a kiadóknak honoráriumban.

A névtelen elismerések sok apró kis bonbona után a minap végre egész tortát is kaptam, amihez való elődicsekvés minden eddigi dicsekvésem. A levelet mingyárt vittem a feleségemhez, mint torta-szakértőhöz, hogy definiálja, miféle torta lehet ez. A feleségem nem szégyelte megvallani, hogy még ilyent sohse látott. A mi konyhánkon ilyen nem szokott készülni, ez vagy ecet-torta, vagy vitriol-torta, vagy keserűső-torta, minden-esetre olyan miskulánzia, amilyent csak névtelen konyhán szokás keverni.

A névtelen levelet hölgy kacsója írta, de a

nagyobb íráshibákat férfikéz javította bele a dolgozatba. A bájos ismeretlen saját vallomása szerint, minden írásmat elolvassa és megütközve tapasztalja, hogy még csak véletlenségből se beszélek, vagy írok másról, csak saját magamról, mindig csak »én, én, én« és sohase »te, ő, mi, ti, ők«. Ebből pedig az következik, hogy az igen tisztelt író úr, már mint én, a szerénység fogalmát nem ismeri, pedig, ha mindig magáról beszél, nemcsak megszokottá, hanem végtelen unalmassá is válik.

Már most mit mondjak én »a mellőzött és sértve érzett névmások« nagyasszonyának, aki velem szemben a másik szélsőségbe esett és olyan túlzásba vitte a szerénységet, hogy a nevét se írta alá a levélnek? A kedves öreg piarista tanár jut eszembe, aki a Szép Heléna-tól így akarta elvenni a deákok gusztusát:

— Mög ne nézzétök, gyerökök, mert borzasztó szömtelen darab! Én már hetedször néztem mög az idén, de még most is elpirultam bele.

Hát én is mondhatnám azt, hogy »kedves nagysád, ki a fütyülős fülemüle kényszeríti önt arra, hogy minden írásom elolvassa, ha azok nemcsak megszokottak, hanem végtelen unalmasak is?«

De hát nem vizsgálóbíró vagyok én, hanem vádlott, még pedig teljes beismerésben. Csakugyan megvan az a nagy bűnöm, hogy ami véleményem van egyről-másról, azt a magam nevében mondom el, nem a dahomeyi királyéban, vagy a borsodbikityi főszolgabíróéban. Nem azért, mintha én

a dahomeyi királyt, vagy pláne a bikilyi főbíró-t sokkal nagyobb embernek nem tartanám magamnál, dehogy! Csakhogy magamat sokkal jobban ismerem, mint ezeket a notabilitásokat és én ismeretlen gentlemanekért nem vállalom felelősséget. Egyszer tettem meg kutya-újságírókoromban, hogy valami muszáj-óda alá nem mertem a magam nevét tenni, hát alá szerkesztettem egy mondvacsinált nevet: Palásty Fábiánt. Hát kicsibe múlt, hogy be nem csukatott érte a csanyi jegyző, akit véletlenül így hívtak. Nagyon mérgesen kérte a rektifikációt, hogy őbelőle ne üzzön bolondot senki, mert neki apja, öregapja, szépapja mind nagyon jóra való, tökéletes ember volt s az mind megfordulna a sírjában, ha azt hallaná, hogy az ő elfajzott vérük verseket ír... Aztán ha már benne vagyok az őszinteségben, még egyet megvallok. Itthon a háznál nem én vagyok az első személy, hanem az ő: az unokám. A másodikra, a ie-re ketten is tartják a just: az öreg nagysága is, meg a fiatal nagysága is. Én nálam még a Mihály is előbbvaló, a macskánk, akinek minden szabad, még a zongorára fölfeküdni is, amit nekem bizonyosan nem engednének meg. Hát csuda-e most már, ha az írásaimban adja ki magát az a borzasztó gőg, ami bennem lakik és ha ott én vagyok a szuverén? Hiszen csak olyan szuverénség ez, mint a debreceni vargáé, aki négykrajcárosokat hamisított ezzel a körirattal: Első Sismis András csizmadia és bocskorkészítő Debrecenben.

És talán nem is egészen én vagyok a hibás, hanem hibás a közönség is. Vannak nekem személytelen munkáim is. Igazság szerint azokon is kezdtem. Az első nyomtatott könyvem A magyarországi keményítőgyárak monográfiája volt. Azt a kereskedelmi miniszter adta ki, mégse kaptam senkitől levelet, hogy »ejnye, de szívreható könyvet irt uraságod!« Aztán írtam én természetrajzot is, az abszolút személytelen volt, amiben én igazán nem vagyok benne, abban csupa »ők« vannak, oroszlánok, majmok, galambok, libák s akkor se jelentkezett a nyájas ismeretlen, hogy »csak rajta, író úr, sic itur ad astra!« Ellenben mihelyst az én szűkre határolt világom apró-cseprő, földszagú, életízű haszontalanságairól irkáljatok, akkor hol innen nyugtáznak egy mosolyt, hol amonnan egy könnyet s mindenfelől ismeretlen barátok szíve melege árad felém. Tessék megpróbálni, egyszerű dolog, utánam csinálhatja akárki és meggyőződhet róla, hogy valóban ilyen furcsák az emberek.

Most pedig szánom-bánom bűnömet, fogadom életem jobbulását és ígérem, hogy mától kezdve lehetőleg személytelen író leszek. Mint jelen ábra is mutatja.

BIRKÓZÁS S Á M S O N N A L

Sámsonnal, mint minden rendes ember, én is kisgyerekkoromban találkoztam először, a bibliában. Persze a kis bibliában, amely ad usum Delphini készült, ennél fogva a Delila szerepét kissé vázlatosan rajzolta. János pap, kedves öreg hitoktatóm még ezt is sokalta s mindent elkövetett, hogy a szép filiszteus asszonyt megutáltassa velünk. Általában nem viselkedett gavallérosan az ó-testamentum asszonyállataival szemben. Potifárnét például úgy állította elénk, hogy csúnya öreg cigányasszony volt, aki azért húzta le az istenfélő Józsefről a köpönyegét, mert ócska ruhával kezeskedett. (Viszont József menekülését ez a fel fogás sokkal érthetőbbé és hihetőbbé teszi, mint ha a Tizian képén veszi szemügyre az ember a párductestü Koleikhábot.) Deliláról meg úgy informált bennünket János tisztelendő, hogy az egy filiszteus borbélynak a felesége volt, aki mindig ott lábatlankodott a műhelyben és ő tartotta a kis filiszteus gyerekek fejét, míg az ura nyírta őket. Minden kis gyerek fél egy kicsit a borbély bácsitól és az officinától, ennél fogva János pap elérte célját: abban az időben nem tartottuk szimpatikusnak Delila személyét.

Igaz, hogy János pap ismerhette volna a középkori kegyes példázatokból annak a remetének a történetét, aki tizenhat esztendeig nevelt egy kis talált gyereket az erdő mélyén, távol az emberektől, de különösen távol az asszonyoktól. Ezeket még névről se ismerte a gyermek, mert a szemeibe egyszerűen vaddisznóknak nevezte őket, akiket nem az Isten teremtett, hanem az ördög, ami abból is látható, hogy aki szóba áll velük, annak előbbutóbb szarv nő a fején, mint az ördögnek. A gyerekek fogvacogva hallgatta ezeket a borzasztóságokat és nem is volt semmi baj addig, míg be nem töltötte a tizenhatodik évét, amikor a remete bevitte magával a városba, hogy szöringet szabasson neki. Amint beérnek a város közelébe, ott cicamacázik a zöld pázsiton egy falka libapásztor-lányka, aranylik a hajuk, fehérlik a térdecskéjük, ahogy nyihároznak, mint a növendék csikók.

— Jaj, apókám, mik ezek? — tátja rájuk a száját a gyerek.

— Hű, fiam! — hányja a keresztet a remete, — ezek azok a rettenetes vaddisznók, akikről én olyan sokat beszéltem neked!

Azzal másik útra akarja terelni a fiút, de az megveti a lábát és előbégatja magát.

— Hát téged mi lelt? — döbönt meg a szent ember. — Ne félj tőlük, mindjárt elszaladunk erről a förtelmes helyről!

— De nem mék én egy tapodtat se addig,

még nem cicamacázok én is egy kicsit ezekkel a vaddisznókkal...

Hát mire az iskolai remeteségből kikerülünk, Ugyancsak így vagyunk a Potifárnékkal és Delilákkal is, — jobb erről nem is beszélni. Maradjunk csak Sámsonnál, akiről nekem az a legrégebbi emlékem, hogy ezer filiszteust vert agyon egy számár-állkapoccsal. Ez rendkívül izgatta a fantáziámat. Nem az ezer filiszteus, mert a gyerek elméletileg mind ilyen vérengző kis vadállat és egészen rendén valónak tartja, hogy ezer filiszteust agyonverjenek. (Ugyan nem tudom, hogy a mai korszakban nem szívesebben belenyugodna-e ezer zsidóba.) A számár-állkapocs volt az, ami gondolataimra serkentő befolyást gyakorolt. Meg is kérdeztem János tisztelendőt, hogy mekkora számár lehetett az?

— Nem volt egészen akkora, mint te, — nyomott barackot a fejemre az öreg pap, aki így elsőnek látta meg bennem a destrukció csiráját.

Mire a gimnáziumba kerültem, Sámson is komolyabb férfivá érett és a számár-állkapocs helyett veszélyeztette existenciám biztonságát, noha tulajdonkép énvelem semmi baja se volt, csak az orozslánba fojtotta bele a szuszt. Sajnos, ezt mentében cselekedte s ezzel keserítette meg ifjúságom legszebb éveit. Tudniillik második gimnazista koromban azt mondja nekem egyszer Zólyomi tanár úr, a latin professzor:

— Ide hallgass, te híres! Ha te csakugyan olyan eminens deák vagy, akkor fordítsd le ne-

kern azt, hogy: »Sámson mentében fojtotta meg az oroszlánt.«

Mit tudtam én még akkor, hogy már Comenius Arnos János idejében is ez a föladat volt a gyermeki elme élességének köszörűköve! Azt gondoltam, hogy ez nem nagy tralla és mindjárt nekiültem fordítani.

De csak odáig jutottam, hogy Sámson. A második szónál megakadtam. »Mentében« ... hogy kell ezt most már érteni? Úgy-e, hogy menőfélben, vagy úgy, hogy mentébe öltözötte? És aztán Sámson mendegélt-e, vagy az oroszlán? illetve Sámson viselte-e a mentét, vagy a halálnak halálával meghaladó oroszlán?

Szerencsére Zólyomi tanár úr az óra végére elfelejtette a penzumot, de mit lehetett tudni, hogy mikor jut eszébe? Hiszen a tanárok oly kiszámíthatatlan teremtsései az istennek. És ha neki soha többé eszébe nem jutott is, én azért sokáig nem tudtam a gyötrő problémától szabadulni. Még az érettségim is attól remegtem, hátha ezt fordítatják velem Tacitus helyett.

Ennek már elmúlt huszonöt esztendeje, Zólyomi tanár úr rég elment az angyalkákat tanítani accusativus cum infinitivo-ra. (mert bizonyos, hogy ott is csak a klasszikus filológia alapján lehet helyüket megálló angyalokat nevelni), — de az én szívembe mindörökre beletört a Sámson-probléma tövise. Nem igen szoktam álmodni, mert nem érek rá, de ha ráérek, mindig Zólyomi ta-

nár urat látom, aki számárfüleket integet le nekem a mennyei katedrálról.

— Hiába, sohse lesz belőled ember!

Ezek után el lehet gondolni, micsoda öröm volt az nekem tegnap, mikor a falusi mozi ablakában meglátom a krétával írott plakátot, amely azt ígérte, hogy itt holnap a Sámson és Delilá-t mutatják.

No hála istennek. Végre ki fog derülni a titok és én nyugodtan várhatom a halálom óráját.

De hát nem derült ki.

Mikor Delila először megjelent a vásznon kecskepásztor-hajadon képében, egy takácsmester formájú öreg szittyá akkorát cuppantott mellettem, mint egy Szentistván-napi tarack. Bocsánatot kérek a filiszteus asszonytól, de én csak Sámson-t lestem: ugyan mentében lesz-e?

Hát nem volt mentében. Csak itt-ott fityegett rajta egy kis ruha, tán még annyi se, mint Delilán. No majd az orozlán! Azon se mente volt, hanem bunda. így hát a mente-megoldás esedik. Nézzük a participiumot ! Sámson mén-e az orozlán felé, vagy az orozlán mén Sámson felé?

Ezzel is megbuktam. Mert hol Sámson fekszik az orozlánon, hol az orozlán fekszik Sámsonon, de menni egyik se megy. Hiába, itt fel kell hagyni minden reménnyel!

Biztos, hogy nagyon rossz éjszakám lesz, mert minden összeesküdött ellenem. Nem elég, hogy végignézttem ez ezer filiszteus agyonveretését, hanem

a kvartélyomon az almáriom tetején megtaláltam Flögel százasztendős könyvét is az udvari bolondokról. És látom, ebben is Sámsonra kellett nyitnom.

XIY. Lajos érett-sajtot eszik, az udvari bolondja pedig, a meghercegesített Kocquelaure tisztelettel nézi.

— No komám, — mondja a király a vacsora végeztével, — most már én is elmondhatom, mint Sámson, hogy ezerét megöltem.

— Még pedig számár-állkapoccsal, komám, — helyeselt a bolond a királynak.

DOLGOZATOK A SZÉLRŐL

Egy asszony, friss és sugaras szelű, akihez tavaszodni jár még az ősz is, dalolja ezeket a szelekről :

— Ma egész éjjel és egész nap úgy éreztem, mintha minden porcikája remegne ennek a háznak a szélzúgásban. Nyög és jajveszékel itt minden, ajtófélfá, ablakráma, pinceajtó és lépcsőkarfa. A hideg és előkelően merev ablaküveg egész kispolgáriasan zörög és elégedetlenkedik és úgy remeg időnként, mintha nagy kéz feküdt volna rá. A kályhák szép, barátságos csöndje, nagy testükben a fekete és ismeretlen üreg, máskor békességes nyugalma, most háborodott orgiák tanyája. Szélkissasszonyok oda lopakodnak szélgevallérjaikkal elfutó és bolond táncre, pár perc féktelen mohóságába fojtott ölelkezésre. Zúgó és fel-fel viharzó indulatokkal a széllegények, — ó, karcsú, ifjú legények — és viú-viú-viú, sikoltozó, visító, önkívületben ködtestű kisasszonykaik. Suuu, suuu, hirtelen kiszöknek és pár perc múlva új mohó pár surran be a kürtő hosszú fekete nyakán, ahol jó lehet remegőn összebújni.

XLVIII.

Az előbb, hogy bekéredzett ablakomon a sötét és mellém feküdt titkos neszeivel, eszembe jutott, hogy születésem éjszakája van és hazaszaladtam egy kicsit a tegnapok uccájába. Nem igen szeretem különben az ilyen szentimentális utazásokat, mert fáj rozoga csónakkal visszafelé úszni az ifjúság kék vizeire és megfehéredett fejet hajtani az aranyhajú napok ölébe. De ezen az éjszakán, amely idegen ház petúniazagú vendégszobájában ért, erőt vett rajtam a legmohóbb nosztalgia és be kellett száguldanom a rom-várost, csöndes életem Taklákán sivatagában.

Az ám, csakugyan Stein Aurél örülhetett így a kétezer éves elefántcsontfaragásoknak, amiket előkapargatott a puszta homokja alól, mint ahogy én kiáskálom fiatalságom apró cserepeit. Megtaláltam a görbe kis uccát, amelynek füves árokpartján — ó, fatális hivatás! — első meséim mondogattam, egy-inges parasztfiúcska, vert falu házak mesetudatlan zsellér-asszonyainak. Ültem szalmás istállónk küszöbén a Ráday-viselt vén lóköttő ölében, aki, — milyen furcsa! — először tanított Máriácska nevének tiszteletére. Az asztalosműhelyt

is megtaláltam, ahonnan deszkakoporsók oldalára való aranybetűket loptam ünneplő ruhámat ékesíteni és a hajnalra is ráismertem, lélekjárásos, zimankós téli hajnalra, melyen szülöm katlanából orzott parázzsal összeégettem a tenyeremet, hogy minisztrálni ne kelljen mennem, mert borzadtam öreg templomunktól. Hideg volt és sötét, mérgesen néztek a nagyszakállú szentek, mint a zsidó sakter, akivel a nagyobb gyerekek ijesztgettek és úgy villogott az örökmécs vörös világa, mint a krák egy-szeme. Az élesztő-szagú boltokban is jártam, lisztes zsákok voltak az ajtóban és fekete ostornyelek nemzetiszín pántlikákkal és rejtelmes stelázsik mélyéről szedte elő a mici-sapkás ember a halcukrot. Ijedt szemmel, kócosan és sápadtan az első padban is ültem, a pad alatt olvastam a Szép Meluzinát és lobbót vetett az arcom, mikor a kis gimnázium nagy táblájára először irtam föl ezt a szót: amor és arra gondoltam, hogy ebben benne vannak az én nevem betűi. Megint jártam az apró ablakok alatt, melyeken belesvén, ha egy fehér ruha megvillant a lámpafényben, forró lett a fejem és megint aludtam holdas estén az ecetfás temetőben a bádóg Jézus lábánál és megint gyűlöltem az életet a kemence-párás, édeskáposzta-szagú, beragasztott ablakú szobánkban, a szalmavackon, tarka dunna alatt összeemelegedve a fekete macskával és megint mezítláb kergetett ki az ördög meghalni a hóba, mely nagy fehér aszszonyként feküdte meg az alvó udvart — és lám,

most megint náthás lettem, mint harmincöt esztendővel ezelőtt, pedig most nyár van és rózsák havaznak a harmat drágaköveit ringató pázsitra.

Nem baj no, ebből már nem lesz vers, mint akkor (az első vers, de szép volt, Istenem, de szép, nem a vers, hanem az, hogy aláírtam: M.F. költő), — Juli fiam, legyen szíves, csináljon nekem teát és duplán öntsön bele rumot, mert hűvöset lehel az éjszaka születésem napján és kifárasztott ez az út holt fiatalságom körül.

Az első vers után volt-e még valami? Járás lépcsőkön, amelyek sehova se vittek és utazás vonatokon, amelyek sohase érkeztek meg: ez volt az egész. Se örvények, se förgetegek, náluk gyilkosabb szélcsönd, lomha vizeken és hajóm törése nélkül jutottam Robinson szigetére, ahonnan immár se té, se tova. Az utolsó fehér vitorla most siklik el szemhatárom peremén, az élet ködlik ott el minden ragyogásával, — úgy, öreg Robinson, nézz utána sokáig legmagasabb szikládról, aztán verd bele a fejedet, őrvöngj, tombolj és üvöltözz: ez még mind élet, mert fáj. Aztán mégis csak le fogsz mászni a szikláról nem tejlő kecskéid, a könyvek mellé és ásítózva várod a marcona indiánt, az öregséget, aki hason csúszva közeledik feléd a mangrove-bozótban és csontkezében magasan suhogtatja sohasem hibázó tomahawkját,

TARTALOM

	Oldal
Máriácska a sakalóban	7
Madárijesztő	14
A kirakat	18
Egy cethal története	23
Szánkóút	27
Tedeum	32
Lelkünk üdve	35
Influenza	40
Dal a fehérruhás kislányról	45
Tanulmány az emberevéről	52
Szakértők	57
A profil	63
Feminizmus	67
Tervek a Mars-bolygóval	72
Rózsahalál.....	77
Möpőföbövő	81
Mi lesz már azzal a Hóbiárt basával?.....	84
Házzsabályügyek	92
Pajkosok	99
Eladó a légjogom	103
Jánoska mennybemenetele.....	110
Királyok kenyere	116
Öt póknak hány lábáról.....	120
A herepfedény.....	125
Levél a keresztlányomnak	133
Az energia megmaradása	137
A veriszkóp.....	142
Legendák az unokámról.....	148
Megnemesedtem	162
Szót kérek a valutakérdésben.....	167
Volapük	176
Bevégzett tananyag.....	180
őszinte vallomások.....	188
Birkózás Sámsonnal.....	195
Dolgozatok a szélről	201
XLVIII.....	204